Fantastic Club

VOICU BUGARIU

SFERA

EDITURA ALBATROS

Fantastic Club

VOICU BUGARIU

SFERA

EDITURA ALBATROS ● 1973

ILUSTRAȚIA COPERTEI : CARMEN FLORICA ŢAPU

Lui Ion Hobana

PARTEA ÎNTÂI

I

Închisă într-un recipient sferic, materia multicoloră se zbătea fără zgomot, schimbându-şi fulgerător nuanţele.

Sfera avea diametrul de vreo trei metri. În interiorul ei, acel haos multicolor şi luminiscent se agita în salturi bruşte, ca o respiraţie aritmică. Nici o legătură vizibilă nu părea a uni sfera cu exteriorul. Era fascinant s-o priveşti, să urmăreşti volutele capricioase în care culorile se îngemănau, să suporţi cu ochii întredeschişi incandescențele ce se iveau brusc, izbind retina, pentru ca apoi să se stingă încet, după o agonie ce dura minute în şir.

În urmă cu câtva timp, D., om la patruzeci şi cinci de ani, începuse să acţioneze febril într-o direcţie neobişnuită, dacă e să ne gândim la viaţa pe care o dusese până atunci. Făcuse demersuri pe la diferite foruri, cheltuind multă energie. Avusese succes, fiindcă, după exact două săptămâni de la începutul acţiunii, sfera era instalată în camera sa de lucru. Din acea zi D. devenise aproape un claustrat.

Situaţia îi convenea într-o măsură destul de mare. Configuraţia lui adâncă era aceea a unui om nesociabil, făcut să se războiască în singurătate cu sine însuşi.

Avusese o tinereţe plină de fapte deosebite, toate încadrabile însă într-o singură categorie, aceea a victoriilor solitare, obţinute într-o luptă surdă, tăcută, împotriva limitelor propriilor puteri fizice şi intelectuale.

Acum, când era în plină maturitate, putea să recunoască faţă de sine însuşi că îşi consumase marea majoritate a zilelor în acţiuni neplăcute. Şi aceasta doar pentru a-şi dovedi la nesfârşit că este capabil să înfrângă piedicile cele mai neaşteptate.

Din nişte motive asemănătoare începuse să facă literatură, îndeletnicire despre care avusese cândva cuvinte

de condescenţă ironică. Visase să fie om de acţiune, vânător de feline mari, pilot de încercare sau scafandru. Viaţa fusese încă întrucâtva ironică faţă de el. Cum se întâmplă adesea cu oamenii capabili de prea multă premeditare, se transformase pe nesimţite într-un producător de ficţiuni. Îşi abandonase profesia pentru care se pregătise şi începuse să scrie. Avusese succes.

Se trezise însă la patruzeci de ani fără să fi trecut prin niciuna din marile acţiuni fizice pe care le visase atât de mult în tinereţe şi la premeditarea cărora nu renunţase încă. Se pomenise intrat în rolul unui om care trăieşte de pe urma ficţiunilor. Cutele acestei măşti i se lipiseră pe faţă pentru totdeauna. Masca devenise el însuşi. Continua să fie foarte sportiv, se menţinea într-o formă deosebit de bună, surprinzătoare chiar la un intelectual, dar balanţa se înclinase decisiv în favoarea lumii fictive a cuvintelor. Literatura, abordată iniţial doar pentru susţinerea unui nou pariu cu sine, cel mai greu dintre toate, se transformase pe nesimţite într-o condiţie de viaţă. Nu mai putea să nu scrie. Se mai gândea încă la mari expediţii în Africa, le imagina până în cele mai mici amănunte. Dar dorinţa se transforma în ficţiune, fără ca umbra vreunui regret să mai apară. Uneori mai dorea să facă, realmente, o vânătoare de lei; se consola însă repede, zicându-şi că oricum cea pe care o imaginase el este mai interesantă.

Se despărţea de tinereţe în felul acesta, trecând de la visarea faptei la inventarea ei. Instalarea sferei îl găsise într-o perioadă de împăcare cu sine, de echilibru între dorinţă şi posibilităţi.

D. se dovedise foarte stăpân pe sine. Lungii ani pe care şi-i petrecuse făcând tot felul de exerciţii chinuitoare îl făcuseră un om incapabil de stupefacţie, gata să facă faţă oricărei situaţii. Se adaptase cu rapiditate, cu o seninătate de care numai un om care are o mare forţă de viaţă este capabil.

Zilele treceau implacabil. D., instalat ca pentru vecie la masa lui de lucru, privea cu atenţie sfera. Nu mai primea pe nimeni; prietenii fuseseră rugaţi să nu-l mai caute câtva

timp. Întâmpină curiozitatea legitimă a acestora cu fraze convenţionale.

Foarte repede, diferite zvonuri începură să circule pe seama sferei. Versiunea adevărată născută din afirmaţiile celor care cunoşteau modul în care D. obţinuse recipientul şi felul cum acesta fusese instalat, se amestecă cu altele, povestite de către D. La telefon amicilor săi şi chiar unor necunoscuţi, care avuseseră îndrăzneala să-i telefoneze spre a-i cere lămuriri, şi în care motivul real al relativei sale claustrări era camuflat sub diferite pretexte.

Una dintre istoriile pe care D. le povestise era aceea că s-a închis în casă pentru a scrie un roman fantastic despre o sferă miraculoasă; a cărei provenienţă nu putea fi explicată în niciun chip.

Era aproape de miezul nopţii. D. adormise cu capul pe birou şi cu braţele aruncate în lături, parcă oferindu-se.

Soţia sa pătrunse fără zgomot în încăpere. Se opri la câţiva paşi de el şi îl privi în tăcere. Era o femeie înaltă, de o incontestabilă frumuseţe senzuală. Parcă sugestionat, D. se trezi aproape imediat. Începură un fel de ceartă, purtată în modul discret pe care D. îl cultivase întotdeauna.

Era un om foarte politicos, care nu renunţa niciodată la o morgă minimă, socotită strict necesară. Se adresase întotdeauna soţiei sale într-un mod prevenitor, fără să ridice tonul, reuşind chiar să se certe, să parcurgă iminentele dispute ale unei vieţi conjugale într-un fel deosebit de civilizat. Când era furios, începea să şoptească articulând cuvintele foarte clar, de parcă ar fi trebuit să se ferească de urechi indiscrete. Doar atât.

Era vorba despre sferă. Ea, ieşind brusc din rolul de femeie decorativă, dar şi utilă, îi reproşă că şi-a părăsit cu prea mare uşurinţă vechiul mod de viaţă, că duce o existenţă anormală, de adorator ridicol al sferei. D. replică, făcând vagi gesturi teatrale, că este peste puterile lui să ia vreo decizie, că deocamdată tot ce poate să facă este să aştepte.

Aşa-zisa ceartă se termină repede.

Materia din sferă se colorase într-un rubiniu intens. Nu se

vedea nici o mişcare, doar sclipirea devenea din ce în ce mai violentă. Apoi, treptat, rubiniul se transformă într-un cărămiziu brăzdat de dungi cenuşii, abia perceptibile.

Cei doi se aşezaseră şi priveau în tăcere.

Vinele cenuşii se accentuaseră pe nesimţite, transformându-se, lăţindu-se. Undeva spre mijloc apăruse o pată întunecată.

La început nu-şi dădură seama că, pentru prima dată, materia din sferă începea să-şi modifice nu numai culorile, dar şi volumul. Într-adevăr, peste puţin timp observară că pata neagră era, de fapt, o nişă rotundă. Nu i se putea aprecia adâncimea. Se vedea doar cum se amplifică în lărgime, cum îşi pierde treptat forma rotundă, tinzând să se alungească, zdrenţuindu-şi apoi marginile, figurând parcă o caracatiţă încet mişcătoare, desenată pe dinăuntru, sculptată, mai bine zis, de către acea materie ce devenea treptat mai deschisă, parcă spre a oferi un contrast mai bun cavităţii negre.

— Poate vrea să ne comunice ceva, zise ea. Să fie marginile acelea semnele unui alfabet?

D. ridică din umeri.

Deschiderea se mărea din ce în ce mai mult. Părea că motanul acela inform se retrage discret, prin metode numai de el ştiute, într-o dimensiune necunoscută. Nu peste mult timp, din carnea cenuşie nu mai rămase decât o dungă circulară de vreo zece centimetri lăţime.

După câteva minute însă, masa din interiorul imensului recipient începu rapid să devină din nou vizibilă, mai întâi cenuşie, străbătută de dungi deschise, apoi căpătând nuanţe mai calde, vag cărămizii, în puţin timp, materia era din nou vizibilă în toată sfera.

O contemplară cum, din ce în ce mai vioaie, animată de impulsuri misterioase, produce nuanţe tot mai calde, infinite variaţiuni pe tema roşului, cum liniile se încolăcesc rapid şi desenează arabescurile unui cod necunoscut de semnalizare, adresându-le mesaje indescifrabile.

După această întâmplare, soţia lui D. nu mai dădu niciun semn de irascibilitate în legătură cu sfera. Redeveni, poate

chiar mai mult decât înainte, o fiinţă utilă, decorativă, care nu vorbea decât atunci când lucrul acesta era strict necesar, o femeie care pricepea dintr-o simplă privire starea de spirit a soţului său. Când intra în camera lui de lucru, şi sfera tocmai dădea una dintre reprezentaţiile ei cromatice, rămânea în picioare, cu un şold sprijinit de fotoliul lui D., şi privea placid ce se petrecea în interiorul marelui recipient, fără ca vreo trăsătură să-i tresară, fără să rostească o singură vorbă.

II

Într-o bună zi, D. fu invitat politicos, dar stăruitor, să dea anumite relaţii despre sferă.

Prin oraş circulau anumite zvonuri. O legendă se născuse şi se propaga cu mare iuţeală. Se vorbea despre o forţă malefică, eventual de provenienţă extraterestră, invocată sau captată de către el, şi capabilă de performanţe extraordinare. Această forţă, se spunea, era ostilă oamenilor.

Cel care adusese invitaţia, scrisă pe o frumoasă hârtie cu antetul unei importante societăţi ştiinţifice, refuzase să intre în casă. Pretextase că se grăbeşte, că misiunea lui era aceea de curier, că trebuia numai să predea invitaţia respectivă. Faptul era bizar: cel care adusese hârtia era un om notoriu. D. îl recunoscuse şi îi aduse aminte că făcuseră cunoştinţă cu puţin timp în urmă, îi spuse pe nume, dovedi că ştie ce profesie are (vizitatorul era cibernetician), dar nici argumentele acestea nu-l impresionară pe curier.

Cuprins de veselie şi regăsindu-şi locvacitatea pe care în ultimul timp părea că a pierdut-o, D. începu să-l tachineze colegial (erau cam de aceeaşi vârstă), să-i spună că, de fapt, nu are curaj să intre în casa în care s-a iscălit un pact cu diavolul, un nou pact, şi aşa mai departe. Ciberneticianul părea însă că şi-a pierdut simţul umorului. Se scuza tot timpul, se îndepărta chiar, pentru ca în ultimul moment să se întoarcă spre D., făcând eforturi vizibile de a fi politicos. Până la urmă plecă; D. îşi epuizase argumentele fără niciun efect pozitiv. La despărţire, D. declară ritos că nu are de gând să se prezinte nicăieri. Nici la societatea care-l solicitase şi nici în altă parte. „Spuneţi-i asta, vă rog, preşedintelui” (ciberneticianul vorbise în numele preşedintelui societăţii, arătând că acesta, personal, îl roagă pe D. să-i viziteze spre a da câteva lămuriri).

Nu trecu o oră de la plecarea fizicianului şi D. primi un telefon de la însuşi preşedintele. Acesta începu prin a-i lăuda cărţile, îi vorbi despre ele cu lux de amănunte, îi spuse apoi că el însuşi ar fi vrut să devină scriitor, dar că împrejurările, şi numai ele, îl obligaseră să ajungă ceea ce era, îi mărturisi că este pe punctul de a începe să-şi scrie memoriile. În încheiere îl rugă cu glasul său de bas să vină totuşi, spre a participa la ceva asemănător unei conferinţe de presă, la care vor lua parte specialişti, oameni cu care lui D. îi va face mare plăcere să stea de vorbă. Peroră destul de mult. D. abia apucă să plaseze câteva replici şi, în cele din urmă, acceptă.

Nu-i venea de fel uşor să iasă din casă. În timp ce se pregătea de plecare îi trecu prin minte că refuzul cu care îl întâmpinase pe ciberneticianul-curier fusese destul de neaşteptat. Mai ales din partea lui, om ce dăduse în toate împrejurările dovezile unei solicitudini deosebite faţă de invitaţiile din această categorie. Se obişnuise cu întâlnirile cu cititorii şi răspundea pozitiv ori de câte ori era solicitat, nu pentru că i-ar fi plăcut în mod deosebit, ci pentru că le socotea un drept al acelor oameni care îi doreau conversaţia. Şi acum se decisese din motive asemănătoare. Deşi dacă preşedintele, acest savant care cunoştea atât de bine literatura, nu ar fi pomenit despre cărţile sale, poate că nu ar fi acceptat.

Oraşul i se păru prea zgomotos. Trecuse un timp de când nu-şi părăsise locuinţa şi se simţea de parcă tocmai s-ar fi întors după o lungă şedere la ţară. Chiar şi strada pe care locuia i se părea ciudat de nouă, şi un drum pe jos îl tentă ca o explorare a unei localităţi necunoscute.

Sediul societăţii unde fusese invitat era departe, într-un cartier patriarhal, inundat de verdeaţă, cu case destul de mici, dar care sugerau prosperitatea prin grilajele în sul vag maur, ce le acopereau ferestrele, prin gardurile din fier forjat, complicat alcătuite. Societatea era şi ea găzduită de o construcţie asemănătoare, cu un etaj, ce avea un aer net de citadelă familială. Sala în care D. fu condus de către un portar extrem de politicos şi parcă prea bătrân se găsea la

etaj. Cândva aici fuseseră probabil două dormitoare, al căror perete despărţitor nu mai exista.

Cei care se constituiseră într-un consiliu ad-hoc pentru a-l asculta nu credeau neapărat în zvonurile ce circulau. Totuşi, pe feţele lor se putea citi un soi de curiozitate, ce putea fi considerată o primă etapă a îngrijorării. Erau mai toţi oameni trecuţi de prima şi de a doua tinereţe, cărunţi sau purtând cu distincţie chelii socratice.

Discuţia urma să se ducă la o masă lungă. Conform unui aranjament pe care D. nu-l pricepu, toţi cei prezenţi erau aşezaţi de o singură parte a mesei. D. se afla la unul dintre capete pe un fotoliu cu un spătar foarte înalt ca un tron. La celălalt capăt se afla preşedintele, un bătrân frumos, cu înfăţişare leonină.

Primul vorbi preşedintele. El expuse pe scurt motivele pentru care se aflau acolo, sintetiză în câteva fraze starea de spirit ce putea să apară în rândurile populaţiei datorită existenţei sferei, arătă că nivelul ştiinţific al epicii este incompatibil cu orice situaţii de felul aceleia care se ivise, sublime faptul că publicului trebuie neapărat să i se ofere o explicaţie ştiinţifică a fenomenului, că oamenii de ştiinţă trebuie neîntârziat să clarifice lucrurile. Mai spuse că cel care se aflã printre ei este o personalitate marcantă şi că revelaţiile sale nu pot fi puse în niciun caz la îndoială.

— Ni se va vorbi, încheie el, despre un fenomen aparent inexplicabil, despre un obiect, ca să zic aşa, animat, capabil, zice-se, de acţiuni ce depăşesc stadiul actual al cunoaşterii ştiinţifice. Să-l ascultăm deci cu atenţie pe cel care este martorul acestui fenomen atât de tulburător.

Se aşeză cu un gest larg, ce putea să însemne în acelaşi timp şi invitarea la cuvânt a lui D., dar şi un soi de spălare pe mâini pentru cele ce vor urma.

D. se ridică. De îndată se auzi vocea de bas a preşedintelui, care îl invita să stea jos. Şi alţii îl rugară, cu maximă solicitudine, acelaşi lucru. D. acceptă, deşi nu prea îi convenea. Era un bun orator şi ştia că efectul unui discurs se diminuează, dacă cel ce vorbeşte nu stă în picioare pentru a obţine în felul acesta o poziţie dominatoare.

Îşi roti mai întâi privirile, oarecum sfios, dar cu o sfială jucată. Părea că îşi cere scuze de la aceşti savanţi sobri pentru cele ce le va înşira, pentru factura stranie a întâmplărilor pe care urma să le relateze. Pe o foaie de hârtie aflată în faţa sa desenase ceva, un hăţiş de linii, din care răzbătea vag conturul sferei. Începu să vorbească, parcă mâhnit de faptul că e obligat să-i reţină cu astfel de poveşti. Şi mâhnirea aceasta era însă jucată; în răstimpuri, câte un accent de triumf răzbătea abia sesizabil din glasul lui. Se exprima foarte îngrijit, era un vorbitor cu vocaţie.

— Totul pare imposibil, şi chiar acum, aflându-mă aici, într-un mediu atât de străin pană şi ideii de ficţiune, îmi vine în minte întrebarea dacă nu cumva trăiesc o halucinaţie sau o perioadă de întunecare. Dar nu e aşa. Totul a fost şi este încă aievea. Sfera există şi este mai reală decât toate obiectele pe care le-am văzut până acum în viaţa mea.

Dintr-o dată, falsa jenă de a fi nevoit să se refere la o întâmplare neconcordantă sobrietăţii ştiinţifice fu înlocuită cu o expresie de concentrare. Continuă:

— Iată cum a început totul. Într-o bună zi, fără nici un motiv, dar absolut fără niciun motiv, mi-am dat seama că a sosit momentul să fac unele modificări în camera mea de lucru de acasă. Este o încăpere destul de mare şi mobilierul ei e sau, mai bine zis, era funcţional. Nu se prea vedea ce s-ar mai fi putut face. Totuşi, am socotit că anumite modificări sunt absolut necesare. Nu ştiam precis ce trebuie să fac, nici soţiei mele nu am putut să-i dau amănunte asupra acestui plan al meu, a cărui îndeplinire îmi părea o sarcină de primă importanţă. Discutând însă cu ea, mi-am auzit deodată vocea zicând că ar fi vorba în principal de instalarea unei sfere, destul de mare, dar care nu ar strica prin nimic armonia camerei. Soţia mi-a cerut, ascunzându-şi cum putea mai bine stupefacţia, anumite amănunte. Am precizat că ar fi vorba despre o sferă construită dintr-un material translucid. Ea m-a întrebat de unde am s-o procur, cum o s-o instalez şi altele de soiul acesta. I-am expus în mod sumar planul meu. Se dovedea că mă pricepeam

foarte bine cum să procur o sferă, de unde s-o comand, cu cine să vorbesc pentru transport etc. Nu am să vă ascund că, în timp ce făceam aceste planuri şi le împărtăşeam soţiei mele, eram încercat de o mirare cu totul inedită. Mă miram, pur şi simplu, de vorbele care îmi ieşeau din gură, asta-i tot. Era un fel de uimire veselă, ceva asemănător sentimentului pe care un matur îl încearcă atunci când se decide să facă o şotie puerilă. Soţia mea, care nici nu poate concepe, se pare, că eu pot intra într-o acţiune necugetată, nematură, n-a mai insistat, mulţumindu-se să mă întrebe ce dimensiuni va avea sfera. I-am spus imediat o cifră foarte precisă, aceeaşi pe care, o zi mai târziu, o comunicam specialiştilor. Atunci o auzeam şi eu pentru prima oară, vă rog să mă credeţi.

D. se opri. Bău un pahar de apă pe care şi-l turnă cu o mină sigură din carafa de cristal ce se afla în faţa lui. Apoi continuă, arborând iarăşi un zâmbet de falsă vinovăţie:

— Am avut dificultăţi. La un moment dat am crezut chiar că nu voi reuşi să obţin sfera. Şi mai dificilă a fost introducerea ei în casă. Tavanul trebuia dărâmat, urma să obţin un elicopter, sau o macara. Până la un moment dat am avut mari greutăţi. De la un timp însă totul a mers strună. Nimeni nu mi-a mai cerut amănunte în mod exagerat, nimeni nu mi-a mai pus beţe în roate. Am avut chiar impresia că s-a creat, prin cine ştie ce concurs de împrejurări, o conjuraţie, ce mă ajuta să-mi construiesc şi să-mi instalez sfera. Care sunt caracteristicile ei tehnice, mă veţi întreba. Totul este nespus de simplu. E o sferă construită dintr-un banal material translucid. Grosimea pereţilor este astfel calculată, încât să poată suporta circa două sute de kilograme peste greutatea proprie. Sfera este aşezată pe un postament simplu, făcut din lemn de stejar. Iniţial, nu era în ea decât aer. De la bun început a fost închisă în mod etanş. Aşa se prezenta când a fost instalată la mine. Desigur, a trebuit să fac unele modificări în cameră, să renunţ la unele lucruri spre a câştiga spaţiu. Montarea sferei, refacerea plafonului s-au terminat într-o după-amiază. În dimineaţa următoare sfera era plină cu

materia ce o umple şi acum. Acestea sunt faptele.

D. tăcu, zâmbind afabil. Nimic ciudat nu s-a petrecut, părea a spune zâmbetul lui. Totul este aşa cum trebuie să fie, iar eu am venit aici nu pentru a justifica ceva neobişnuit, ci doar pentru că îmi sunteţi simpatici, în frunte cu preşedintele vostru. Un gest larg al mâinilor îi întregi mimica. Apoi continuă:

— Prevăd una dintre întrebările pe care voiţi să mi le puneţi şi prefer să îi răspund înainte de a o auzi. Ea se referă, evident, la relaxarea mea de acum, la faptul că arborez o mină de om mulţumit, deşi situaţia este departe de a fi clarificată din punctul dumneavoastră de vedere şi, evident, din cel al publicului. Trebuie să vă mărturisesc, însă, că nu văd de ce o situaţie ca aceasta trebuie numaidecât să neliniştească, e mai ales când ea are, cum să vă spun, o estetică a ei. Acum, când vă vorbesc, rememorez culorile fantastice ale sferei, revăd mişcările lor. Nu pot să fiu îngrijorat. Dimpotrivă, sunt foarte fericit că am şansa să urmăresc o asemenea splendoare.

Făcu un gest de disculpare.

Ceilalţi se foiră dintr-o dată, ca la un semn. Îl priviră cu o mirare abia mascată. Niciunul nu părea că ar voi să întrebe ceva. Uimirea lor era însă de un fel de special, parcă pricinuită de un eveniment extrem de agreabil. Privindu-i, D. se simţi încurajat, şi zâmbetul pe care trăsăturile sale îl ascunseseră până atunci cu discreţie i se lăţi pe faţă. Bătrânii se foiau, vizibil bucuroşi pe locurile lor, îşi spuneau nu se ştie ce unul altuia, aproape că îşi dădeau coate. O lungă clipă reuniunea păru că se transformă într-o agapă veselă, ceva în genul unei întâlniri între foşti colegi, după scurgerea unei lungi perioade de vreme. S-ar fi zis că, din moment în moment, vor începe cu toţii să vocifereze, exteriorizându-şi satisfacţia prin vorbe rostite la întâmplare.

Se ridică însă preşedintele. Pentru el recomandarea de a vorbi stând jos nu funcţiona. Nimeni, nici cei din imediata lui apropiere, doi bătrâni ce păreau a-i fi adjuncţi sau ceva în genul acesta, nu-l sfătui să se menajeze. Părea de la sine înţeles că venerabilul preşedinte nu este numai o somitate

ştiinţifică, ci şi, poate chiar în primul rând, o figură foarte decorativă, un magnific bătrân care trebuie să se pună în evidenţă cât mai regizat.

— Aş propune, zise el, să nu ne lăsăm angrenaţi în speculaţii legate de calităţile estetice ale sferei. Gustăm cu toţii frumosul, dar cred că acum e cazul să privim lucrurile din punct de vedere ştiinţific.

Privi cu simpatie către D. Apoi continuă, după ce făcuse în prealabil un gest ce putea să semnifice faptul că, în ciuda cuvintelor sale tranşante, opiniile nu îi sunt chiar atât de inflexibile:

— Aş vrea să arăt, totuşi, că afirmaţiile despre efectul estetic al sferei sunt foarte interesante. Nu am de gând să încerc să-l împiedic pe invitatul nostru să ne dea amănunte despre activitatea cromatică atât de fascinantă a sferei. Dar am impresia că ar fi mai bine dacă am elucida mai întâi aspectul ştiinţific al problemei. Nu credeţi că ar fi mai bine aşa?

Ultimele cuvinte le rosti parcă dezvinovăţindu-se.

Deşi nu fusese prea convingătoare, intervenţia preşedintelui avu ecou. Cei din sală nu mai zâmbeau, nu mai şuşoteau şi, după o perioadă de tranziţie, un reputat psiholog luă cuvântul. Era un bărbat de vreo şaizeci de ani, înalt, corpolent. Părul cenuşiu îi izbucnea ca o iarbă brumată în jurul cheliei, subliniind o faţă puhavă, dar purtând totuşi semne incontestabile de vitalitate. Ceva poetic îi flutura pe trăsăturile mari, un fel de elan juvenil, deplasat, totuşi nu antipatic. Din partea lui era de aşteptat mai degrabă o cuvântare exaltată, cu argumente de inimă. Totuşi, în clipa în care începu să vorbească, orice impresie de afectivitate exagerată dispăru. Înăsprindu-şi brusc expresia, el începu să depene o expunere de motive foarte strânsă. Avea o voce destul de subţire, afectată. Gesticula însă dubitativ. Mâinile îl trădau, jucau fără voia lui o pantomimă a lipsei de convingere. Deşi abia schiţat, gestul neputinţei, îndepărtarea simetrică a braţelor cu palmele deschise, se repeta foarte des.

În esenţă, el susţinea că D. Este autorul unei mistificări,

sau mai precis al unei automistificări. Că el regizase totul cu intenţia de a juca o farsă şi că apoi, în mod aparent inexplicabil, căzuse el însuşi victimă proprie sale maşinaţii, uitând ceea ce făcuse.

— Aş numi această uitare, preciză psihologul, un sindrom al refuzului paternităţii. Este notoriu faptul că unii creatori din diferite domenii ale artei şi literaturii se dezic de operele lor, prezentându-le ca aparţinând unor autori necunoscuţi. Vă este desigur cunoscut cazul acelui pictor, aproape celebru, care nu mai voia să semneze niciuna dintre pânzele create de el, de la un moment dat, şi care susţinea, sus şi tare, că picturile au fost realizate de către nu se ştie cine în timp ce el lipsea din atelier. Nimeni nu i-a dat crezare, fireşte, gestul fiind socotit un capriciu de artist prea răsfăţat de succes.

Rumoarea din sală îl determină să facă o pauză. Respectabilii bătrâni nu prea erau convinşi de argumentele pe care le auzeau.

— Tot ceea ce invitatul nostru ne-a relatat, reluă psihologul, se explică perfect prin uitarea la care m-am referit. Pictorul realiza lucrarea respectivă, se gândea apoi că ar fi cazul să joace o farsă admiratorilor săi şi, în fine, credea în propria sa plăsmuire. Acesta este mecanismul. Şi ar mai fi încă multe de spus în apărarea ipotezei mele. Însuşi invitatul nostru ar putea să ne povestească câte ceva în legătură cu anumiţi literaţi, care s-au decis să-şi lanseze în lume operele, ascunzând cu mare grijă faptul că ei au fost aceia care le-au creat. Fiindcă nu e vorba de un simplu fapt psihic, despre un banal fenomen de amnezie. Nici vorbă de aşa ceva. Uitarea la care m-am referit eu este de un fel cu totul neobişnuit. Creatorul simte nevoia să uite şi îşi impune să uite. El simte, pe de altă parte, că destinul operei sale este să circule prin lume fără să se ştie cine a creat-o, să circule, adică, în chip de emanaţie a epocii, cu sursa pierdută. Este o incontestabilă sete de anonimitate aici. Iar D., un maestru al literaturii, şi vă mărturisesc că admir creaţia sa foarte mult, fără nici o exagerare, a trecut la un alt domeniu, la arta cinetică. Şi a socotit, a simţit că

este mult mai bine dacă secretul operei sale, reţeta, ca să zic aşa, se va pierde. De altfel, cel mai important argument, deşi mi se va putea reproşa că recurg la el, este una dintre cărţile lui D., aceea de toţi cunoscută, unde eroul tânjeşte după un limbaj care să nu mai utilizeze cuvintele. Sfera utilizează un asemenea limbaj.

Îşi roti privirile peste cei prezenţi. Se întoarse apoi spre D. şi îl ţintui cu o căutătură amical-mustrătoare.

— Bine ar fi să fie aşa, interveni D. aproape vesel. Din păcate, totul s-a petrecut exact aşa cum v-am relatat. N-am exagerat cu absolut nimic. Cât priveşte teoria pe care am auzit-o aici, trebuie să-i recunosc ingeniozitatea, dar numai atât. Nu se potriveşte în cazul de faţă.

Câteva clipe domni liniştea. Se auzi doar scârţâitul scaunelor. Apoi se ridică vioi un bărbat scund, corpolent. Era în mod evident cel mai tânăr dintre oamenii de ştiinţă prezenţi acolo. Să fi tot avut vreo cincizeci şi cinci de ani, poate nici atât. Părul îi era complet negru şi strălucea uleios. Vârsta i se putea ghici după fălcile căzute, după pungile violacee de sub ochi.

— Trebuie neapărat să vedem obiectul, zise el. Ca fizician găsesc aproape ridicol, mă scuze onoratul meu coleg, să discutăm în chip scolastic despre ceva ce nu se află în câmpul simţurilor şi mai ales al aparatelor noastre. Propun deci să mergem cât mai repede posibil pentru a vedea obiectul.

Se aşeză brusc, făcând din mâini un gest de decentă exasperare.

— Eu nu neg că totul este posibil, interveni psihologul, pe faţa căruia se întinsese o uşoară roşeaţă. Aş vrea şi eu să văd sfera, fireşte, dar din moment ce ne-am adunat aici cu toţii pentru a discuta în prealabil, de ce să nu emitem teorii? E ceva rău în asta?

Cuvintele fizicianului stricaseră oarecum atmosfera. Apăru dintr-o dată cu mare claritate că preşedintele greşise invitându-l pe D. la sediul societăţii, înainte de a organiza o vizită acasă la acesta pentru a vedea şi analiza materia din sferă şi comportamentul acesteia.

Murmure aprobatoare se auziră din rândurile celor prezenţi şi preşedintele se grăbi să conchidă că, într-adevăr, este strict necesară o vizită la D. în vederea efectuării unor analize.

D. nu avu nimic împotrivă.

După acest episod reuniunea deveni treptat din ce în ce mai agreabilă. Se cerură cafele şi coniacuri, se aprinseră ţigări, cu îngăduinţa spontană a nefumătorilor. Atmosfera era deosebit de caldă, festivă. Sărbătoritul era, fireşte, D., depărtat cu totul de postura omului chemat să dea anumite explicaţii. Se discuta despre tot felul de lucruri fără nici o legătură cu sfera, se spuneau anecdote, se râdea. Lui D. i se făcuse loc în stânga preşedintelui. Şi ceilalţi se mutară mai aproape.

Discuţiile, pornite în direcţii cu totul întâmplătoare, reveniră într-un târziu la sferă. Nu mai fu însă vorba de latura ştiinţifică a problemei. Savanţii se dovedeau foarte interesaţi de estetica fenomenului şi-l rugau pe D. să le dea cât mai multe amănunte despre culori şi despre mişcările acestora.

Din vorbă în vorbă, D. ajunse să povestească episodul dispariţiei materiei din sferă. Se reveni apoi la sindromul refuzului de paternitate. D. se oferi să le vorbească despre unele situaţii ce semănau, într-adevăr, cu cele pe care le pomenise psihologul. El aminti despre acel ciudat polemist care nu numai că a scris toată viaţa fără să apară fizic în vreo redacţie sau în vreo editură, dar s-a şi autocombătut, tot sub un nume fictiv şi, ca un paroxism al dorinţei de intrare în anonimitate, a imaginat şi un al treilea personaj, eminamente fictiv şi el, care arbitra disputa celor doi, dând în cele din urmă verdictul că amândoi sunt nişte impostori şi nişte amatori de succese facile. D. nu mai pomeni nimic despre sferă şi toate întâmplările la care se referi fură legate numai de profesia lui, literatura. Era ascultat cu o deosebită atenţie. Din când în când i se punea câtea o întrebare foarte bine găsită, ce dovedea că cei de faţă erau, realmente, atenţi. În cele din urmă, D., care obosise vorbind, încheie.

— Orice s-ar spune, zise el, sfera este cu totul şi cu totul minunată.

Tocmai se ridicau pentru a pleca, încheind astfel destul de neobişnuita lor întâlnire, când preşedintele îi opri printr-un gest. Mai era ceva de spus.

— Va trebui să conchidem într-un fel asupra sferei, zise el. Nu uitaţi că nişte ziarişti ne aşteaptă pentru a ne pune întrebări în legătură cu concluziile la care am ajuns. Ce le spunem?

Privi întrebător spre D.

— Ştiu şi eu, răspunse acesta nedumerit, dar vesel, ce să le spunem? Probabil că ar trebui să convenim asupra unei versiuni liniştitoare. Să spunem că materia din sferă nu a fost supusă nici unei analize, că tot ce se ştie până în prezent se datorează observaţiilor mele, ca să zic aşa, empirice. Să le spunem că, după câtva timp, după ce experienţele de rigoare vor fi efectuate, le vom împărtăşi anumite observaţii strict ştiinţifice.

Preşedintele fu de acord. Ca şi ceilalţi, de altfel.

— Da, fireşte, zise preşedintele, soluţia aceasta este pe deplin aplicabilă. Chiar dumneata ar trebui să le vorbeşti ziariştilor. Dacă eşti de acord bineînţeles.

D. declară că este de acord, dar că ar fi foarte bine dacă toţi cei prezenţi ar participa la întâlnire.

Acceptară cu toţii. Doar fizicianul se scuză. Trebuia să plece neîntârziat la institutul de cercetări pe care-l conducea.

Trecură într-o încăpere alăturată, cam întunecoasă, unde ziariştii, vioi şi aferaţi, dădeau semne de nerăbdare.

Preşedintele vorbi primul. El relevă personalitatea lui D., invitându-i apoi pe ziarişti să pună întrebări. Îi preveni însă că nu este cazul să se aştepte la revelaţii senzaţionale, problema fiind încă în studiu. Apoi îi puse la curent în mod succint pe ziarişti cu întâmplările pe care D. le relatase mai înainte.

— Mă aflu aici, începu D. pentru a da unele lămuriri. Întrebaţi-mă, deci, am să vă răspund cu cea mai mare grijă pentru respectarea adevărului.

În rândurile ziariştilor se produse o scurtă rumoare. Apoi un bărbos, care părea a fi cel mai în vârstă dintre ei, se ridică şi, aruncându-şi barba înainte, zise cu o voce de bas, ce semăna în mod sensibil cu aceea a preşedintelui:

— Vă mulţumim pentru bunăvoinţa cu care aţi răspuns solicitării noastre. Mulţumim de asemenea şi celorlalţi participanţi la această conferinţă de presă. Iată acum întrebarea mea: cum vă explicaţi amploarea zvonurilor ce circulă în legătură cu sfera dumneavoastră? Se aud tot felul de lucruri cam extravagante.

— De pildă, se interesă D. cu amabilitate, ce lucruri extravagante ai auzit dumneata?

— Am auzit mai multe. Cel mai ciudat este zvonul că sfera dumneavoastră are puteri vindecătoare. Se spune că unii dintre cei care au reuşit să o privească şi să o roage să-i vindece au obţinut pe loc îndeplinirea rugăminţii lor.

D. râse amuzat.

— Este o scorneală. Nimic nu e imposibil, e adevărat, dar în cazul acesta este în mod evident o invenţie. Nimeni în afară de mine şi de soţia mea nu a mai fost în preajma sferei după ce aceasta a fost instalată. Deci nimeni în afară de noi nu a putut fi vindecat. Or, noi n-am fost bolnavi… Nu cred că e cazul să ne pierdem timpul cu asemenea chestiuni.

— Aş mai putea, continuă bărbosul, să vă dau relaţii despre alte câteva zvonuri, mai puţin fabuloase.

D. făcu un gest de încuviinţare.

— Am să vă relatez ce se vorbeşte despre construirea sferei.

— Ce se vorbeşte?

— Se spune, de exemplu, că aţi reuşit prea uşor să obţineţi instalarea sferei, că în mod normal un particular, chiar şi de talia dumneavoastră, nu ar fi trebuit să reuşească atât de repede. Ce ne puteţi spume?

— Nu înţeleg de ce a considerat cineva că lucrurile au mers prea repede, răspunse D., nedumerit. Totul s-a desfăşurat în mod normal şi nu văd de ce ar fi trebuit să fie altfel. Am plătit şi am obţinut sfera.

— Ar mai fi ceva, perseveră bărbosul, oarecum jenat. Se spune că modul în care a fost concepută şi executată sfera este absolut paradoxal din punct de vedere tehnic, că nu este posibil ca o asemenea construcţie să reziste măcar propriei greutăţi. Am fost la faţa locului şi am vorbit cu unul dintre constructorii sferei. Zicea că dumneavoastră le-aţi indicat toate amănuntele, începând cu dimensiunile exacte şi sfârşind cu compoziţia materialului. Atunci, aşa mi-a spus, v-a informat că ceea ce cereţi dumneavoastră este o imposibilitate din punct de vedere tehnic, că lucrarea trebuie proiectată mai întâi de către un specialist şi apoi executată conform regulilor. La care dumneavoastră aţi replicat că nu aveţi nimic împotrivă şi că puteţi să faceţi foarte repede proiectul necesar. Omul a fost de acord şi a doua zi dimineaţa i-aţi adus proiectul, executat după toate canoanele, dar având viciul fundamental că reproducea într-un mod foarte minuţios afirmaţiile aberante din punct de vedere tehnic pe care le făcuserăţi cu o zi înainte. Aici intervine lovitura de teatru. Cel cu care am vorbit mi-a spus cam aşa: „Eram absolut sigur că proiectul este completamente irealizabil, dar încrederea cu care mi-a fost prezentat mi s-a transmis şi, în consecinţă, am început să-l execut. Sfera a reuşit perfect, spre stupefacţia noastră, care nici acum nu putem pricepe ce s-a întâmplat”. Sunt de acord că totul pare un fel de snoavă, dar aşa mi-a vorbit omul acela de la fabrica ce v-a livrat sfera.

Tăcu şi-l privi întrebător pe D. Acesta râse, bine dispus.

— Eu credeam că ziariştii sunt mai puţin naivi. Nu ţi-ai dat seama că omul acela şi-a bătut joc de dumneata? De altfel, cred că şi ştiu despre cine e vorba. Nu cumva era un inginer blond, cu o figură rubicondă, aşa, de vreo treizeci şi cinci de ani?

Bărbosul încuviinţă.

— Bineînţeles că el era, continuă D. Să ştii că ai vorbit chiar cu cel care a condus lucrările de executare a sferei. E un tip foarte glumeţ. Nici nu mă mir că ţi-a turnat la repezeală povestea cu proiectul făcut de mine şi cu parametrii imposibili din punct de vedere tehnic. Nu mă

mir, fiindcă atunci când am vorbit cu el mi-a mărturisit că scrie şi el, şi anume, povestiri ştiinţifico fantastice. M-a ameninţat chiar că îmi va trimite nişte manuscrise de-ale lui. Poate că tocmai din acest motiv a terminat sfera atât de repede. S-a gândit că e cazul să ajute un confrate…

— Bine, dar de ce să-mi spună tocmai mie o asemenea scorneală? se întrebă mirat bărbosul. Doar îşi dădea seama că afirmaţiile lui ar fi putut să apară în ziar şi l-ar fi făcut de râs.

— Ei, uite, asta e bună, replică D. Chiar atât de amator de senzaţional să fie cineva, încât să creadă o minciună atât de gogonată! Recunoşti că ai fost tentat să crezi povestea cu sfera imposibilă?

Bărbosul nu zise nimic, dar cei prezenţi îi luară tăcerea drept un răspuns afirmativ.

— Cât priveşte motivul, continuă D., înveselit, ştiu eu ce să zic? Băiatul acela nu mi s-a părut de fel mitoman. Cred că are ceva cu ziariştii. Cine ştie ce festă i-o fi jucat cândva vreun coleg de breaslă al dumitale. Iar despre apariţia în ziar a scornelii lui, probabil că băiatul şi-a zis că în felul acesta îşi face reclamă ca scriitor. Ar fi decupat articolul dumitale din ziar şi s-ar fi dus întins la un editor cu el, demonstrându-i că este în stare să fabuleze în aşa fel, încât este crezut chiar şi de ziarişti.

Ultimele replici aduseseră zâmbete pe toate feţele. Bărbosul perseveră, deşi era clar că prima repriză se terminase în defavoarea lui.

— Aţi fi dispus să cedaţi sfera oficialităţilor pentru a fi instalată într-un loc public?

— Sincer să fiu, parcă aş prefera s-o am acasă, numai pentru mine. Şi nu spun asta din egoism, ci fiindcă am impresia că nici ea nu ar accepta. Zic nu ar accepta, bineînţeles, în sens metaforic.

Cu toată precizarea făcută, ultima afirmaţie a lui D. stârni o oarecare animaţie printre ziarişti. Cineva întrebă dacă sfera este o fiinţă, dacă trăieşte. D. răspunse scurt şi rece: nu e cazul să se discute asemenea chestiuni, natura materiei din interiorul sferei nefiind încă cunoscută. Se

insistă însă ca el să propună o ipoteză în această privinţă, dar refuză net. Expresia de neplăcere ce apăruse pe faţa lui îi determină pe ziarişti să renunţe la această întrebare. Astfel, ultimele întrebări, parcă îndrumate tacit de către D., alunecară spre latura estetică a fenomenului. De data aceasta D. se simţi la largul lui şi frazele sale începură să curgă fluent:

— Mi-e foarte greu să vă vorbesc despre sferă ca obiect de artă. Voi încerca totuşi. Cum să vă spun, materia aceasta colorată pare a fi o sinteză de mare artă. Mişcările, coloritul ei de o bogăţie, cred, necunoscută pe planeta noastră sunt lucruri atât de copleşitoare, încât impresionează mai mult decât şi-ar putea cineva imagina. Contemplarea acestui joc coloristic uluitor nu seamănă însă cu contemplarea unei alte opere de artă, fie ea chiar şi pânza unui mare maestru sau o realizare de artă cinetică ieşită din mâna unui artist autentic. Sfera nelinişteşte infinit mai mult decât o simplă apariţie estetică. Contemplarea ei figurează parcă însăşi ideea de viaţă, sau, mai bine zis, de supravieţuire. Eu am privit-o îndelung şi în repetate rânduri am avut impresia netă că parcurg momente dintre cele mai importante ale existenţei mele, că această contemplaţie contează infinit mai mult decât orice acţiune din viaţa reală. Pot, după ce v-am mărturisit lucrurile acestea, să vă răspund şi la întrebarea destul de nepotrivită pe care mi-aţi pus-o mai înainte. Da, dacă privim lucrurile din punctul acesta de vedere, sfera are o viaţă a ei şi încă o viaţă dintre cele mai impresionante. Viaţa ei este însă viaţa marii arte. Şi cred că nu mă înşel dacă afirm că această sferă, a cărei apariţie e încă inexplicabilă, este obiectul de artă cel mai copleşitor ce există la ora actuală pe planeta noastră.

Ziariştii părură mulţumiţi de varianta aceasta. O voce feminină se ridică totuşi din rândurile lor.

— Cu riscul de a face o gafă, aş vrea să vă rog să ne daţi unele amănunte în legătură cu o chestiune despre care aţi mai fost întrebat. De altfel, nici nu cred că este o gafă. Doar ne aflăm aici pentru a afla tot ce se poate afla. Nu văd de ce aş scrie în articolul meu că dumneavoastră aţi refuzat să

vorbiţi despre orice altceva în afară de aspectul strict estetic, înainte de a mai face o ultimă încercare. Spuneţi-ne, aşadar, a dat dovadă sfera că posedă forţe de natură necunoscută şi cu efecte incontrolabile?

Femeia, în continuare ascunsă undeva în ultimele rânduri ale ziariştilor, vorbea foarte decis.

— Da, vorbi D. gânditor, iată o întrebare. Regret însă că nu prea am ce să răspund la ea. Cunoaşteţi felul în care a apărut materia ce umple sfera, mai ştiţi că eu am instalat recipientul fără să pot motiva în mod suficient această decizie. Este evident că, având în vedere lucrurile acesteia, se poate spune că suntem în faţa unei forţe necunoscute. Mai mult decât atât nu ştiu. Ce am ştiut v-am spus. Puteţi, de altfel, să veniţi şi dumneavoastră s-o vedeţi. Veţi fi fascinaţi, fiţi siguri de aceasta.

În zilele următoare ziarele publicară relatări ale discuţiei cu D., relevând în mod special virtuţile estetice ale sferei, arătând că ea poate fi o realizare deosebită, epocală a artei cinetice, dar că nu este exclus ca materia din sferă să aibă o origine enigmatică.

Aşa-zisa conferinţă de presă nu schimbă în mod deosebit viaţa lui D. În linii mari, totul decurgea ca mai înainte. Nici oamenii de ştiinţă şi nici ziariştii nu mai dăduseră niciun semn de viaţă.

Soţia lui D. îşi manifestase dorinţa de a pleca la mama ei, undeva într-un sat îndepărtat. El fusese imediat de acord. Rămăsese singur, şi inconvenientele, ce însoţeau în mod inevitabil plecarea soţiei, nu-l deranjau. I se aducea zilnic mâncare de la un restaurant din apropiere de către un picolo de vreo cinsprezece ani, care nu voia să intre în casă. D. trebuia să îl întâmpine la intrare şi să se servească singur. Nici asta nu i se păru ceva deosebit, deşi înainte ar fi considerat un asemenea fapt o decădere deplorabilă. Îşi aducea sufertaşul pe birou şi mânca dus pe gânduri, privind sfera care îşi rotea culorile nesfârşite. Parcă în urma unui consemn, nimeni nu-i mai dădea telefon, nici chiar soţia. Ea îi scria, în schimb, din când în când, câte o vedere cu urări de sănătate şi cu ştirea stereotipă că se simte bine. Aceste vederi l-ar fi enervat altădată pe D., care considera că a trimite o vedere este un gest mecanic. Soţia lui ştia lucrul acesta, dar continua să le trimită. Ea mai ştia că nici formulele stereotipe nu-i sunt deloc pe plac, dar, într-un elan poate inconştient de a-l tachina, scria pe vederi numai asemenea texte. D. citea vederile cu un zâmbet indescifrabili şi le punea, una peste alta, pe biroul său. Se gândi chiar, la un moment dat, că ar fi cazul să cumpere o panglică de culoare neapărat roz pentru a le lega la un loc, dar renunţă, din simplul motiv că achiziţionarea uniui asemenea obiect implica o deplasare în oraş.

Programul unei zile era simplu. Se scula dimineaţa foarte târziu. Nici el nu-şi putea da seama de ce contractase acest obicei pe care înainte l-ar fi socotit dezastruos. De fapt, nu

mai putea să doarmă de pe la ora şase, oră la care de peste douăzeci de ani se trezise în fiecare zi. Rămânea însă într-o stare intermediară, un fel de somn parţial, ce cuprindea totuşi vise ciudate, în care amintiri se amestecau cu oameni pe care nu-i văzuse niciodată, cu peisaje total necunoscute. De la un timp, aceste vise, parcă decolorate, lipsite de vigoarea celor obişnuite, începură să-i placă. Pentru ele întârzia dimineaţa în pat.

Se scula apoi înfometat şi mânca ce se mai găsea, în aşteptarea mesei de prânz, nu înainte de gimnastica zilnică (la ea nu putuse renunţa din cauza unei senzaţii nete de inconfort ce îl încerca după câteva zile în care nu îşi făcea exerciţiile), apoi se plimba de ici colo prin încăpere, apropiindu-se de sferă, lipindu-şi ochiul şi apoi urechea de suprafaţa ei lucie, încercând să sondeze ceva ce îi rămânea totdeauna impenetrabil. Mânca apoi ceea ce îi aducea băiatul acela exagerat de timid pentru un viitor chelner.

După masă trecea printr-o perioadă de lene. Vârsta îl soma în aceste momente să îi recunoască prezenţa. „Da, îşi spunea el atunci, când numai cu preţul unui mare efort de voinţă putea să reziste tentaţiei de a se culca, da, sunt destul de bătrân”. Îşi trecea mâinile prin părul care îi era încă des şi total neîncărunţit, şi pe buze îi flutura un surâs de sumară satisfacţie.

Seara venea pe nesimţite. Nu aprindea nici o lumină şi încet, încet simţea cum îl cuprinde emoţia inedită cu care urmărea spectacolul sferei. Seara culorile erau mai vii, mişcările mai inspirate, energia sferei părea mult mărită.

Privea la nesfârşit jocurile armonioase ale culorilor şi de fiecare dată încerca să le descrie, umplând filă după filă cu scrisul său dezordonat. De obicei nu era mulţumit de ceea ce realiza, şi de la un timp deprinse obiceiul straniu de a arde aproape fiecare filă, de îndată ce era scrisă în întregime. „Astfel, îşi spunea el, e ca şi cum aş fi vorbit cu cineva, ca şi cum aş fi evocat în faţa cuiva ce se petrece aici la mine în fiecare seară”. Dar nu era chiar aşa. Scrisul nu era tot una cu vorbitul şi mult timp după ce o foaie de hârtie era distrusă, în gând îi persistau propriile sale vorbe,

obsedante.. Privind spectacolul sferei, în mintea lui se suprapuneau două şiruri de impresii, cele ce se produceau în acel moment şi cele ce veneau din adâncimile memoriei. Din sinteza lor, D. obţinuse o persistentă stare de spirit, ce ar fi putut fi caracterizată, poate chiar de el însuşi dacă ar fi încercat să o facă, drept o reverie trează, o încercare ciudată de a nu pierde nimic din trecutul ce se instala fulgerător după fiecare nouă mişcare a culorilor dinăuntrul sferei, de a privi totul, prezentul şi trecutul, dintr-o dată. Ca un avar, D. simţea că nimic din ce vede nu trebuie să se piardă, că totul trebuie conservat cu cea mai mare grijă. Şi nu ar fi putut să spună cu precizie ce crede că e mai preţios, jocurile coloristice de o inegalabilă grandoare ale sferei sau sentimentele care îl străbăteau pe el atunci când le contempla.

Încercase să o filmeze. De fiecare dată filmul înfăţişa doar imensa carcasă translucidă. Nimic din culorile şi mişcările materiei aceleia ciudate nu se putea vedea. D. nu făcu prea multe încercări de a filma. Renunţă foarte repede la această idee. Faptul dovedea că, în fond, el nu voia atât de mult să păstreze pentru viitorime sau pentru cine ştie cine altcineva imaginile pe care sfera le risipea cu o dărnicie unică, ci dorea mai ales să conserve impresiile pe care sfera le producea asupra lui. Din acest motiv conţinea să scrie cu îndârjire seară de seară, stricând filă după filă, tot mai nemulţumit de ce reuşea, aproape disperat că mai tot ce iese de sub mâna, lui este cu totul inferior faţă de ceea ce vede.

Într-o zi, pe la prânz, după ce trecuseră vreo trei săptămâni de la conferinţa de presă, telefonul sună. Auzindu-l, D. tresări. Era vocea de bas profund a preşedintelui. Îl întreba dacă pot să vină însoţiţi şi de ziarişti să-i facă vizita ce fusese stabilită în principiu. D. nu avu nimic împotrivă. Era chiar bucuros că avea să iasă din monotonia vieţii pe care o ducea.

Sosiră pe la cinci după-amiază. Veniseră oamenii de ştiinţă în frunte cu venerabilul preşedinte, iar ziariştii împreună cu bărbosul lor lider. În plus, îşi făcuseră apariţia

cinci laboranţi îmbrăcaţi în nişte salopete de-a dreptul elegante. Aceştia purtau câteva aparate ale căror cadrane îi sugerară lui D. că ar putea fi vorba de nişte instrumente de măsură.

Cei cinci laboranţi se mişcau cu mare discreţie, de parcă ar fi fost nişte operatori de televiziune, care vor să filmeze o întâlnire între oameni importanţi. Îşi aşezară aparatele în preajma sferei, apreciară distanţa, dându-se câte un pas înapoi, şuşotiră între ei, sfătuindu-se în legătură cu unele detalii de amplasare, cerură apoi părerea unuia dintre oamenii de ştiinţă.

În fine, aparatele fură instalate pe nişte trepiede ce măreau iluzia că cei ce le manevrau sunt nişte operatori de televiziune.

În timp ce laboranţii se agitaseră în jurul sferei, ceilalţi stătuseră în picioare, înşiraţi pe lângă pereţii încăperii. Singurul care se aşezase fusese bătrânul preşedinte. El luase loc în fotoliul lui D., nu înainte de a opune o oarecare rezistenţă. Fusese o mică scenă de comedie, D. invitându-l să ia loc, bătrânul refuzând zâmbitor. O clipă fuseseră doi comedieni, care interpretară scena cedării întâietăţii în faţa unei intrări. În cele din urmă bătrânul acceptase, cu un gest de resemnare, să se aşeze.

După ce şi ultimul aparat fu aşezat în poziţia optimă, începură şi ceilalţi să se aciuieze, fiecare pe unde putea. Mai întâi savanţii, apoi ziariştii. Laboranţii rămaseră în preajma aparatelor.

D. adusese toate scaunele ce se aflau în celelalte încăperi ale casei şi în felul acesta se găsise câte un loc pentru fiecare. Erau cu toţii aşezaţi într-un semicerc ce se deschidea de o parte şi de alta a fotoliului pe care şedea preşedintele. În dreapta acestuia stătea D.

Toate manevrele preliminare se făcuseră în tăcere. Apoi preşedintele luă cuvântul.

— Domnilor, începu el, după ce încetă orice scârţiit de scaun şi ultima tuse se stinse, iată-ne în faţa celebrei sfere a maestrului D. Sunt emoţionat şi, cu siguranţă, dumneavoastră nu mai puţin. Maestrul D., care ne-a făcut

cinstea de a ne primi în casa sa, a spus mai de mult ceea ce era de spus cu privire la sferă, acum este vorba să privim şi eventual să aflăm anumite noutăţi cu privire la aspectul ştiinţific al fenomenului.

Se aşeză greoi pe fotoliu, zâmbind satisfăcut către D. Acesta îi întoarse cu oarecare întârziere zâmbetul. Ascultându-l pe preşedinte cum îi spune „maestre” îi trecuse prin gând că toată politeţea, pe care bătrânul i-o arătase în cele două ocazii când îl văzuse, fusese poate o bătaie de joc.

Dar nu avea de ales. Putea, cel mult, să şarjeze la rândul lui. Ceea ce şi făcu, răspunzând scurtului discurs introductiv printr-o alocuţiune în care se arăta foarte încântat, copleşit chiar de bucuria de a primi vizita unor oameni atât de însemnaţi şi mai ales pe cea a celebrităţii mondiale care era preşedintele. În mod curios, în timp ce rostea aceşti ditirambi, decorativul preşedinte părea abstras, nedând niciun semn că ar auzi panegiricul lui D.

Fu însă un interludiu scurt. De îndată ce D. tăcu, destul de nedumerit, preşedintele îşi recăpătă brusc zâmbetul amabil.

— Ştii, zise preşedintele către D., a venit şi fizicianul. Ţi-l aminteşti, nu? Acela care l-a combătut atât de drastic pe psiholog şi care apoi s-a scuzat şi nu a mai participat la întâlnirea cu ziariştii.

Ale lui simt aparatele acestea. Ai ceva împotrivă dacă se fac nişte analize? Ştii, nu te-am mai întrebat la început dacă eşti de acord cu instalarea lor, dar o fac acum. Daică nu vrei, să-mi spui.

— De ce să nu vreau? răspunse D. amabil. Numai să se procedeze cu grijă. Ştiţi, eu sunt un fel de gazdă a sferei şi trebuie să fiu ospitalier.

— Nici o grijă, îl linişti bătrânul.

Îi dădu, apoi, o serie de lămuriri tehnice din care D. nu pricepu mare lucru. Era vorba de nişte aparate capabile să determine unele proprietăţi ascunse ale materiei – cu această concluzie rămase D. Arătă din nou că îşi dă consimţământul.

— Puteţi începe, anunţă preşedintele cu voce tare.

Din rândurile savanţilor ieşi fizicianul. Urmărindu-l cum se deplasează cu agilitate, D. simţi deodată că îl simpatizează. Se gândea că ar fi bine să se împrietenească cu el, când auzi şoaptele preşedintelui.

— Atunci n-a mai putut să stea cu noi, îi spuse acesta, fiindcă lucra la perfecţionarea celui mai interesant dintre aceste aparate. Îl vezi? Acela mai mare, penultimul din dreapta. L-a adaptat tocmai pentru a putea să verifice o ipoteză a lui cu privire la sferă.

— Ce ipoteză? se arătă D. foarte interesat.

— Ei, mi-e greu să-ţi explic aşa, în două cuvinte. Lasă că o să-ţi spună chiar el, la urmă.

Ceva din tonul cu care fusese rostită ultima replică îi spunea lui D. că preşedintele nu este de acord cu ipoteza fizicianului, dar că nu găseşte de cuviinţă să discute despre aceasta cu un nespecialist.

Laboranţii puseseră în funcţiune aparatele. Fizicianul se opri în faţa aceluia despre care preşedintele îi vorbise lui D. şi începu să-l manevreze. Privea ecranele şi nota din când în când câte ceva într-un carnet, dând din cap dubitativ.

Ceilalţi aşteptau cu răbdare rezultatele, discutând pe şoptite.

După un timp, fizicianul îi chemă pe laboranţi, făcând gesturi discrete de enervare. Ceva nu mergea cum trebuie, se pare. Dar ce puteau să facă acei oameni, oare aveau, după toate probabilităţile, o calificare modestă? Nimic altceva decât să asculte vorbele fizicianului şi să dea din cap, aprobând. Acesta atâta şi voia, se pare. Nici nu se prea uita la ei. Monologa, arătând însemnările din carnetul său. După câtva timp tăcu şi începu o nouă analiză. Repetă gesturile de la început. Îşi notă din nou rezultatele. În cele din urmă se opri şi se întoarse către cei ce stăteau pe semicercul de scaune, în continuare deosebit de liniştiţi. Pe figura lui levantină plutea o mare nedumerire.

— Nu ştiu ce să cred, zise el cu un glas subţiat de enervare, ce învioră în chip vizibil întreaga asistenţă. Aparatul meu este bine pus la punct, asta e sigur. Îmi indică

însă nişte date cu totul fanteziste. Mai mult chiar, ridicole. N-o să vă descriu ce văd eu pe ecranele acestea, fiindcă nu sunteţi de specialitate, dar dacă aţi putea să înţelegeţi, aţi izbucni în hohote de râs.

— Ar trebui, totuşi, să încerci să ne informezi, interveni sfătos, dar şi autoritar, preşedintele, chiar dacă nu vei folosi un limbaj strict ştiinţific. Încearcă să descrii într-un fel mai simplu ceea ce aparatul ţi-a arătat, vulgarizează, ca să zic aşa, toată povestea.

Fizicianul stătu puţin pe gânduri, privind ţintă undeva deasupra capului preşedintelui. Se întoarse pentru câteva clipe spre aparat şi răsfoi rapid filele carnetului. Când privi din nou spre cei aşezaţi pe semicercul de scaune figura sa arăta mai calmă.

— Da, o să încerc, reîncepu el să vorbească, deşi cele pe care o să vi le spun nu reprezintă de fapt decât un fel de analogie cu realitatea datelor pe care aparatul mi le-a furnizat. Închipuiţi-vă, deci, că, la prima analiză, am constatat o densitate atât de mare, încât ea nici nu poate fi imaginată, în mod practic, ca existând undeva în Univers. Şi chiar dacă, prin absurd, ea ar putea să existe, dacă materia ce umple sfera ar putea să o aibă, atunci, în mod necesar, sfera n-ar sta impasibilă aici în faţa noastră, ci ar găuri fulgerător planşeul şi fundamentul casei şi ar cădea în centrul pământului, ca o rachetă infinit de puternică, expediată în această neaşteptată direcţie.

Rostind aceste ultime cuvinte, vorbitorul păru aproape vesel. Comparaţia pe care o găsise îi plăcuse, se vede, în mod deosebit.

— A doua analiză, reluă el, a arătat exact pe dos totul. Aici e ridicolul situaţiei. Am aflat, de dată aceasta, că în sferă nu se află nimic. Dar noi ştim foarte bine că nimicul este doar un cuvânt, un fel de ideal negativ. El nu există în natură. Ei bine, acest aparat pe care, vă mărturisesc, nu-l mai iubesc, mi-a arătat că în sferă se află acei nimic ideal, adică nu există nici o formă a materiei.

Fizicianul începu să râdă de-a binelea. Avea o dantură ireproşabilă, ce contrasta plăcut cu tenul său închis.

Preşedintele, spontan, râse sănătos, de parcă, aflat într-un cerc de prieteni, ar fi auzit o glumă mai neacademică. Pe rând, mai întâi D., apoi savanţii ceilalţi, în fine, ziariştii şi laboranţii izbucniră în hohote de râs. Câteva clipe fizicianul păru a fi în postura unui comper care a reuşit un banc bun şi râde împreună cu publicul său. Râzând, dar în acelaşi timp fiind atent la ceea ce se petrecea, conform obiceiului său, D. gândi că atmosfera veselă o copiază parcă pe aceea ce intervenise cu câtva timp în urmă, când se discutase de asemenea despre sferă.

În timp ce ultimele râsete se stingeau, fizicianul abandonă aparatul, ce dăduse nişte indicaţii atât de fanteziste, şi împreună cu laboranţii începură să le manevreze pe celelalte patru.

— Nici cu astea nu cred că o să afle cine ştie ce, îi spuse preşedintele lui D. Dacă marea lui invenţie nu i-a fost de niciun folos, atunci ce poate să mai facă cu acestea? Sunt doar nişte aparate banale, un fel de spectroscoape, ca principiu.

În vocea bătrânului tremura o uşoară satisfacţie senilă, de loc mascată.

— Nu cumva să crezi că îmi pare bine acest eşec al colegului meu, continuă el, parcă spre a se disculpa. Nici pomeneală, doar mi-a fost student. Mă încearcă însă un fel de ciudată plăcere să văd un obiect ce îşi bate joc de ştiinţă. E un sentiment destul de nelalocul lui, recunosc. Dar ce să fac? Asta este situaţia.

D. zâmbi înţelegător.

— Aveţi toată dreptatea să vă manifestaţi astfel, zise el. Este o reacţie foarte explicabilă. Ni se întâmplă uneori să privim cu ură sau dispreţ ceea ce iubim. Iar acum, în legătură cu eşecul acesta, vă rog să mă credeţi că şi eu am acelaşi sentiment de bizară solidaritate cu sfera. Sincer să fiu, mă bucur că investigaţiile au dat greş. E ceva cu totul copilăresc, cu siguranţă. Dar spun şi eu ca dumneavoastră: ce să fac?

Bătrânul avusese dreptate. Nici noile încercări nu dădură rezultate mai concludente.

Fizicianului îi fu întins un scaun peste capetele celor din primul rând, şi el se aşeză cu spatele la sferă, în faţa fotoliului pe care stătea, surâzând patern, preşedintele.

— Nu pot zice că nu înţeleg nimic, dar, în orice caz, una ca asta nu am mai păţit.

Urmară câteva date tehnice pe care fizicianul le comunică preşedintelui, cu o voce aproape şoptită.

— Activitatea acestor aparate, continuă el, nu poate fi, practic, perturbată de nici una dintre formele de energie cunoscute până acum pe planeta noastră. Astfel că rezultatele pe care le-am obţinut nu sunt propriu-zis eronate, ci mai degrabă ele exprimă forţe pe care nu suntem capabili să le descriem. De aceea n-am motive să mă indignez, ci trebuie să-mi iau sculele şi să plec pe tăcute, discret, înainte ca ziariştii să apuce să mă întrebe ceva.

— Ba nu, şopti aproape speriat preşedintele, să nu faci una ca asta. Să nu pleci înainte de a spune ceva liniştitor. Ai putea, eventual, să sugerezi că cele declarate înainte cu privire la rezultatele obţinute de aparatul dumitale se datorează insuficientei puneri la punct a unor detalii tehnice. Dar despre investigaţiile făcute cu celelalte patru spune, de exemplu, că indică prezenţa urnei forme inedite a materiei, pe care o vei putea studia şi pe care o vei descrie minuţios, spre folosul ştiinţei. Ce zici?

Preşedintele şuşotea cu mare pasiune, ca un diplomat ce stabileşte o versiune, nu mincinoasă, dar mai rotundă decât cea reală. Din nou D. fu frapat de asemănarea situaţiei cu anterioara lui întrevedere cu oamenii de ştiinţă.

— Dar de ce să nu spună adevărul? întrebă, făcând pe naivul. E foarte posibil ca nişte aparate să se defecteze şi să indice nişte date false.

— Are dreptate preşedintele, spuse fizicianul meditativ. Nu putem să ne recunoaştem neputinţa. Nu e bine. Şi aşa circulă tot felul de zvonuri cu privire la sferă. Pe de altă parte, eu aş fi tentat să recunosc că toate cunoştinţele mele sunt neputincioase în faţa acestui fenomen. Dar mă gândesc la ce ar folosi această recunoaştere? Aş fi acuzat

de agnosticism, s-ar spune că mă îndoiesc, de puterea atotbiruitoare a ştiinţei. Or, eu nu mă îndoiesc. Dacă era aşa nu alegeam profesia pe care o am. Aşa că mi-e mult mai simplu să lipesc o etichetă acestui fenomen pe care deocamdată nu îl înţeleg. Câte nu au asemenea etichete?

D. fu plăcut surprins de cuvintele fizicianului. Într-adevăr, aşa era. Dacă sfera primea un nume, dacă materia care o umplea era denumită într-un fel sau altul, toată situaţia se modifica. Sfera înceta brusc să mai fie un posibil simbol al neputinţei omului de a explica tot ce se petrece în jurul său şi se integra cuminte între fenomene, se transforma din mister în informaţie.

— Bine, zise el, mai mult către preşedinte, cu aerul că îşi aduce abia atunci aminte de ceva deosebit de important, dar presa a scris deja că sfera s-ar putea să fie o operă de artă cinetică.

Preşedintele părea că pricepe cum gândeşte D.

— Vezi dumneata, zise el cu aerul că explică răbdător o chestiune în fond foarte simplă, ziarele au scris că s-ar putea să fie o realizare de artă cinetică, dar din păcate, sau din fericire, nu ştiu cum să zic mai bine, nimeni n-a crezut una ca asta.

— Cum aşa? întrebă nedumerit D. Credeţi că nimeni nu a crezut? Cum adică nimeni? Ziariştii sau publicul? Cine dintre aceştia nu au crezut?

— Cred că nici unii şi nici alţii. Vezi dumneata, ştirile ce au apărut atunci în ziare nu erau tranşante. Nu se spunea într-un mod decis că sfera este o realizare de artă cinetică, ci că sunt şanse ca ea să fie aşa ceva. Este o mare deosebire între una şi alta, nu?

— Într-adevăr, zise D. doar pe jumătate convins, aşa pare să fie.

În timp ce D. discuta cu preşedintele, ceilalţi invitaţi, printre care şi fizicianul, care se întorsese pe jumătate cu spatele către preşedinte, stăteau fără să vorbească între ei, privind spre sfera ce avea în mod constant o culoare nesemnificativă, de parcă ar îi fost în întregime umplută cu cenuşă. Laboranţii făcuseră portabile aparatele şi apoi se

aşezaseră pe ele, unul lângă altul, sprijinindu-se cu umerii de peretele din stânga al încăperii.

Prin câteva semne discrete, preşedintele îl invită pe fizician să ia cuvântul spre a conchide asupra rezultatelor investigaţiilor. Acesta se ridică şi se duse lângă sferă. Începu să vorbească stând aproape lipit de peretele ei cenuşiu:

— Sunteţi la curent cu una dintre analizele pe care le-am făcut. Cele comunicate nu reprezintă, de fapt, tocmai realitatea. Vreau să spun că informaţiile pe care mi le-a dat aparatul nu pot fi traduse prin cuvinte decât într-un mod foarte relativ. Astfel că versiunea pe care v-am spus-o adineaori despre densitatea practic infinită şi cea practic nulă a materiei din sferă trebuie considerată dacă nu chiar o poveste, în orice caz o umbră destul de aproximativă a datelor pe care aparatul mi le-a furnizat, un fel de proiecţie literară a datelor ştiinţifice.

Rostind comparaţia cu literatura, fizicianul privi complice către D.

— Cât priveşte datele pe care le-au furnizat celelalte aparate, trebuie să vă spun că nici ele nu înseamnă cine ştie ce din punct de vedere ştiinţific. Este interesant însă de constatat că, într-un mod asemănător cu primul, şi acestea au persistat în a oferi date ce se excludeau, prezentând succesiv informaţii aberante. Cam aşa stau lucrurile. Ne aflăm în faţa unui fenomen, curios, inedit. E de datoria mea să vă anunţ că se poate ca aparatele să fie defecte. Vom verifica totul în mod amănunţit şi cu siguranţă vom determina natura materiei pe care sfera o conţine.

Imediat după ce anunţă că se vor face verificări, fizicianul făcu un semn laboranţilor. Aceştia, foarte disciplinaţi, ridicară aparatele şi se îndreptară spre ieşire, străbătând decişi semicercul de scaune. În liniştea deplină ce domnea în încăpere se auzi demarând microbuzul lor.

Acest zgomot mai persista încă, îndepărtat, abia perceptibil, când un oftat unanim se făcu auzit. Sfera se însufleţise dintr-o dată, părăsise acel cenuşiu nesemnificativ şi începuse să producă unul dintre

splendidele jocuri cromatice cu care D. era de mult obişnuit. Cei prezenţi dădură semne vizibile de emoţie, câţiva dintre ziarişti puseră în funcţiune aparate de fotografiat şi de filmat. Preşedintele, fără să-şi ia ochii de la spectacolul pe care sfera îl oferea, găsi pe pipăite mâna lui D. şi i-o strânse convulsiv, punând parcă în această felicitare o spaimă numai de el ştiută.

Jocul coloristic nu ţinu mai mult de un minut, stingându-se la fel de brusc după cum începuse. Sfera redeveni cenuşie, făcându-i pe toţi să se întrebe dacă nu cumva visaseră. Dar în momentul următor izbucniră aplauze, ovaţii chiar. Cu toţii îşi părăsiră locurile şi formară un cerc în jurul lui D. şi al preşedintelui, continuând să aplaude, strângându-i mâna pe întrecute lui D., ba chiar şi preşedintelui, din greşeală sau din prea mult entuziasm, rostind felicitări şi scoţând numerotase exclamaţii admirative. D. se gândi că nu ar fi exclus ca aceşti entuziaşti să-l ia pe braţe şi să-l arunce în sus de câteva ori, ca pe un proaspăt campion. Această teamă nu era chiar atât de neîndreptăţită, deoarece grupul în care savanţii se amestecaseră tinereşte cu ziariştii dădea semnele unei animaţii nemaipomenite. Totul era prea armonios în această scenă a admiraţiei ca el să se mai poată sustrage. Astfel că se decise să participe, strânse mâinile care i se întindeau, mulţumi, făcu gesturile de necesară modestie pe care situaţia le cerea. Se ridică apoi în picioare şi aproape imediat făcu şi preşedintele acelaşi lucru. Se îmbrăţişară la modul diplomatic, alăturându-şi succesiv obrajii, îşi strânseră apoi mâinile excesiv de cordial.

Făcând faţă acestei scene, D. medita la absurditatea situaţiei. Era doar mia mult decât clar că materia din interiorul sferei nu este ceva făcut de el. Spusele fizicianului îi confirmaseră mărturisirile. Şi alte multe argumente pledau vădit pentru o origine enigmatică a sferei. De unde ar fi avut el materialele şi ştiinţa combinării lor atât de savante? În ce laborator, în ce atelier ar fi putut el să facă totul fără ca nimeni să nu bage de seamă? Scena aceasta a felicitărilor era profund falsă şi cineva trebuie s-o

fi regizat. Nu se putea altfel. Sau poate totul era rodul unei sugestii în masă? Una dintre aceste două posibilităţi reprezenta cu siguranţă adevărul. Şi, sigur, cea mai plauzibilă era cea de a doua. Sfera dispunea de mijloace de influenţare telepatice. Era prea greu de imaginat ca nişte oameni de ştiinţă atât de reputaţi să se angreneze într-o puerilă comedie.

Ziaristul cel bărbos, care pusese întrebările nepotrivite cu prilejul precedentei întâlniri, dădu energice semne că vrea să ia cuvântul. Către preşedinte făcea el aceste semne, foarte puţin sobre, aducând cu cele prin care un elev silitor vrea să atragă neapărat atenţia profesorului asupra lui. În cele din urmă, preşedintele observă pantomima aproape necuviincioasă pe care bărbosul i-o adresa şi, binevoitor, îi răspunse printr-un gest ce voia să spună că totul e în ordine, după care ridică braţele cerând tăcere şi ascultare.

— Dragii mei, zise el adoptând un ton sărbătoresc, potrivit împrejurării. Iată, cineva doreşte să ne vorbească. Să-l ascultăm cu toată atenţia.

Îl arătă apoi cu un gest larg pe bărbos şi îl încurajă, mişcând afirmativ din cap, să înceapă.

— E un reputat critic de artă, îi şopti preşedintele lui D.

— Critic de artă? întrebă mirat acesta. Critic de artă reputat?

Nu prea pricepea cum un critic de artă reputat vine la o conferinţă de presă spre a realiza un reportaj neînsemnat, după ce în prealabil a făcut nişte cercetări de tip detectivistic pe la locul unde fusese construită sfera. Îl privi cu o mai mare atenţie. Cred că este de o vârstă cu mine, aprecie el. Da, de ce nu? Critic de artă. Să-l ascultăm.

— Onorată adunare, începu criticul de artă, care îşi lepădase fulgerător frenezia jurnalistului spre a o înlocui cu o morgă ce contrasta destul de vizibil cu vestimentaţia sa deplasat tinerească, ne aflăm în faţa unui eveniment artistic de o uriaşă însemnătate. Această sferă reprezintă o sinteză de artă cum încă nu s-a văzut pe planeta noastră. Aceste culori, aceste lumini ce alternează după o atât de impresionantă variabilitate întrece, după opinia mea, tot ce

s-a creat mai grandios de către artiştii plastici ai tuturor timpurilor...

Şi bărbosul continuă în acelaşi stil încă mult timp, invadând docilul auditoriu cu o avalanşă de superlative, tot mai des împănate cu termeni de specialitate. Deşi rostea vorbe de mare admiraţie, el nu gesticula, nici nu ridica vocea. Vorbea neutru, de parcă cel atât de lăudat nu s-ar fi aflat în faţa lui.

Această atitudine impuse pesemne celor ce îl ascultau, fiindcă nici o întrerupere nu se produse, nimeni nu dădu în vreun fel sau altul semne de nerăbdare, deşi discursul se prelungea peste măsură.

În cele din urmă, criticul de artă încheie. Cu gesturi discrete de uşurare, bătrânii oameni de ştiinţă, ce ascultaseră consideraţiile despre sferă stând în picioare, ca la un vernisaj, se aşezară pe scaune.

Vizita se apropia vertiginos de sfârşit. Ziariştii îi mai puseră câteva întrebări lipsite de importanţă lui D., preşedintele îi mai spuse câteva vorbe amicale de bun rămas apoi toţi vizitatorii se ridicară şi ieşiră în stradă, încet, ceremonios. În curând, doar un vag nor format din gaze de eşapament mai amintea că acolo fuseseră atâtea maşini.

După vreun sfert de oră sună telefonul. Era fizicianul, care îl ruga pe un ton amical să-l primească din nou. D. îi spuse că îl aşteaptă cu plăcere, el însuşi avusese de gând să-l invite.

Fizicianul apăru câteva minute mai târziu. Se instalară în preajma sferei şi câtva timp urmăriră în tăcere abia perceptibilele fulgerări mov ce străbăteau imensa masă cenuşie.

— Uite de ce m-am întors, deschise decis discuţia fizicianul. E ceva ce mă intrigă în toată povestea asta. Nu e numai faptul că aparatele mele se dovedesc neputincioase, ba chiar îmi joacă feste. Mai sunt câteva lucruri pe care aş vrea să le discutăm.

Tăcu, uitându-se întrebător spre D. Acesta făcu un semn de încuviinţare.

— Şi eu sunt cam nedumerit, zise el. Uite, de pildă, scena de adineaori. Ei bine, mie mi s-a părut mai mult decât ciudată. Felicitările acelea, strângerile de mână, strigătele, mişcările prea bruşte, zâmbetele exagerate ce apăruseră pe feţele tuturor, totul mi s-a părut a fi pus la cale, lipit, ca să zic aşa, în chip de secvenţă finală. De către cine? Asta e întrebarea.

Fizicianul nu răspunse. Privea dus pe gânduri spre sferă.

— Doar n-o să-mi spui, continuă D., că preşedintele v-a dat directive ca să vă comportaţi aşa. Ar fi prea de tot. E imposibil.

— Nici vorbă despre aşa ceva, răspunse absent fizicianul. Nimeni nu a dat nici o indicaţie nimănui. Scena a fost spontană. Sau, mai degrabă, spontană între semnele citării. Ştii ce-am simţit eu atunci?

— Ce?

— După ce analizele n-au dus la nimic, eram indispus. Era normal, nu? Ei bine, dintr-o dată am simţit că mă înveselesc la simpla privire a sferei ce se colora. Am mai putut să-mi dau seama că sentimentul acesta îmi este impus. Mă pricep la parapsihologie, este a doua mea pasiune. Şi ştiu să discern când sunt receptorul unui mesaj telepatic. Ei bine, am simţit că cineva, sau ceva, cum vrei, îmi ordonă să mă entuziasmez, să mă apropii de dumneata şi să te felicit. Sau, mai precis spus, am avut impresia că simt.

— Nu prea erai cuprins de frenezia celorlalţi. Mi se pare că nici nu te-ai apropiat de mine.

— Aşa e. Am reuşit oarecum să mă ecranez, ca să zic aşa, să mă sustrag într-o oarecare măsură fluxului.

Pe nesimţite sfera se colorase intens. Ca nişte falduri grele, ape de culoare mov se clătinau încet, arcuindu-se cu mişcările lente.

— Uită-te şi acum, spuse fizicianul coborându-şi vocea. Mişcările acestea sunt hipnotice, deşi culoarea nu e strălucitoare. Încearcă să-ţi fixezi privirea la mijlocul sferei, acolo unde se observă rotirea aceea lentă. Vezi? Simţi acum o uşoară ameţeală?

— Într-adevăr, consimţi D., îmi creează impresia că vârtejul acela se lăţeşte şi se curbează spre mine, ca nişte aripi ce se deschid încet.

Fizicianul se ridică şi se plimbă preocupat prin încăpere. Se apropie apoi de sferă şi mângâie prelung suprafaţa ei lucie. Nimic nu se modificase în interiorul acesteia. Faldurile se arcuiau, somptuoase într-un ritm egal, odihnitor, ce îndemna la somn.

— Ce zici, întrebă D., de un contact pe cale telepatică? Eu, sincer să fiu, nici nu prea ştiu ce este asta, dar dumneata zici că eşti iniţiat. Nu crezi că s-ar putea încerca ceva?

— La asta mă şi gândeam, se învioră fizicianul. Deşi nu sunt eu cel mai indicat, ar trebui totuşi să încerc. De fapt, acesta este unul dintre motivele pentru care m-am întors.

Ezită să continue.

— Ce mai e? se interesă D.

— Ar fi bine ca dumneata să nu fii prin preajmă. Aceasta este una dintre reguli. Cel puţin cei ce m-au iniţiat aşa mi-au spus. Aşa că ar trebui să ieşi din casă pentru câtva timp, sau în orice caz să mergi în cea mai îndepărtată încăpere.

— Asta era? zâmbi D. Nu e nici o problemă. Şi-aşa a început să mă cam plictisească rolul de claustrat. O să ies puţin. Chiar am chef de o plimbare. Dar nu ţi-e frică să rămâi singur cu sfera? glumi el, ridicându-se.

— Ba mi-e frică, de ce să nu recunosc, zise serios fizicianul. Mai sunt şi accidente. Odată era s-o păţesc rău de tot. În orice caz, să nu întârzii mai mult de o oră. Dacă vei constata că ceva nu e în ordine cu mine, te rog să dai imediat un telefon acestui om şi să-l chemi de îndată aici.

Şi întinse o carte de vizită. D. o luă, îi ură succes, şi ieşi.

Începea noaptea. Stoluri de păsări treceau în zbor razant pe deasupra cartierului, scoţând sunete abia perceptibile. D. nu-şi mai amintea să le fi văzut vreodată. Un trecător, cu aspect de pensionar, care se oprise să se uite după ele, îl lămuri că este vorba despre nişte păsări asemănătoare vrăbiilor, ce se aciuaseră cu câtva timp în urmă în cartierul lor.

— Au perioade de nelinişte, îi dădu acesta amănunte lui D. Mai ales spre seară. Uneori chiar şi noaptea se ridică şi zboară ca nişte bezmetice. Multe dintre ele se izbesc de câte ceva şi mor.

— Bine, dar nu sunt păsări de noapte, interveni D. intrigat.

— Tocmai, încuviinţă bătrânul, nu sunt. Aici e ciudăţenia. M-am interesat la un amic care se pricepe şi mi-a spus că sunt nişte păsări ce nu se prea întâlnesc prin regiunile astea. Nu ştie nici el ce e cu zborurile acestea de noapte. La început nici n-a crezut. Dar într-o dimineaţă i-am dat telefon şi a venit să vadă cu ochii lui cadavrele bietelor păsări împrăştiate pe stradă.

D. asculta cu atenţie toate amănuntele. Bătrânul, bucuros că a dat de un interlocutor docil, continuă:

— Ştii, eu mă plimb mult. Le-am urmărit. Zboară mai ales într-o anumită direcţie. Vin dinspre platanii aceia din părculeţul de la capătul străzii, se rotesc de câteva ori pe deasupra unei case şi apoi se întorc. Repetă manevra asta de mai multe ori.

— Poate vor să se sinucidă, zise D., mai mult pentru sine.

— Te pomeneşti că aşa o fi, exclamă bătrânul. Ca balenele. Ştii povestea, nu?

— O ştiu, încuviinţă D. Dar spune-mi, te rog, care e casa aceea?

— Cea de la numărul 17. Mi se pare că e a unui scriitor.

Mai stătură câteva minute împreună, urmărind zborul păsărilor. Bătrânul avea chef de vorbă, dar D. se scuză sumar şi se îndepărtă, mergând agale. Casa cu numărul 17 era a lui. Parcurse încet drumul până la micul parc în dreptul căruia strada se termina şi se aşeză pe o bancă. Bătrânul observase bine. Păsările aterizau într-un zburătăcit asurzitor. Se vede că erau foarte multe. Apoi plecau brusc, zbârnâind. D. şi le imagină ca pe nişte vrăbii mai mari, cu aripi scurte, ce implicau o mare frecvenţă a bătăilor.

Trecu un timp. Păsările îşi continuau raidurile lor frenetice. Chiar lângă D. căzură câteva dintre ele. Apoi se liniştiră şi rămaseră nemişcate pe crăcile platanilor, ca nişte

ciorchini întunecaţi. D. se ridică şi se îndreptă spre casă. Mai erau doar zece minute până la împlinirea unei ore. Intră în curte şi ocoli mai întâi casa: voia să vadă dacă într-adevăr păsările se întorceau deasupra casei sale. Bătrânul nu se înşelase. La lumina vagă a unui felinar, ce străbătea din stradă, se vedeau zbaterile unei păsări lovite. D. o luă, dar nu mai era nimic de făcut. Muri aproape imediat în spasme abia perceptibile. Apropiindu-se de gard, unde lumina era mai puternică, D. văzu că era o pasăre destul de mare, ce aducea oarecum cu o vrabie. În timp ce o contempla auzi un miorlăit discret, dar agitat de un tremolo semnificativ. În penumbră sticliră ochii unei pisici. D. se decise să îngroape pasărea a doua zi dimineaţa. O luă în casă şi învelită într-o batistă o puse într-o cutie de carton. Îi trecu prin minte că se poartă ca un adolescent sentimental.

Fizicianul era aşezat, foarte drept şi privea ţintă sfera. Când D. intră, nu dădu niciun semn că ar fi observat.

Sfera, părând mai mare ca niciodată, dădea o iluzie perfectă a rotirii. Nenumărate nuanţe erau angrenate într-un cerc lent mişcător. Cu intermitenţe, în regiunea centrală se produceau unduiri ce-i amintiră lui D. de modul în care şerpii hipnotizează păsările.

Se apropie de fizician şi îi puse mâna pe umăr. Acesta nu făcu niciun gest. Îl privi apoi în ochi şi îl zgâlţâi uşor, fără niciun rezultat. Neliniştit se îndreptă spre telefon şi începu să formeze numărul aflat pe cartea de vizită. Când auzi în receptor primul apel, vocea fizicianului interveni:

— Închide, te rog. Nu e nevoie încă de el. Mi-am revenit.

Părea sfărâmat de oboseală. D. îi oferi o cafea şi se pregăti să asculte.

— N-am făcut nimic, zise după câtva timp fizicianul. Mi-e foarte greu să-ţi explic, dar esenţa e că n-a ieşit nimic.

— Explică-mi, totuşi, insistă D. Văd că eşti foarte obosit, dar şi eu sunt foarte curios… Măcar în câteva fraze.

— Bine. Am încercat să stabilesc un contact telepatic. Ceea ce am recepţionat au fost doar nişte forme cărora nu le pot da nici o interpretare. E foarte ciudat, dar ceea ce am văzut, dacă pot să zic aşa, atunci când am închis ochii era

aproape identic cu ceea ce văd acum şi vezi şi dumneata. Se pare că mesajul materiei din sferă…

— Mesajul? îl întrerupse D. vorbind aproape fără să vrea.

— Da, mesajul. Sunt aproape sigur că ceea ce avem în faţă este o formă superioară a materiei. Se pare deci că mesajul sunt aceste culori şi forme pe care noi trebuie să le descifrăm.

— Trebuie. Dar cum?

— Ştiu şi eu? Poate că un matematician s-ar descurca mai bine decât mine, deşi nu prea văd pe ce cale ar urma să o apuce. După câte îmi dau eu seama, cel mai indicat ar fi un calculator analogic. Să vedem. Îţi mai dau eu o veste.

Se ridică să plece.

— Stai puţin, unde te grăbeşti aşa? îl opri D. Văd că ţi-ai revenit. Stai să mai discutăm. Mi se pare că am ceva ce te-ar putea interesa.

— Ce anume?

— Uite, în vremea din urmă, am scris nişte texte foarte ciudate. Nici eu nu prea înţeleg cum de am reuşit să imaginez nişte întâmplări atât de stranii. Cred că ar trebui să le cunoşti. Mai ştii? Poate că sunt nişte mesaje deviate ale materiei din sferă.

— Interesant. Atunci mai stau.

D. căută prin sertarele biroului şi scoase câteva file de hârtie umplute cu scrisul său microscopic.

Cu ele în mână îl privi întrebător pe fizician. Acesta făcu un semn de încuviinţare.

— În prima dintre aceste povestiri pe care le-am scris în prezenţa sferei, începu D., e vorba despre un lac în preajma căruia se înregistrează dispariţii ale unor oameni. Un lac de munte. Dispar turişti, dispar vânători. De la o vreme încep să circule zvonuri. Se spune că lacul este ucigător şi că nimeni nu se poate apropia de el neînsoţit, fără să-şi piardă viaţa. Se organizează câteva expediţii ştiinţifice, se fac sondaje, se analizează apa. Nu se descoperă nimic deosebit. Zvonurile persistă. Câţiva temerari se aventurează în preajma lacului. Se formează şi cupluri ai căror membri joacă rolul de momeală şi respectiv de

observator. Rezultatele sunt nule. Se instalează camere de luat vederi, foarte abil mascate. Lacul rămâne impenetrabil, o baltă banală, cu ape limpezi, nemişcate. Câtva timp nu se mai petrece nimic, apoi dispare un vânător. Urme ale sale sunt descoperite pe malul lacului. Exasperate, autorităţile decretează lacul şi împrejurimile sale, pe o rază de un kilometru, regiune periculoasă. Se plantează anunţuri în acest sens. Un ziarist începe să facă investigaţii pe cont propriu. Găseşte, după diferite peripeţii, un jurnal intim pe care îl scrisese un paralitic. Discută cu soţia acestuia şi află că autorul jurnalului dispăruse într-un mod inexplicabil, de îndată ce terminase de redactat însemnările sale. Mai află că înainte de a scrie aceste pagini, paraliticul avusese o psihoză foarte ciudată: visa cu regularitate nişte forme colorate şi mişcătoare. Din toate aceste vise nu pricepea decât că trebuie să plece neapărat într-un loc imposibil de precizat. Nu mai mânca, slăbea şi aşa mai departe. Este consultat un psihiatru.

D. se opri şi privi întrebător spre fizician.

— Mai ai răbdare să asculţi? Am trecut repede peste introducere. O să fie mai interesant.

Fizicianul îşi înclină capul în semn de aprobare.

— Tratamentul acestuia, continuă D. să-şi rezume povestirea, nu dă niciun rezultat. Până la urmă paraliticul ajunge la un psihanalist şi nici acesta nu reuşeşte prea mare lucru. Infirmul persistă în a declara că visează tot felul de culori şi volume mişcătoare şi că simte că trebuie să plece spre o destinaţie pe care nu o cunoaşte. Se întorc acasă, omul se simte rău, slăbeşte etc. De aici înainte îţi citesc:

„… toate acestea s-au întrerupt brusc într-o dimineaţă, când infirmul, perfect lucid, o rugă pe soţia sa să-i aducă hârtie, unelte de scris şi cerneluri de mai multe culori. Îi spuse că necazurile s-au terminat, că acum ştie foarte precis ce are de făcut. Ceru de mâncare şi se apucă apoi de scris. Scria încet, caligrafic, făcând pauze mari pentru a privi în gol. Câteva zile trecură astfel. Textul la care omul

migălea de parcă ar fi fost unul dintre caligrafii din vechime se mărise. Însuma douăzeci de pagini. Femeia l-a găsit, într-o dimineaţă, pe masă, frumos încheiat de o vinietă destul de bine desenată cu cerneală de trei culori. Această vinietă reprezenta un şarpe cu cap de porumbel. Trupul şarpelui înconjura cifra 50, foarte complicat trasată. M-am gândit că vinietă ar putea simboliza deviza iezuită „viclean ca un şarpe, curat ca un porumbel". Şi cifra 50 putea fi interpretată într-un sens similar: asiaticii simbolizează vârsta de cincizeci de ani printr-un şarpe. Tot în dimineaţa aceea femeia a constatat că soţul ei dispăruse. De atunci nu l-a mai văzut. Am acum în faţă însemnările lui. Un scris copilăresc, neevoluat, o înclinare interesantă spre ornamente cât mai complicate. Textul e organizat sub forma unor versete încheiate, fără excepţie, prin semne de exclamare. Se relatează aventurile unui om care a încercat să dezlege misterul lacului. La început se află nişte descrieri ale locurilor, de o pedanterie aproape ştiinţifică, acumulând numeroase amănunte. Nici o îndoială nu poate fi în privinţa lor. Cine a scris rândurile acestea a văzut lacul, nici vorbă nu poate fi de coincidenţe. Exactitatea merge până acolo, încât este descris unul dintre anunţurile care previn pe eventualii turişti asupra faimei rele a lacului. Mai mult chiar, ca un paroxism al exactităţii, panoul respectiv este reprodus, mult micşorat, dar cu proporţiile minuţios respectate. Apoi versetele devin brusc foarte exaltate şi descriu fapte întru totul fanteziste. E vorba de nişte monştri ce ies din apele lacului şi se volatilizează rapid, dispărând ca un fum printre stânci, despre o pâlnie ce se formează în ape, descoperind în felul acesta o trapă. Ultimele trei sunt cu totul obscure şi se referă la nişte primejdii ce pândesc, la nişte duşmani cruzi ce se află prin apropiere şi vor ataca pe negândite. Îl transcriu pe cel ce mi s-a părut mai interesant. Este un soi de profeţie ceţoasă. Iată-l: «Îi văd, numai eu îl văd, îi simt, sunt violeţi, sunt aproape, vin toţi, încet, ca şerpii, încet, ca râmele, alunecă pe dâre vâscoase, vor veni cu toţii asupra noastră, violeţii, iată-i, răii, ciudaţii, sunt mai aproape acum, vin încet, încet vor fi aici nu peste multă

vreme, aici vor fi, să ne ferim, dar tot încet, să alunecăm încet într-o parte, să alunecăm în ape uşor, pe nesimţite, să nu ne ajungă ei, cei violeţi, cei alunecoşi şi răi ca şerpii!»

Acestea sunt ultimele cuvinte, după ele urmează vinieta. Se va spune poate că paraliticul a putut să vadă lacul şi împrejurimile sale într-o perioadă mai îndepărtată. Nici vorbă nu poate să fie despre aşa ceva, deoarece panoul reprodus în jurnal a fost instalat la câţiva ani după accidentarea şi imobilizarea omului. Se exclude şi posibilitatea ca cineva dintre cunoscuţii săi să-i fi povestit cum arată lacul şi împrejurimile acestuia. Din câte mi-a relatat soţia lui, nu aveau prieteni care să fi cercetat acele locuri".

D. făcu o pauză. Fizicianul îl ascultase cu atenţie şi nu dăduse niciun semn de plictiseală.

— Acum urmează o altă întâmplare pe care ziaristul o relatează. Este vorba despre un alt caz de dispariţie, cel al unui mare pictor. Acesta dispare îndată după o conferinţă în care se referise la nişte primejdii ce urmau să iasă din ape dând însă impresia că recurge doar la nişte metafore de efect. Ziaristul deduce că şi acest caz trebuie legat de lac invocând două dintre pânzele rămase de la pictor. Citesc din nou:

„... două dintre ele par a fi ilustraţii ale jurnalului despre care am relatat deja. Prima arată nişte animale ciudate (le spun animale folosind un termen convenţional, nu am alt cuvânt mai potrivit la îndemână), nişte forme mişcătoare, alungite, ce ies din apele unui lac şi au tendinţa de a deveni invizibile. Extremităţile lor superioare au dispărut, transformându-se parcă în nori, părţile ce urmează să se volatilizeze în momentul imediat următor sunt deja decolorate, abia vizibil. A doua înfăţişează o deschidere în apele unui lac, făcută parcă de un vârtej, de un Maelstrom. Se văd pereţii lucii ai tunelului, apele stau nemişcate însă. Ai crede că un enorm cilindru de sticlă a fost montat în ape. Dar nu este aşa; se vede ieşind din peretele de apă capul unui peşte, devorat de un imens ochi sângeriu, mai jos

apare a formă purpurie nesemănând cu nimic, tremurând parcă spasmodic. În fundul puţului se poate vedea o deschizătură dreptunghiulară. Prin ea se zăreşte o alta, şi apoi o alta şi aşa mai departe, creându-se iluzia unei deschideri nesfârşite".

— Interesant, îl întrerupse fizicianul.

— Stai, să auzi urmarea! De abia acum devine în adevăr interesant. Ziaristul se decide să se ducă la faţa locului. Pleacă. Iată acum episodul final:

„... am ajuns la un panou ce avertizează pe turişti că în regiunea lacului aflat la un kilometru depărtare s-au petrecut accidente mortale. L-am depăşit. Merg pe o potecă ce se vede foarte slab printre smocurile de iarbă. Stânci. Norii aleargă. Mă opresc să-i privesc. A început să burniţeze. E destul de frig. Lacul. Deodată a apărut în faţa mea. Violet, dintr-o dată, o vână violetă în apa lacului, extraordinară apă, cristalină, parcă inexistentă, atât de străvezie. O vână violetă e acum la picioarele mele, ca un şarpe imens, se încolăceşte încet, descrie acum nişte opturi confuze. Sunt la marginea lacului. Şarpele violet se mişcă, dar apa este perfect nemişcată. Nici cel mai mic val, nici măcar o încreţitură. Intru în apă încet, până la glezne, înaintez, până la genunchi acum. Mă opresc. Minunatul şarpe nu e şarpe, e o culoare cum n-am mai văzut niciodată, apare un galben foarte închis, uluitor de pur, superb. Un fel de luptă între cele două culori. Apa e liniştită, perfect nemişcată, netulburată. Sunt în ea ca într-un aer mai dens. Îi simt rezistenţa când mă mişc, dar nimic, nici o mişcare nu mă atinge. La picioarele mele apar noi culori. Se îmbină şi se despart foarte încet, nu seamănă cu nimic, se cheamă unele pe altele, se împreunează lent, se pătrund, nasc noi nuanţe nemaivăzute. Văd, în sfârşit, vad minunile acestea. Doar ele mai există pentru mine acum. Nu mai ştiu cine sunt, nu ştiu cine rosteşte vorbele acestea, eu văd doar, sunt un ochi, şoptesc vorbe de admiraţie, ce admiraţie, cuvânt stupid, aş vrea să intru în jocul lor, iată, explodează fără niciun zgomot, se despart în jerbe. Mii de

culori, nuanţe infinite, lacul nu mai există, altceva, dincolo, am trecut şi văd, în sfârşit văd. Cine sunt, cine intră încet în culorile acestea? Acum ştiu că violetul este culoarea mea, iată, sunt o culoare, mă strecor printre celelalte, sunt o culoare, o culoare, o culoare.”

D. citise ultimele fraze cu o voce dramatică. Îşi strânse hârtiile, le puse înapoi în sertar şi aşteptă în tăcere părerea fizicianului.

— Mi-a plăcut, zise acesta după câtva timp. Nu prea sunt amator de literatură, dar mi-a plăcut. Crezi că sfera te-a influenţat şi te-a determinat să imaginezi această poveste?

— De ce nu?

— E adevărat, poate să fie aşa, dar în acelaşi timp poate fi vorba şi despre o simplă extrapolare, care s-a petrecut în imaginaţia dumitale. Deci povestirea poate fi considerată document, dar şi ecou.

— Nu zic ba, dar să nu uităm că eu nu am scris niciodată lucruri de genul acesta. Totul, factura, tema, mijloacele sunt absolut inedite. Asta nu-ţi spune nimic?

— Fără îndoială, fără îndoială, zise neconvins fizicianul. Dar, oricum, vorba preşedintelui, cunoaşterea ştiinţifică nu are nimic de câştigat din asta. Ştii ce? se învioră el deodată. Ar trebui să facem o analiză propriu-zisă. Să scoatem o anumită cantitate de materie din sferă…

— Asta nu, îl întrerupse D. foarte decis. Asta nu. De ce să stricăm totul? Şi dumneata ai spus doar că avem de a face cu o formă superioară a materiei. Poate ce vedem noi este o fiinţă conştientă. De ce atunci atâta brutalitate? Doar pentru a obţine material pentru vreun articol care o să apară într-o revistă citită de douăzeci de specialişti? Riscăm să stricăm totul. Cum a venit aşa poate să şi plece.

Fizicianul se ridică şi veni spre D. zâmbind împăciuitor.

— Te rog să mă crezi, zise el, mi-am închipuit că aşa o să întâmpini propunerea mea. Nici eu nu sunt prea convins de ceea ce spun. Ce pot să zic altceva? Sunt om de ştiinţă. Admir frumosul, dar nu mă pot păstra la distanţă de el. Vreau să-l pipăi. Dumitale îţi este uşor, poate, să rămâi la

contemplaţie. Mie mi-e imposibil. Mă înţelegi?

În glasul său se simţea o anume tristeţe.

— Vorbeşti de parcă ai regreta că eşti om de ştiinţă. Nu te mai obosi să îmi explici. Ştiu că nu poţi rămâne la contemplare, după cum ştiu la fel de bine că eu pot rămâne.

D. rămase o clipă pe gânduri.

— Ştii ce? continuă el. Să nu ne grăbim. Înţeleg că eşti nerăbdător, dar să mai amânăm puţin. Sper că nu e nici o grabă, nu?

Celălalt ridică din umeri.

— Bine, acceptă el în cele din urmă, să mai aşteptăm câtva timp. Dar nu prea mult.

IV

Timpul trecea. Vara se sfârşise şi soţia lui D. nu se mai întorcea. Tradiţionalele ei vederi sosiră de la un timp mai rar, pentru ca apoi să fie cu totul sistate. Poate că tăcerea ei era pricinuită de faptul că D. nu răspundea niciodată la scrisori, ori de ce fel ar fi fost ele, preferind să telefoneze, şi atunci numai dacă era ceva cât de cât urgent sau grav.

În cele din urmă, D. nu mai rezistă. Îi dădu un aviz telefonic. Nu se prezentă nimeni. Faptul era întrucâtva explicabil, satul fiind undeva în munţi.

Se pare însă că apelul lui fusese totuşi recepţionat, fiindcă la câteva zile primi o scrisoare în care soţia lui îl anunţa că se va reîntoarce cât de curând. Adăuga că dacă nu ar fi primit avizul, ar fi aşteptat nu se ştie cât timp ca el să o cheme şi că nu ar fi luat în niciun caz iniţiativa reîntoarcerii.

Şi, într-adevăr, sosi peste vreo săptămână, bronzată, cu un aer rural, ce îi plăcu lui D.

D. beneficia din nou de avantajele vieţii conjugale. Dar acestea nu-l impresionară în chip deosebit. Constată în treacăt că este parcă ceva mai bine aşa, şi nu exagera. Se schimbase. Nu mai putea să savureze clipa. În timpul meselor, care înainte constituiau în casa lor un fel de ritual respectat cu mare consecvenţă, părea absorbit de întrebări fără răspuns, distrat mai bine zis, abstras de ceva fără importanţă, dar persistent, ca urma vagă a unei dureri de dinţi ce strică întreaga cenestezie fără ca ea, în sine, să fie insuportabilă.

Soţia lui nu era făcută pentru a consola pe cineva prin cuvinte. Era o bună ascultătoare, în sensul că îi oferea lui D. aparenţa faptului că este urmărit cu atenţie, dar nu mai mult. D. nu ştia niciodată dacă ce spune el este înţeles în adevăr. De multe ori, de nenumărate ori, o întrebase, o

obligase aproape să-i dovedească prin câteva fraze că a înţeles ceea ce el tocmai i-a spus. Niciodată asemenea cereri nu erau îndeplinite. Se mărginea doar la a spune că a înţeles, bineînţeles că a înţeles. Când rostea aceste vorbe, pe faţa ei apărea o anume seriozitate care lui îi plăcea, îl liniştea pe deplin. Se consola atunci, în sinea lui, cu teoria care spune că o femeie nu trebuie neapărat să priceapă noţional ce spune un bărbat pentru a înţelege, că înţelegerea ei afectivă este mult mai importantă. „Aşa o fi, îşi zicea D. ridicând din umeri, probabil că ea pricepea mai bine decât mine ce vreau să spun.” Şi poate că aşa era, într-adevăr, fiindcă privirea femeii, atunci când îl asculta, era de o mare limpezime, parcă purificată. Stătea în bătaia cuvintelor lui ca într-o ploaie care îi plăcea. De ce să încerce să înţeleagă fiecare strop în parte? Era suficient că acest şuvoi îi producea o plăcere globală.

Aceasta fusese poate calea pe care D. devenise cu încetul un om care nu mai suporta să fie contrazis. Aici trebuia probabil căutată şi explicaţia căsătoriei lor, ce păruse atunci, în urmă cu ani de zile, nepotrivită.

Şi mai era ceva: râsul ei. Era un râs extraordinar, ce exprima o bucurie incredibil de intensă, atât de intensă încât dacă cineva îl asculta cu atenţie simţea că nu a fost niciodată atât de vesel cum este această femeie. Când făcea câte o glumă şi ea izbucnea în râs, D. se simţea fericit, cuprins de o fericire elementară la care altfel, singur, n-ar fi avut acces. Cuvintele lui se transformau la ea în trăiri şi chiar dacă aceste trăiri nu erau prea numeroase, intensitatea lor era o compensaţie suficientă.

Acum, când nu mai era omul de altădată, o găsea oarecum descumpănită, neştiind ce atitudine să ia. E o floare ce se potriveşte în casa unui învingător, chiar dacă acest învingător are drept armă cuvântul, gândea el. E o plantă ce poate să existe numai în anumite condiţii.

Încercă într-o după-amiază să-i explice totul; nu cu privire la sferă, ci în legătură cu el însuşi. Nu spera că o să se facă înţeles, de altfel nici nu avea de comunicat nişte lucruri prea clare. Miza însă pe acea înţelegere afectivă pe care

ştia că ea o are. Îl ascultă cu mare atenţie, cu atenţia ei dintotdeauna. El se lamenta că nu ştie ce se petrece, că întâmplările vieţii sunt atât de încâlcite, că trebuie să se apuce de scris, aceasta fiindu-i meseria, că, iată, vine iarna în curând şi frigul îi face rău, că ea este totuşi prea senină, că ar trebui să vorbească mai mult unul cu altul şi aşa mai departe. Răspunsul ei fu năucitor, dar îl făcu fericit.

— Bine, zise ea cu candoare, dar eu nu am de gând să te părăsesc!

Era un răspuns ce o caracteriza mai bine decât un discurs de o oră al lui D. După aceste cuvinte nu mai era nimic de zis. Astfel că D. renunţă să îi mai explice ceva; se mulţumi doar să o mângâie pe părul ce parcă îşi schimbase culoarea în timpul acestei lungi absenţe.

După această convorbire, la care ea participase printr-o singură frază, D. se apucă de lucru.

Începu să scrie şi într-un timp foarte scurt termină o nouă povestire, la fel de ciudată ca aceea pe care i-o povestise fizicianului. De data aceasta subiectul avea o legătură mult mai vagă cu sfera. Era vorba despre sugestie, despre felul în care oamenii pot fi influenţaţi.

Contrar obiceiului său, îi citi soţiei ceea ce scrisese. Ea, fără să dea nici cel mai mic semn de mirare în faţa unei iniţiative atât de neobişnuite (nici chiar la începuturile carierei lui n-o ruga niciodată să asculte sau să citească vreun text semnat de el), se pregăti să asculte, aşezându-se pe un taburet şi întorcându-se cu spatele către sferă, ca pentru a-i dovedi lui D. că sfera este un obiect interesant, dar nu mai mult (D., fără să-şi explice în vreun fel acest lucru, căuta să fie totdeauna cu faţa către sferă, modificase în acest scop chiar poziţia canapelei pe care dormea în ultima vreme).

D., oarecum emoţionat, îşi pregăti hârtiile şi începu să citească, monoton, cu o voce care nu sugera că atunci când vorbea liber era sclipitor, modulând fiecare silabă aproape ca un actor. Această monotonie, ce făcea orice lectură a lui aproape tranchilizantă, ţinea, după cum însuşi D. explicase la un moment dat cuiva, de o sfiiciune fundamentală în faţa

cuvântului scris.

Povestirea se numea „Veselie şi întristare”. Iată textul ei:

„De la un timp apărură nişte fenomene destul de ciudate. Interesul pentru literatură şi pentru artele frumoase devenea, de la an la an, mai mic. Tot mai puţini erau tinerii care se decideau pentru astfel de profesii. Spectacolele şi expoziţiile erau tot mai rar frecventate, pasiunea pentru muzică era în scădere. Chiar şi muzica de agrement îi interesa mai vag pe tineri. Un vânt de blazare bătea asupra celor care făceau arta şi, în aceeaşi măsură, asupra celor ce o gustau.

Totul începuse poate în seara când spectatorii părăsiseră unul câte unul sala unde se interpreta o piesă de teatru care fusese marele succes al deceniului. Actorii nu se miraseră în mod deosebit, şi faptul că actul trei nu mai avusese pentru cine să fie jucat le stârnise mai degrabă o nedumerire placidă. Ziarele comentaseră faptul ca pe ceva întâmplător, dar nu din cale afară de ciudat. Un număr de concursuri de admitere la institute superioare de învăţământ artistic fură suspendate din lipsă de candidaţi, câţiva dintre marii artişti ai epocii trecură brusc la profesii practice.

Unul dintre marii filozofi ai timpului ţinu o cuvântare televizată pe întreaga planetă. Se referi la o mare primejdie ce îi pândea pe cei care trăiau în acea epocă, spuse că o influenţă nefastă se exercită asupra tuturor, că anumite simptome generale dovedesc în chip convingător afirmaţiile sale. Recomandă o rezistenţă faţă de sugestia periculoasă, ce se exercita nu se ştie de unde. Chipul său ascetic, gesturile sale mari impresionau. Îşi foileta nervos hârtiile cu date statistice din faţa sa şi perora cu înflăcărare, profetic.

Discursul său luă însă o turnură neaşteptată de la un moment dat. Încet, încet, tonul de profeţie cedă locul unuia mai ponderat şi cei ce îl priveau şi îl ascultau fură martorii unei lente răsturnări argumentative. Bătrânul filozof începu să-şi reia tezele, dar pentru a le combate. Chipul lui îşi pierdu treptat aerul pasionat, pentru a deveni relaxat,

constatativ. Cei din studio, ca de altfel şi cei ce-l ascultau, nu se mirară în mod deosebit să-l audă găsind nenumărate scuze situaţiei existente, producând argumente subtile în acest sens.

O maşină electronică, a cărei programare pentru realizarea de piese de teatru fusese sfârşită tocmai în acea perioadă creă un text pe care-l intitulă „Veselie şi întristare”. Acest text nu se jucă niciodată pe scenă şi deveni notoriu printr-o singură televizare. Întrucât nu se găsiseră actori dispuşi să-l interpreteze, pe ecranele televizoarelor apăru însăşi maşina, şi vocea ei artificială făcu să se audă două monologuri intercalate, vorbite pe glasuri impersonale, ce se deosebeau doar prin înălţime. Piesa, care, de altfel, nu avu vreun succes deosebit, era foarte scurtă, lipsită de orice acţiune. Vocile se ocupau, într-un mod care înainte cu câtva timp ar fi putut părea bizar, de definirea celor două noţiuni, veselia şi întristarea. Textul integral al piesei, dacă este s-o numim astfel, poate fi, datorită scurtimii şi stranietăţii sale, transcris în întregime. Iată-l:

«Veselia este, după cât se pare, o stare de spirit. Ea poate fi caracterizată într-un mod lesnicios. Când cineva este vesel are un apetit existenţial mărit, ochii săi strălucesc destul de tare, mişcările îi sunt rapide, vesele. La veselie se râde. Eu sunt vesel şi deci am mişcările rapide, râd, am poftă de viaţă. Iată, în orice clipă pot să izbucnesc în hohote de râs, starea mea de spirit îmi dă dreptul s-o fac Şi tristeţea este, dacă nu mă înşel, o stare de spirit. Eu sunt trist, dar nu plâng, aş vrea să plâng. De ce să plâng? Este suficient pentru tine să ştii că eu sunt în starea în care pot să plâng. A fi trist înseamnă a privi lumea prin lentile fumurii. Deci oamenii care au ochelari cu lentile fumurii sunt trişti. Am multe lucruri de spus despre tristeţe şi le voi spune. Voi obosi deosebit de greu în activitatea mea de spunere a ceea ce înseamnă să fii trist…

Oamenii sunt veseli, oamenii erau veseli. A asculta muzică ritmică şi a dansa în sunetele ei este ceva vesel. Veselia. Iată o noţiune despre care eu vorbesc cu mare

plăcere. Eu sunt vesel, ba chiar mai mult, eu sunt veselie. Eventual cu V mare. Să fim veseli? Iată o posibilitate pentru care optez pe faţă, fără nici o ezitare. Veselie, veselia, veseli, vesel, veselă chiar. Să fim veseli, deci.

Tristeţea e sumbră? Da. Ea are o culoare întunecată. Obiectele nu strălucesc deloc. Eu sunt întristare şi văd, în consecinţă, lucrurile în negru. Deci cineva care este trist, sau întristat, vede lucrurile în negru. Cu alte cuvinte, dacă eu văd totul în negru înseamnă că te văd şi pe tine în negru. Decurge că veselia e neagră.

Vom continua mult timp încă această conversaţie agreabilă despre veselie şi întristare».

Aceste ultime cuvinte ale dialogului erau rostite dintr-o dată de ambele voci. Maşina mai era înfăţişată pe ecrane câteva zeci de secunde. Printre alcătuirile ei neînţelese două lumini, una verde şi alta galbenă mai sclipeau alternativ câtva timp, în tăcere. Apoi (să fi fost o simbolizare a precedentului dialog?) ele luminau simultan vreo cinci secunde.

Lucruri ciudate începură să se petreacă în lumea ştiinţei şi tehnicii. Minţile teoretice păreau a suferi un soi de delăsare; o serie de matematicieni emeriţi îşi încetară deodată orice activitate. Disciplinele speculative, de anticipare, pătrunseră pe nesimţite într-un con de umbră. În schimb, latura materială a ştiinţei, tehnica înflori luxuriant. Executanţii se înmulţeau vertiginos, inventatorii însă, printr-un fenomen de neînţeles, se împuţinau. Marile uzine îşi dublară şi îşi triplară producţia, scoţând la iveală milioane de maşini de tot felul, ce întreceau cu mult cerinţele acelui moment. Se înregistrată cazuri nemaipomenite când uzine uriaşe începură să-şi devore propriile produse pentru ca apoi să le plăsmuiască iarăşi şi iarăşi. Bătea un vânt de iraţionalitate.

Totuşi, în ciuda aparenţelor, viaţa planetei nu avea de suferit în mod deosebit de pe urma acestor fenomene. Necesarul se producea, ideea de progres decăzuse. Umanitatea părea oprită în loc de o forţă necunoscută. Oamenii nu mai doreau, pur şi simplu, noul şi păreau ţintuiţi

în acel stadiu de dezvoltare. Se producea în continuare, noţiunea de perfecţionare, însă, se dizolvase. Nivelul extraordinar de dezvoltare tehnică al acelei perioade, în care Cosmosul fusese cucerit de sute de ani, părea a se fi transformat în propriul său plafon.

În unul dintre marile oraşe ale lumii exista un institut de statistică psihologică. El era condus de către un savant eminent, o personalitate de prim ordin. Investigaţiile pe care institutul le făcea urmăreau întreaga planetă; rezultatele erau impresionante. Pe bună dreptate, cercetătorii săi puteau să afirme că au reuşit să cunoască structurile psihologice ale epocii. Buletinele pe care institutul le publica cu privire la psihologia profesiilor şi la mecanismul vocaţiei se dovedeau a fi de o mare utilitate. Institutul realizase mari venituri.

Din timp în timp, bătrânul conducător al institutului dispărea pentru perioade destul de lungi. Nimeni nu ştia unde pleacă. Colaboratorii lui se obişnuiseră cu aceste absenţe ce durau de vreo zece ani şi care intraseră, în cele din urmă, între obiceiurile institutului.

Dacă cineva l-ar fi urmărit, ar fi constatat că drumurile sale duceau mai ales spre o insulă situată departe de traseele comerciale sau turistice ale lumii, o insulă neospitalieră şi aproape inaccesibilă, aflată undeva spre nord, pe tărâmurile frigului veşnic. În primii ani ai perioadei când începuse să lipsească, vizitase marile metropole ale lumii, pătrunsese în centre de cercetări. Îşi găsise colaboratori din diverse ramuri de activitate. Din munca acestora, în subsolul insulei apăruse treptat o mare construcţie. Foarte puţini ştiau la ce foloseşte.

În cele din urmă, printre crestele înzăpezite ale insulei apărură obiecte înalte, ce aduceau cu nişte antene. Instalaţii complicate le protejau de intemperii. Totul era gata. Bătrânul ţinu o cuvântare. Spuse că munca lor s-a sfârşit. Le ură apoi sănătate şi le mulţumi pentru ajutor. După câteva ore, pe insulă rămăseseră numai câţiva oameni. Ultimele amănunte fură puse la punct, instalaţia de autoprotecţie a insulei fu programată să intre în funcţiune

imediat după retragerea lor. În sfârşit, bătrânul savant, determină, printr-un simplu gest, începerea. Plecară apoi cu toţii.

În urmă cu câteva luni, unul dintre principalii autori ai proiectului reuşise să aducă la cunoştinţa întregii lumi scopurile urmărite de bătrân. Relatarea lui, ce apăruse într-o publicaţie de mare tiraj, nu avu însă răsunet în cercurile ştiinţifice. Bătrânul nici nu se supără, de altfel, când află despre actul acesta de insubordonare. Îl mustră părinteşte pe autorul lui, spunându-i că el prevăzuse şi o astfel de posibilitate, că şi-a consumat energia în zadar.

Episodul acesta al construcţiei de pe insula îndepărtată fu aflat mult mai târziu, din jurnalul pe care bătrânul savant îl ţinuse şi care se publică la câteva decenii după moartea sa.

Între timp comportarea oamenilor intră într-o nouă fază. Fenomenele de degenerescenţă se accentuară. Jocurile dispărură încetul cu încetul. Pasionaţii sportului trecură lent în amintire. Îmbrăcămintea se uniformiză, renunţând treptat la orice artificiu.

Cel mai tulburător fapt putea fi însă socotită o anume tendinţă de împuţinare a conversaţiilor. Cuvintele ce ajutau procesul de producţie continuau, fireşte, să fie rostite. La fel şi cele prin care oamenii realizau semnalele uzuale ale convieţuirii lor. Discuţiile gratuite erau însă pe cale de dispariţie în această lume de practicieni. Poate că acesta era cel mai sigur semn al unei egalizări temperamentale şi filozofice a componenţilor societăţii. Nemaiexistând premisele unor controverse teoretice, limbajul trecea, lent, dar evident, în ariergardă. Era o vreme a practicienilor. Anumite noţiuni ce denumeau stări de spirit dispărură prin neîntrebuinţare. Domnea o egalizare psihologică de furnicar.

După o perioadă nu prea lungă, dar nici prea scurtă, umanitatea, a cărei activitate se desfăşura într-un chip aproape ideal din punctul de vedere al economisirii energiei, se trezi lovită de nişte forţe interne, incontrolabile, fiice demente ale rigurozităţii. Organizarea existentă, ideală

în felul ei, se dovedi dintr-o dată neputincioasă faţă de creşterea populaţiei. Legile furnicarului se dovedeau insuficiente în faţa unor condiţii schimbate. Apăru în acea perioadă, când greutăţile prin care trecea umanitatea deveniseră evidente, o teorie, prima după un lung interval istoric. Propovăduitorul ei, mai mult profet decât filozof sau sociolog, spunea în esenţă că societatea trebuie să-şi sacrifice o parte din componenţi pentru a putea regăsi vechile condiţii pierdute prin înmulţirea excesivă a populaţiei. Doctrina aceasta a sacrificiului nu stârni vreun ecou deosebit în epocă, scufundându-se ca o suliţă otrăvită într-un ocean. Greutăţile se înmulţeau.

Mai târziu, istoricii încercară în zadar să explice această etapă de decadenţă. Perioada rămânea un mister absolut, ce putea fi doar delimitat în timp. Sfârşitul ei fusese la fel de intempestiv ca şi începutul. Mult mai rapid decât se instalaseră, fenomenele de decadenţă dispărură.

După vreo trei sute de ani se descoperi jurnalul bătrânului savant. Majoritatea istoricilor îl socotiră însă o pură fantezie. Iată câteva fragmente din însemnările bătrânului, ce intrau aproape simultan cu publicarea lor în istoria miturilor lumii:

«Voi fi poate socotit nebun, dar nu pot să renunţ la planul meu. Îl voi aplica fiindcă sunt sigur că astfel voi face cel mai umanitar act la care ar putea spera un om. Ştiu că aceste explicaţii nu vor mai fi citite de nimeni, chiar dacă nu le voi distruge înainte de moarte, după cum intenţionez. Totuşi, ceva mă îndeamnă să le scriu. Nu-mi dau tocmai bine seama care este cauza. Poate un germene de îndoială, ce mă roade în ciuda fermităţii convingerilor mele.

Să dau lumii o structură psihologică unică. Să elimin toate acele infinite fricţiuni dintre indivizi, toate acele enorme pierderi de energie ce provin din deosebirile temperamentale, din datele diferite ale personalităţilor, din diferenţele dintre rolurile sociale. Să reduc până la zero afectivităţile, această adevărată calamitate socială. Să anulez aspiraţiile sterpe ale indivizilor, acele balasturi colosale ce dereglează psihologiile, să construiesc o

psihologie unică, adică o unică lipsă de psihologie, să transform umanitatea într-un mecanism ideal, ce acţionează perfect.

Nimeni nu-mi va putea reproşa că am lucrat neştiinţific. Datele care le-a selectat institutul meu sunt uriaşe, exhaustive. Pot spune, fără trufie, că ştiu tot ce se poate afla despre psihologia omenirii. Cercetările mele m-au adus în situaţia demiurgică de a şti care sunt structurile psihologice, mai mult chiar, de a stabili care este structura psihologică optimă a unei epoci. De ce să nu acţionez atunci? Ce considerente m-ar putea împiedica?

Maşina pe care am reuşit s-o creez va îndeplini toate planurile mele. Ea va sugestiona întreaga omenire. Nici eu nu mă voi putea sustrage influenţei ei. Nimeni nu va scăpa influxurilor ei atotputernice. Am programat-o ideal. La anumite perioade bine stabilite ea îşi va schimba calitatea undelor pe care le emite. Omenirea se va dezvolta de acum înainte armonios.

Voi muri liniştit. Nimeni nu va afla vreodată rolul pe care l-am avut în istoria umanităţii. O nelinişte surdă mă încearcă totuşi, fără să reuşesc să mă sustrag ei. Aştept cu nerăbdare să treacă cele câteva ore ce mă despart de marele eveniment. Oare umanitatea se va dezvolta aşa cum socotesc eu că trebuie să se dezvolte? Oare nu o să apară în interiorul ei forţe pe care eu să le fi scăpat din vedere?»

Din fericire, forţele de care bătrânul nebun se temea apăruseră.

După descoperirea şi publicarea jurnalului, căutarea insulei devenise aproape o modă. Nu se găsise nimic, deşi nu numai câteva expediţii oficiale navigaseră în nord, în regiunea unde se aprecia că ar fi sau ar fi fost insula respectivă, ci şi diferite ambarcaţiuni particulare. Se făcuseră cercetări foarte amănunţite în arhivele diferitelor fabrici ce furnizaseră aparatură. Nimic concludent nu putuse fi găsit. Bătrânul ştersese toate urmele.

La un moment dat cineva anunţă că a găsit o însemnare făcută pe marginea unei file de carte de către bătrânul

nebun, atunci, cu mai bine de trei veacuri în urmă. Cele câteva propoziţii ar fi arătat că instalaţiile de pe insulă erau prevăzute cu un dispozitiv de autodistrugere, ce urma să intre în funcţiune atunci când situaţia ar fi cerut-o. Ştirea aceasta stârni un oarecare interes, dar în cele din urmă se dovedi că însemnarea nu era decât o plastografie, iar cel ce pomenise de ea, un glumeţ, care se dădu el însuşi de gol, motivând că voia să sisteze într-un fel căutarea unei insule care n-a existat niciodată.”

După terminarea lecturii tăcură amândoi câtva timp. Apoi ea spuse, cu o voce indiferentă:

— Dai impresia tot timpul că vrei să anulezi ceea ce ai spus cu câteva clipe mai înainte.

— Ai dreptate, zise el dus pe gânduri, aşa este. Dar nu ştiu de ce mi-a ieşit aşa. Poate fiindcă şi sfera este ceva ce se contrazice pe sine în permanenţă.

Făcu un gest care voia să însemne că lucrurile nu stau chiar aşa, că ar mai fi de spus câte ceva spre clarificare. Dar renunţă. O chemă lângă sine. Ea veni cu docilitate şi se aşeză pe unul dintre braţele fotoliului. Priviră înspre sferă. Nişte lumini se alungau fulgerător, apoi apărură serii de puncte luminoase de diferite culori, ca nişte şiraguri de mărgele, ce se stingeau pe rând, asemeni unei reclame luminoase, spre a se aprinde iar în configuraţia de mai înainte. Nu era nimic neobişnuit.

Dintr-o dată însă, fără nici o tranziţie, sfera începu să ilustreze, pur şi simplu, povestirea pe care D. tocmai o citise. Cei doi priviră cu ochii dilataţi de uimire cum apar, ca într-un jurnal filmat de actualităţi, expoziţiile goale, văzură apoi cum un bărbos cu o expresie placidă taie în fâşii nişte tablouri. Avea gesturi măsurate, lipsite de violenţă, de parcă ar fi executat o operaţie de rutină, foarte obişnuită pentru el, îl văzură, în cele din urmă, cum strânge toate tablourile distruse în mijlocul unei imense săli ce avea tavanul transparent şi le udă cu un lichid inflamabil, probabil benzină, stropindu-le meticulos, atent ca lichidul să pătrundă peste tot şi apoi le dă foc, sărind rapid înapoi şi

pipăindu-şi barba, care fusese probabil pârlită de vâlvătaia izbucnită brusc. Văzură apoi şiruri imense de maşini, a căror întrebuinţare nu o cunoşteau, ieşind pe porţile unor uzine şi intrând nu după mult timp înapoi, de data aceasta mergând cu spatele înainte, ca într-o peliculă rulată de la sfârşit spre început. Oameni necunoscuţi apărură de nu se ştie unde. Feţele lor exprimau liniştea, calmul învecinat apatiei. Îşi mişcau mâinile încet, spunând nu se ştie ce, fără să se grăbească. Impresiona la ei lipsa de mobilitate a trăsăturilor. Aveau parcă nişte măşti la care se mişca numai maxilarul inferior pentru a articula cuvintele. Putu fi văzută apoi o masă lungă la care stăteau vreo cinci bărbaţi şi o femeie în vârstă. Aveau fiecare în faţă hârtii, pe care scriau câte ceva, sau doar le priveau cu oarecare atenţie. Feţele lor erau impasibile. Aşteptau cu toţii ceva. La un moment dat, către femeia în vârstă, care părea a prezida, se aplecă unul dintre vecinii ei şi îi şopti ceva. Ea făcu un gest de încuviinţare. La puţin timp intră în sală un tânăr la fel de calm ca şi cei în faţa cărora se postă. Urmă o conversaţie politicoasă, deloc animată, între femeie şi cel care intrase, un om să tot fi avut vreo douăzeci şi trei de ani. Acesta se retrase câţiva paşi înapoi şi, cu faţa spre cei aşezaţi la masa cea lungă, păru că declamă ceva, judecând după mişcările ce le făcea cu braţele. Nu peste mult timp tânărul se întrerupse dintr-o dată şi, după ce făcu un gest foarte clar de lehamite, părăsi sala cu paşii târşiţi, cu capul aplecat, legănându-şi într-un mod imposibil de interpretat umerii. Ieşirea aceasta nu produse vreo impresie deosebită comisiei (căci părea evident că cei de la masă formează o comisie, probabil de admitere la vreun institut de învăţământ superior), care continuă să şadă liniştită pe scaune. Unul dintre bărbaţi scoase un pachet de ţigări şi oferi tuturor celor de faţă. Luă, curios, numai femeia.

Fumul se ridica (imaginea este excelentă gândi D., fără să-şi ia privirile de la sferă), oamenii continuau să aştepte, dar nimeni nu mai apărea. În cele din urmă femeia se sculă cu o vioiciune nesperată, având în vedere figura chinuită de tot felul de operaţii estetice, aproape tragică prin ceea

ce nu putea cu niciun chip ascunde, şi se îndreptă către uşă. O urmară imediat şi ceilalţi. O ultimă imagine arătă sala goală, pale de fum se pierdeau în sus, albastre, suave.

Cei doi spectatori se adaptaseră fulgerător la noua situaţie. Sfera aceasta, gândea ea, este un soi de televizor. De un fel mai deosebit, dar tot televizor. Nu i se părea că se petrece ceva miraculos, nu conta prea mult faptul că iniţial imaginile acestea fuseseră aruncate de către soţul ei prin cuvinte în aerul încăperii. Dacă acele jocuri coloristice fără sens, ce nu semănau cu nimic, sfârşiseră prin a o lăsa rece, oamenii de pe acest ecran bizar, ce nu deformează, deşi este sferic, cu atât mai puţin o impresionau. Ea nu judeca astfel fiindcă ar fi avut o gândire rudimentară, incapabilă să se apropie, bunăoară, de ideea de fantastic, ci fiindcă avea un sistem de securitate specific feminin, lipea repede câte o etichetă sumară întâmplărilor, nu zăbovea asupra lor, nu putea să zăbovească. Însuşi D. nu era de astă dată prea departe de acest fel de a vedea lucrurile. Prea multe ciudăţenii i se întâmplaseră în ultima vreme. Urmărea cum cuvintele lui se transformă în imagini vizuale şi nu mai avea energia să se mire, deşi ar fi vrut s-o facă, ar fi vrut să exclame ceva, să o prindă strâns de mână pe soţia sa şi să-şi şoptească repede tot ce gândea despre faptele acestea neobişnuite, simţea că aceasta ar fi fost reacţia firească. Privea doar, cum ar fi privit probabil şi bătrâna lui soacră ce trăia la ţară şi care n-ar fi făcut nici o deosebire între un banal televizor şi sfera, ce continua, în mod profund paradoxal, să ilustreze o ficţiune.

Între timp, pe ecranul bombat al sferei, sau mai precis undeva în interiorul ei, apăruse chipul bătrânului filozof din poveste. Un fel de ecran de televiziune foarte mare devenise vizibil. Pe el bătrânul filozof, căci numai el putea să fie, îşi mişca mâinile slabe, cu vine îngroşate şi pete cafenii (se vedea foarte bine cum arătătorul şi inelarul erau îngălbenite de tutun), demonstra ceva cu patimă. Părul îi era lung, exagerat de lung, de un alb strălucitor. Gesticula aproape deşănţat; ochii de demon bătrân îi străluceau. Prezentarea lui era făcută într-un mod foarte ingenios, de

parcă s-ar fi urmărit în mod special efectele de pantomimă. Astfel, uneori se arătau numai ochii, acoperind întregul ecran, cu pupila micşorată de vârstă, apoşi, de un albastru şters, dar capabili să sugereze convingerea dementă, alteori apărea numai câte o mână uriaşă, fragilă, friabilă parcă, ce se mişca precum o insectă, mecanic, sacadat. Erau cu siguranţă clipele când bătrânul îi prevenea pe oameni asupra primejdiei ce îi ameninţă, le spunea să facă tot ce pot pentru a se sustrage influenţei ce se exercită asupra lor. Buzele i se mişcau fără întrerupere, chipul i se cutremura din toate ridurile. Dinţii falşi, strălucitori mestecau aerul.

Apoi, după o clipă în care bătrânul păru că a ajuns la apogeul peroraţiei sale, urmă încet, abia perceptibil, începutul declinului. Mâinile nu mai gesticulară cu atâta ardoare, sprâncenele ridicate se lăsară încet în jos, focul ochilor scăzu, dinţii nu mai sclipiră atât de orbitor. Trăsăturile nu se mai cutremurară. O sfârşeală se ridica şi estompa chipul ascetic al bătrânului. Acesta continua să vorbească, dar mai ponderat, tot mai ponderat. Galbenul de pergament al figurii sale devenea cenuşiu. Ochii erau tot mai apoşi, înotau parcă în lacrimi de neputinţă, nu mai ardeau diabolic, se stingeau. În câteva minute bătrânul înaintă în vârstă cu mulţi ani, devenind un moşneag excedat. Dădea încet din cap în sus şi în jos, gârbovit, sprijinindu-se greoi de masă. O ultimă imagine îl înfăţişa privind ţintă înaintea lui cu ochii goi, în chip de statuie a bătrâneţii extreme, ce se uită spre tărâmurile strămoşilor.

Bătrânul dispăru treptat, tras înapoi, micşorându-se tot mai mult, pierzându-se într-un fum întunecat. O lungă clipă se văzu doar fumul pământiu rotindu-se într-un vârtej lent, apoi din el răsăriră contururile nesigure ale insulei, se văzură uriaşele antene ce străluceau în lumina piezişă a soarelui de parcă ar fi fost făcute din gheaţă. Un turn se zărea undeva între ele. Culoarea lui era între cenuşiu şi argintiu. Apoi, ca într-un film ce respectă convenţiile, turnul se văzu mai de aproape, i se zări o clipă baza, apoi uşa masivă, ce se deschidea la nivelul solului, urmară nişte

scări şi, în fine, profesorul nebun apăru vorbind, ţinându-şi discursul care anunţa terminarea lucrărilor şi faptul că peste puţin timp el şi ultimii săi colaboratori vor părăsi acel loc atât de inospitalier. Profesorul avea o figură comună, un om la vreo şaizeci de ani, mic de statură, cu braţele scurte mişcându-se stângaci, neobişnuite cu gesticulaţia retorică. Emoţia ce se putea citi pe faţa lui era intensă, dar exteriorizată în mod cumpătat. Ceilalţi erau mai interesanţi. Oare printre aceşti bărbaţi îmbrăcaţi în uniforme ciudate s-o fi aflând şi acela care divulgase intenţiile profesorului? Probabil că da, profesorul doar nu s-a supărat, l-a iertat, după ce i-a spus că este un copil dacă îşi închipuie că se poate măsura cu el, demiurgul. Trebuie să fie acela ce priveşte într-o parte, întocmai ca Iuda în celebrul tablou.

Scena următoare îl prezenta pe profesor singur, într-un cabinet aflat probabil în altă parte, nu pe insulă, cu siguranţă în oraşul în care se afla institutul de statistică psihologică, poate chiar la acel institut. Cu gesturi cam teatrale, acest om aflat la limita dintre maturitate şi bătrâneţe scria cu litere foarte mari, lăbărţate, umplând repede filă după filă. Din când în când se oprea şi privea înainte, iluminat. Îşi ducea în răstimpuri mâna la frunte, exagerând gestul îndoielii.

În timp ce scena redactării testamentului ştiinţific se desfăşura, D. găsi resurse să şoptească soţiei sale că aici, în fine sfera a greşit, că profesorul este interpretat cam şarjat.

Urmară apoi secvenţele finale. Vase într-un ocean pe care se văd în depărtare aisberguri, discuţii între nişte exploratori îmbarcaţi pe aceste vase, un om hâtru, care arată o carte legată în piele şi face gesturi de negare printre rafalele unui râs homeric, apoi o stingere fulgerătoare a tuturor luminilor, de parcă cineva ar fi răsucit un comutator.

Spectacolul se terminase. Pentru a puncta acest moment, sfera, dând dovada unui incontestabil umor, arătă o cortină de tip vechi, cum poate la numai unele teatre conservatoare mai poate fi văzută, cu amoraşi şi femei

opulente, totul înconjurat de o vegetaţie barocă.

D. fu cuprins de veselie. Începu să vorbească repede, cu tonul satisfăcut al omului căruia i se verifică pozitiv o ipoteză.

— Vezi, zise el către soţia sa, totul a intrat pe panta parodiei. Dacă aş fi fost mai pătrunzător, ar fi trebuit să prevăd că aşa se va întâmpla. Şi noi care la început am crezut că o mare nenorocire a dat peste noi, ce greşeală! N-ar fi trebuit să ne mirăm de nimic. Din primul moment trebuia să privim sfera ca pe un soi de televizor mai special. De altfel, pentru tine aşa a şi fost totdeauna, nu-i aşa?

Ea zâmbi indescifrabil. Nu fusese chiar aşa. Se mai întâmplase uneori ca între ea şi sferă să se declanşeze dispute pe care el le numea tragicomice.

D. se mulţumi cu acest răspuns mimic. Îi venise o idee.

— Ce-ar fi dacă rolurile s-ar inversa? întrebă el, în continuare foarte bine dispus. Ce-ar fi dacă eu nu aş mai furniza textele pe care sfera urmează să le ilustreze, ci, dimpotrivă, ea mi-ar arăta nişte imagini pe care eu, ulterior, ar urma să le transcriu în cuvinte? Ce zici? În felul acesta meseria mea ar deveni o joacă de copii, nu-i aşa? Ar fi ca şi cum aş vedea zilnic nişte filme pe care apoi le-aş transforma în povestiri sau chiar în romane. Sau te pomeneşti că este în stare să îmi ilustreze cine ştie ce roman pe care eu nu-l cunosc, pentru a-mi juca o şotie?

La toate aceste întrebări ea nu avea nimic de răspuns. Se mulţumi să abordeze din nou zâmbetul ei ce exprima atât de multe lucruri dintr-o dată, încât se putea spune că nu exprimă nimic (opinia lui D.).

Cortina de modă veche dispăru încet şi din ape ambigue răsăriră nişte munţi înzăpeziţi. Apoi, ca într-un film documentar dedicat unei escaladări periculoase, un lanţ de alpinişti înaintând încet, cu socoteală, ca o uriaşă omidă. Se vădi însă, de la un moment dat, că expediţia era doar pe jumătate autentică, deoarece printre alpinişti apărură operatori de cinema, ce realizau diferite secvenţe. Nişte artificieri punând la cale o explozie. Apoi explozia, nu excesiv de puternică, dar spectaculoasă, provocată

probabil pentru declanşarea unei avalanşe, care urma să fie filmată. O jerbă de pietre amestecate cu zăpadă înălţându-se ca o arteziană. Imaginea era atât de sugestivă, încât cei doi spectatori auziră parcă tunetul sinistru al avalanşei ce se prăbuşeşte.

Ultimele sfărâmături de stâncă căzând din înălţimi. Culmile sclipind din nou ca înainte. Printre ele un punct lucind orbitor, mai intens chiar decât zăpezile veşnice. Văzut de aproape, el se dovedi a fi un obiect care ieşea din stânca retezată de explozie, un obiect metalic.

Alpiniştii-operatori apropiindu-se de el, discutând, pipăindu-l. O altă secvenţă înfăţişând nişte oameni coborând dintr-un elicopter spre a vedea obiectul. Aceiaşi oameni degajând obiectul de piatra ce îl înconjoară, mânuind cu dibăcie în acest scop nişte instrumente speciale. Lucrări de transportare a obiectului care se dovedeşte a fi enorm. Elicoptere, încercări eşuate, accidente, figuri cu ochii dilataţi de furie şi guri căscate în strigăte mute. Obiectul scăpând din legături şi prăvălindu-se pe o pantă însoţit de un nor de zăpadă, dislocând stânci şi angrenându-le după sine, oprindu-se, îngropat în zăpadă, pe fundul unei văi. Noi lucrări de degajare şi transportare, de data acesta încununate de succes.

Obiectul, aşezat pe un postament într-o expoziţie industrială, înconjurat de maşini de tot felul. Multă lume privindu-l, punând mâna pe ieşiturile lui lucioase. Din când în când câte un ins ce vorbeşte, arătând spre el. Obiectul, o alcătuire inextricabilă, sclipind din mii de detalii pe care cei ce discută în jurul lui le arată, făcând gesturi de nedumerire. Oameni perindându-se pe lângă el, trecând într-o coloană care nu se mai sfârşeşte, o procesiune eterogenă ce aduce cu luarea ultimului bun rămas la catafalcul unui mare om.

Vreo cincisprezece bărbaţi eleganţi dând târcoale obiectului, încet, oprindu-se din când în când spre a discuta între ei, părând în cele din urmă că au căzut cu toţii de acord asupra unui lucru. Strângându-se, la fel de încet, în jurul unuia dintre ei şi formând un soi de cerc respectuos,

care se transformă nu peste mult timp într-un arc de cerc. Bărbatul căruia i se dă atenţie stând cu spatele la obiectul ce sclipeşte aproape orbitor şi, în faţa lui, ceilalţi ascultând cu încordare. Vorbitorul exprimându-se din ce în ce mai exaltat, gesticulând larg, întorcând în răstimpuri privirea către obiect şi arătându-le celor ce-l ascultă câte un detaliu. Componenţii arcului de cerc dând din capete aprobativ, la început cam fără convingere, apoi cu tot mai multă vioiciune, şoptind admirativ între ei. Vorbitorul sfârşindu-şi peroraţia şi ceilalţi aplaudându-l cu moderaţie.

Sfera zăbovi câteva clipe asupra acestei imagini şi se stinse pentru câteva fracţiuni de secundă. Imediat apoi reapăru acea cortină cu faldurile mişcătoare, ce însufleţeau, într-o oarecare măsură, femeile şi amoraşii pictaţi pe ea.

— Da, zise D. concentrat, iată un posibil subiect. Am cerut şi mi s-a dat. Ce-aş putea să spun despre toate acestea? Tu ce zici?

Ea nu prea avea ceva de spus. Ridică din umeri.

— Ştiu eu, se încumetă ea. Parcă ar fi o descoperire a unui obiect de pe o altă planetă. Şi toţi se miră şi nu pot să zică nimic despre el. Până când vine unul care le ştie pe toate şi le explică situaţia.

D. ştia că orice poate fi povestit într-o mie de feluri, că vorbele sunt trădătoare sau, mai bine zis, indiferente, pururi alunecând în cele mai neaşteptate direcţii, legănându-se în lanţuri surprinzătoare, despre care se ştie numai de unde pleacă, dar nu şi unde ajung. Ea îi sugerase doar unul dintre aceste nenumărate lanţuri posibile. Putea să-l aleagă pentru a-i face plăcere; schema cu maşinăria ce vine de pe altă planetă nu era deloc mai rea decât altele, s-ar fi lăsat cu docilitate umplută de cuvinte, s-ar fi lungit sau s-ar fi scurtat după voia lui.

Dar se gândea că imaginile pe care sfera le-a scos din măruntaiele ei ar merita ceva mai deosebit, şi nu doar eternul clişeu cu obiectul ciudat provenit de pe o altă planetă, cine ştie când, cine ştie în ce condiţii neobişnuite.

— Da, da, începu el să reflecteze cu voce tare, trebuie

altceva, ceva mai neobişnuit, de ce să rămânem la această biată schemă atât de uzată?

D. rămase tăcut un timp. Sfera continua să clatine faldurile perdelei demodate. Mişcările acestora aveau efecte amuzante. Una dintre femeile cu sâni şi şolduri enorme, dar care avea totuşi o faţă îngustă, de mare rasă, îşi ridica genele pe care iniţial le avea lăsate pudic, clipind într-un mod ce te făcea să crezi că se miră de ceva. Unul dintre copiii zburători prevăzuţi cu aripi arc şi tolbă de săgeţi îşi întorcea capul brusc, aruncând o privire iscoditoare înspre una dintre uriaşele femei, ce stătea tolănită în iarbă.

Privind înspre cortină, D. simţi cum uită ce văzuse cu puţin timp înainte. Scutură din cap şi-şi încordă memoria. Nu voia să uite, simţea că trebuie neapărat să descrie acele întâmplări pe care sfera le imaginase sau le reprodusese după cine ştie ce autentică împrejurare, petrecută cândva, cine ştie când. Închise pentru câteva clipe ochii. Faldurile cortinei pe care sfera continua să le mişte aveau parcă o putere hipnotică. Şi dintr-o dată îşi dădu seama cum trebuie să vorbească, cum trebuie să transpună în cuvinte acele imagini. Ştia, printr-un mecanism insesizabil pe planul conştient, că imaginile se legaseră, deveniseră o poveste pe care el era gata să o relateze soţiei sale.

O privi triumfător şi ea înţelese. Făcu un gest prin care îl încuraja să înceapă.

— Iată cum s-au petrecut, de fapt, lucrurile...

D. spuse „de fapt” cu o asemenea convingere încât ea tresări. D. avea în glas intonaţiile cunoscute de ea, care îl determinau pe oricare ascultător să devină foarte atent, indiferent de cuvintele rostite. Erau accentele specifice vocii unui om care a văzut cu ochii lui şi care, povestind, simte întreagă trecuta lui emoţie.

Şi D. însăilă o întreagă istorisire.

Între timp sfera anulase mişcările ce agitau cortina. Faldurile erau nemişcate. Cortina începu apoi să se desfacă. În spatele ei apăru un soi de tron, pe care stătea un bătrân cu trăsături foarte ferme, cărunt, deosebit de

elegant. Privirea lui spunea că este decis să salveze aparenţele atât timp cât va mai avea o singură picătură de energie. Câteva clipe bătrânul fu înfăţişat privind înspre cei doi, fără ca nici o cută de pe faţă să i se mişte, cu mâinile obosite, umilite de vârstă, odihnindu-se pe braţele tronului. Apoi o grimasă dispreţuitoare îi ridică unul dintre colţurile gurii. Începu să aplaude în silă, ţinând palma stingă nemişcată şi atingând-o rar cu vârfurile degetelor celeilalte mâini.

Dispăru lent, continuând să aplaude.

— Vezi, şi sfera găseşte că povestirea mea e bună, zise D., cam indispus.

V

Noile performanţe ale sferei erau impresionante, dar rămâneau doar nişte ingenioase ficţiuni şi nimic mai mult. E drept, erau întru totul pe gustul lui D., om care agrea artificialul. Dar se uzau foarte repede şi, mai mult decât atât, se uza însuşi principiul după care erau produse. Mai întâi, ilustrarea vorbelor citite de către D., apoi arătarea unor imagini ce puteau fi trecute în cuvinte. În plus, capacitatea de a răspunde la sugestii. Era prea puţin.

Astfel gândea D., punând iarăşi şi iarăşi la încercare virtuţile sferei. Înainte, asemenea performanţe i s-ar fi părut senzaţionale. Acum însă se perimau cu o repeziciune ce îl determina să se întrebe dacă nu cumva el este de vină, dacă nu cumva a îmbătrânit într-atât, încât să nu mai fie capabil să se entuziasmeze, să contemple un lucru sau o întâmplare cu priviri proaspete, neatinse de nici o blazare. Tot mai des îi venea în minte ideea că sfera este un soi de televizor mai perfecţionat, că, într-un viitor nu prea îndepărtat, oricine va putea dispune de o astfel de maşină, programată să producă ficţiuni de tot felul. Îşi aducea aminte de o carte pe care o citise în tinereţe. Atunci nu-i produsese o impresie deosebită, dar acum, în lungi clipe de reverie, şi-o aducea aminte tot mai bine. Poate că nu toate acele amănunte se găseau în cartea pe care o citise, poate că pe unele dintre ele le inventa el, atunci, pe loc, pentru ca întregul să fie mai armonios. Ar fi putut să-şi procure cartea, dar nu ţinea neapărat să o mai vadă. Nu era important de unde provine cutare ficţiune, dacă a fost găsită de altcineva sau de el însuşi.

Într-o seară îi povesti cartea soţiei sale. Era vorba despre o actriţă care se decidea să iasă din viaţa reală pentru a intra definitiv în lumea ficţiunilor. Sophie era numele ei. Nu cumva fusese un film şi nu o carte? Parcă vedea aievea

figura acelei actriţe, Sophie, cu ochii imenşi, măriţi şi mai mult de un machiaj excesiv, înaltă, slabă, epuizată de eforturile chinuitoare pe care o femeie frumoasă le face pentru a-şi prelungi tinereţea ce îi scapă printre degete ca un pumn de nisip, tot mai repede, tot mai repede.

Atunci când această inexistentă actriţă îmbătrânită trăia, adică într-un viitor incert, exista un cinematograf total, în care spectatorul obţinea o altă viaţă, fictivă. El putea să participe la evenimentele ce se petreceau în faţa sa, era cuplat la ele într-un mod ce crea o iluzie perfectă a trăirii reale. Era un fel de drog subtil şi nepericulos pe care unii îl foloseau mai puţin, alţii mai mult, în funcţie de capacitatea fiecăruia de a avea o viaţă proprie, sau de a nu o avea.

— Sophie nu era vinovată, continuă D. gânditor, deşi încălca nişte principii. Ea dăduse societăţii mult, foarte mult. Fusese în tinereţele ei o mare actriţă, milioane de spectatori îi sorbiseră din priviri mişcările şi vorbele, o iubiseră, deşi ceea ce ea le oferea nu era decât ficţiune, imagini ce dispăreau în neant în clipa următoare producerii lor. Dar ei o iubiseră, şi-o aminteau încă, deşi nu mai apărea, neacceptând alte roluri decât cele de femeie tânără. Era sfâşiată de perspectiva bătrâneţii. Nu ştia să îmbătrânească, nu învăţase această tehnică esenţială pentru orice om.

D. se opri şi o privi cercetător, voind parcă să descifreze pe faţa ei senzuală dacă a deprins această ştiinţă la care se referise. Era încă prea devreme. Ea era înfloritoare, aflată la acel apogeu când toate primejdiile pe care vârsta le pregăteşte sunt departe şi trimit doar semne discrete, abia sesizabile. Mâinile sunt ceva mai obosite, carnea ceva mai moale, pielea mai subţire, ochii parcă nu mai sclipesc atât de convingător.

D. îşi privi mâinile, scurt, pe furiş. Ele îl trădau. Cu ele nu era nimic de făcut. Exprimau clar oboseala iremediabilă a vârstei. Dar nu era importantă vârsta. Ceea ce i se părea esenţial era să reuşească să-şi ordoneze gândurile, să le dea o legătură coerentă, să obţină o concepţie unitară cu privire la faptele ciudate ce se petreceau în jurul lui.

Ea părea interesată să afle continuarea.

— Astfel că, zise el, reluându-şi relatarea, ea a obţinut încuviinţarea de a trece în ficţiune pentru totdeauna, până la moarte.

Sfera participa la povestirea lui D., ilustrând-o.

Se obişnuiseră cu intervenţiile ei tăcute, ce se produceau doar atunci când în aerul încăperii se înălţau cuvinte ce construiau ficţiuni, înjghebând întâmplări ce nu se petrecuseră nicăieri, niciodată.

Chipul răvăşit al bătrânei actriţe îi privea, patetic, atins de o oboseală cumplită, atât de adâncă şi atât de deplină cum cei doi nu mai văzuseră. Sophie era însăşi oboseala. Sub distincţia ei, sub fardurile aplicate în mod savant răzbătea uzura şi disperarea de a nu o putea opri cu niciun chip, prin niciun mijloc, oricât de perfecţionat ar fi fost acesta. Sophie stătea nemişcată pe o faleză, la marginea mării, sau poate a oceanului. Veşmintele ei fluturau în jurul corpului sculptural, neatins de timp în proporţiile lui, părul îi unduia, negru ca păcura, prea strălucitor. Privea valurile mici ce aduceau spumă pe crestele lor, privea pescăruşii ce zburau cu mişcări încete, scoţând ţipete stranii, pe care sfera le lăsa să zacă pentru totdeauna în tăcere.

Sophie nu era prea bătrână. Să tot fi avut vreo cincizeci şi cinci de ani. Dar pe faţa ei, ce păstra urmele unei mari frumuseţi, plutea stăruitor oboseala. Ochii erau stinşi, buzele muiate, sub farduri faţa stătea imobilă, ca o mască patetică.

Apoi Sophie era arătată discutând cu nişte bărbaţi impozanţi, obţinând probabil încuviinţarea pentru trecerea ei în lumea viselor.

D. se oprise impresionat de chipul actriţei, deşi acesta era cu totul altfel decât şi l-ar fi imaginat el, mai expresiv. Continuă:

— Acea sală unde se afla cinematograful total putea cuprinde, bineînţeles, mai mulţi oameni dintr-o dată. Ea semăna, până la un punct, cu una din zilele noastre. S-a decis ca ea să fie dăruită Sophiei, ca o recompensă neobişnuită pe care societatea i-o acorda pentru meritele

ei. Astfel, sala devenea un fel de monument funerar, un fel de piramidă în care viaţa de până atunci a actriţei urma să fie înmormântată. S-au făcut pregătirile necesare şi, iată, sosi seara când Sophie îşi luă rămas bun de la omenire.

D. făcu o pauză. Ea profită de ocazie pentru a-i cere unele lămuriri.

— Dar cum se realiza totul? întrebă. Ea era totuşi vie, nu? Trăia încă. Dar cum?

— Partea tehnică nu mi-o prea aduc aminte, răspunse D. Nici nu mai ştiu dacă autorul spunea ceva în sensul acesta sau lăsa totul pe seama fanteziei cititorului. În orice caz, bănuiesc că pentru Sophie s-a aranjat un program fictiv de viaţă, gândit pe o perioadă lungă, program ce depăşea, practic, timpul cât ea avea să mai trăiască. Evident, Sophie urma să se întoarcă în tinereţe, să facă lucruri care îi plăcuseră în viaţa ei. Probabil că ea îşi exprimase preferinţele pentru această programare. Sau poate că cei ce o făcuseră ţinuseră seama de modul cum trăise şi căutaseră să-l refacă. Urma să fie alimentată în mod artificial, probabil. Închipuie-ţi-o, deci, pe bătrâna actriţă urcând pentru ultima oară treptele acelei clădiri, urcându-le încet, cu eleganţă, întrebuinţându-şi pentru ultima oară ştiinţa ei de a merge graţios, punând în aceşti paşi umbra întreagă a unei frumuseţi pierdute, ajungând apoi sus, înaintea intrării, şi întorcându-se spre mulţimea ce venise să-şi ia rămas bun de la ea, neaşteptat de mulţi oameni, care nu scoteau niciun cuvânt, o priveau cu o simpatie ce se pierdea în aerul rece al înserării înainte de a ajunge la ea…

D. continuă să vorbească monoton, de parcă ar fi citit un text care nu-i plăcea în mod deosebit.

Sfera era mai sugestivă decât cuvintele lui. O înfăţişa pe Sophie în capătul unor trepte, nemişcată, privind către cei ce umpleau piaţa uriaşă, în care înserarea se lăsase, estompând contururile. În preajma ei nişte bărbaţi stăteau la rândul lor nemişcaţi, ca nişte statui.

Apoi Sophie, culcată, privind în sus spre nişte alcătuiri de neînţeles, în timp ce oameni în costume ciudate se mişcă în

jurul ei, atingând-o cu atenţie, punând la punct ultimele amănunte.

Din nou mulţimea. Deasupra, agăţate de nişte stâlpi foarte înalţi, lumini. Un bărbat apărând în capătul scărilor, acolo unde cu câtva timp înainte stătuse Sophie, şi anunţând ceva, probabil faptul că actriţa a trecut pragul spre lumea ficţiunii neîntrerupte.

Mulţimea împrăştiindu-se încet, scurgându-se în noapte.

Mormântul Sophiei rămânând singur, un cub uriaş fără ferestre, fără ornamente. Lumini aşezate în aşa fel, încât parcă îi accentuează singurătatea.

VI

Povestea nefericitei actriţe semnala, pentru cine ar fi fost dispus să-i descifreze dedesubturile, începutul sau poate continuarea unei mişcări eliberatoare ce se petrecea în conştiinţa lui D. Rostind cuvintele acestei parabole, D. căuta, în felul lui ciudat, să scape de sub influenţa sferei. Sophie era, în fond, el însuşi, iar acel mormânt cubic în care actriţa urma să viseze până la sfârşitul zilelor ei aducea cu însăşi casa sa.

— Ar fi bine, îi spuse el soţiei sale cu o voce neutră, câteva zile mai târziu, să donăm sfera oficialităţilor. S-o instaleze într-o piaţă publică ca s-o admire toată lumea.

— Da, într-adevăr, răspunse ea cu indiferenţă. Ar fi o idee foarte bună.

Despre posibilitatea mutării sferei nu mai fusese vorba decât cu mult timp în urmă, cu prilejul primei întâlniri cu ziariştii. Atunci D. declarase că nu ar vrea să înstrăineze sfera sau, cel puţin, nu încă.

Dădu câteva telefoane, fără a-l uita pe preşedinte. Acesta găsea că propunerea este acceptabilă. Îi comunică însă că fizicianul i-a povestit despre modul în care a încercat să ia contact cu materia din sferă şi că înainte de a se trece la amplasarea recipientului într-un loc public este cazul să se încerce o analizare propriu-zisă.

D. se arătă numaidecât de acord şi pornise să dea chiar în acea zi un telefon pentru a stabili amănuntele.

Îl găsi repede pe fizician şi îl rugă să-i facă o vizită. Acesta primi imediat, cu un glas în care D. (mare amator de analiză psihologică exercitată în timpul convorbirilor telefonice) descifră o reală bucurie.

Fără să fie un om sociabil, D. avea uneori izbucniri de simpatie faţă de persoane pe care nu le cunoştea decât prea puţin. Nu şi le putea explica. Râsul cuiva, felul de a

gesticula sau de a vorbi al altcuiva erau singurele motivări aparente. În cazul fizicianului, pe care îl simpatizase aproape de îndată ce îl văzuse, această preferinţă ţinea probabil de felul tranşant de a fi al acestuia, de gesticulaţia rapidă prin care puncta trecerea de la un moment al existenţei sale la altul.

„Îmi este un fel de contrast, gândea D., aşteptându-şi invitatul. Pe cât sunt eu de ezitant în privinţa acţiunilor concrete, pe atât este el de spontan. Deşi, dacă mă gândesc bine, rolurile ar trebui să fie oarecum inversate. Eu sunt acela care am la dispoziţie lumea docilă a ficţiunilor şi ar trebui să mă comport deci ca un învingător. Iar el, care este destinat să avanseze într-o lume necunoscută, să fie precaut, sa-şi premediteze la nesfârşit deciziile.”

Fizicianul apăru exact la ora pe care o stabiliseră. Aducea un buchet de flori şi arăta odihnit.

Se aşezară toţi trei, ca şi cum lucrul acesta ar fi fost de la sine înţeles, în faţa sferei şi conversaţia alunecă în direcţii convenţionale. Apoi fizicianul, trecând abrupt la obiectivul principal al vizitei sale, îl întrebă pe D. cum de s-a decis să renunţe la sferă.

— Chiar vrei să afli cauza?! îi răspunse acesta printr-o întrebare.

— Sigur că vreau. De ce te îndoieşti?

— Mă îndoiesc, zâmbi D. fiindcă pari un om care se grăbeşte chiar şi atunci când este decis să-şi acorde un răgaz. Şi în cazul acesta de ce să ne mai pierdem timpul?

— Ai dreptate, recunoscu sincer fizicianul. Eşti un bun psiholog. Mă simt foarte bine aici, o să mai vin dacă mă inviţi, dar astă-seară trebuie să mă mai întâlnesc cu un colaborator al meu.

— Atunci să trecem la acţiune.

— Da. Uite ce zic eu. Aici la dumneata nu se pot face analize. Propune deci ca sfera să fie mutată la institutul meu şi după un timp, nu ştiu cât de lung, să fie instalată acolo unde te vei înţelege cu oficialităţile. Ce părere ai?

— Sunt de acord.

Vizita fizicianului dură exact cincisprezece minute.

Operaţia urma să înceapă la ora zece dimineaţa. D. îi sugeră soţiei sale să plece de acasă. Urma să fie zgomot şi dezordine. Ea acceptă şi îi spuse că se va duce la un film. Îi propuse să meargă împreună. Puse în tonul cu care rosti această banală invitaţie un abia sesizabil triumf. Îl chema parcă să sărbătorească împreună evenimentul ieşirii din dependenţa sferei. D. stătu puţin pe gânduri, apoi îi spuse că ar fi totuşi mai bine ca el să rămână acasă pentru a-i întâmpina pe cei care trebuiau să vină. Îi trecuse prin minte, o clipă, să le lase doar un bilet în care să le indice topografia casei, ei urmând să scoată sfera operând direct asupra acoperişului şi tavanului. Îi spuse că o va aştepta la ieşire şi apoi se vor plimba, mergând, eventual, să vadă nouă amplasare a sferei.

Ea plecă pe la nouă. Rămas singur, D. începu să scoată din încăperea unde se afla sfera ce era de scos: dormeza, biroul, draperiile, covoarele, rafturile de cărţi (puţine, câte mai rămăseseră după instalarea sferei). Făcu această corvoadă cu o plăcere ce ţinea de preferinţa sa ciudată pentru îndeletniciri cât mai îndepărtate de profesia lui. O refuzase pe soţia lui când îi propusese să-l ajute. Voia să faţă totul singur.

Tot trăgând şi împingând asudă de-a binelea. O oră trecu foarte repede. De abia avu timp să facă un duş şi să se schimbe. Echipa ce urma să transporte sfera apăru cu o punctualitate desăvârşită. Şeful ei era un om pătrat, cu alură de fost halterofil, bine hrănit, mobil, schimbându-şi fulgerător mimica atunci când trebuia să dea un ordin vreunuia dintre cei ce-l însoţeau.

Propriu-zis, operaţia era coordonată de un altul, un tânăr inginer destul de şters cu care D. nu schimbă decât câteva cuvinte convenţionale.

Punctul de atracţie era un elicopter de transport, care găsise loc de aterizare în faţa casei lui D., blocând strada şi chemând prin şuieratul ce-l făcuse numeroşi copii şi chiar câţiva maturi. Aceştia formau un cordon respectuos, urmărind în tăcere ce se petrece. Nimeni nu îi îndepărtă. Câţiva dintre cei ce coborâră din elicopter discutară chiar în

treacăt cu ei, dându-le câteva informaţii sumare.

Demolarea porţiunii de acoperiş, care se afla deasupra sferei, fu executată foarte repede.

Apoi, dinăuntru fură practicate vreo şase perforaţii în tavan, spre a se delimita bucata ce urma să fie scoasă. Operaţia era foarte simplă, după cât se părea. Prin orificii fură introduse cabluri ţinute de braţul lung al unei macarale. Apoi găurile fură unite prin tăieturi. Porţiunea de tavan fu ridicată ca un capac şi imediat elicopterul se înălţă stârnind praful puţin al străzii, făcând geamurile să zăngăne şi împrăştiind copiii.

În timp ce se rotea pe deasupra cartierului ca o libelulă greoaie, în jurul sferei fu instalată un fel de plasă formată din cabluri de oţel. Alte patru cabluri, care urmau să fie lăsate din elicopter, trebuiau să fie cuplate la această plasă.

În acest moment, când până la ridicarea sferei mai erau câteva minute, D. îşi ceru deodată scuze de la cei ce erau în jurul său, zicând că trebuie să meargă neapărat la o întâlnire de care uitase. Îl rugă pe şeful echipei să încuie locuinţa şi îi indică un loc unde să pună cheia. Acesta, cam uimit, acceptă şi D. se îndepărtă grăbit. Nu-şi dădea nici el prea bine seama de ce luase această decizie, care ar fi putut să pară nepoliticoasă. Simţise însă dintr-o dată impulsul de a pleca cât mai departe de acel loc.

Se îndepărtă mergând foarte repede. Mai avu timp să vadă cum elicopterul face un ultim tur şi apoi rămâne suspendat deasupra casei sale. Nu mai putu să zărească cum acesta se lăsă încet în jos, pentru a rămâne apoi suspendat la mică înălţime.

Patru cabluri coborâră şi se cuplară la plasa de oţel, care strălucea în bătaia soarelui de parcă ar fi fost special lustruită. Zbârnâitul elicei se auzi mai tare şi elicopterul se înălţă încet, drept în sus. Sfera apăru, o masă cenuşie, dungată de şerpii strălucitori ai cablurilor. D. o văzu cum se îndepărtează peste acoperişuri.

VII

D. reintra încet în vechile sale obiceiuri, când avu loc un eveniment ciudat.

Soţia lui veni într-o zi acasă surescitată şi-i relată.

Trecuse prin parc, îndreptându-se spre casă. Tocmai se afla în vecinătatea unui spaţiu rezervat copiilor, când, ca la un semnal numai de ei auzit, câţiva dintre micuţii ce se jucau în nisip începură să ţipe: „Uite, uite, se înalţă, e colorată, ce frumoasă e”, şi aşa mai departe. Şi ceilalţi copii îşi încetară imediat jocurile. Strigătele se înteţiră şi deveniră în câteva clipe un adevărat vacarm. Maturii nu întârziară să intre în acea horă nemaipomenită a exclamaţiilor de uimire. Răcneau toţi cei care se aflau de faţă, fiecare după cât îl ajutau plămânii şi gâtlejul. Strigase şi ea. Răcneau bătrânii cu glasuri sparte, strigau tinerele mame cu voci de soprane. Motivul era o sferă, care stătea suspendată deasupra parcului şi arunca lumini multicolore, feerice.

— Era sfera ta, zise ea cu convingere. Sunt sigură.

— Cum poţi să spui una ca asta? replică D., fără chef.

— Cu toate acestea, insistă ea. Eu am văzut-o, ştiu.

D. dădu din mină împăciuitor. Nu era important dacă fusese sfera lui sau alta. Îl interesa însă scena ca atare.

— Dar tu de ce ai strigat? începu el să ceară amănunte.

— M-am întrebat şi eu, imediat după ce sfera a dispărut şi toată lumea s-a liniştit. Nu prea ştiu cum să-ţi explic. Nici nu aş avea, de fapt, ce să-ţi explic. M-am pomenit şi eu strigând ca atunci când am fost cu tine la primul meu meci de fotbal, îţi aminteşti, şi am început să încurajez una dintre echipe, deşi atunci o vedeam pentru prima oară.

— Dar ce se striga? Ai reţinut ceva?

— Nu ţin minte aproape nimic. Doar la început copiii care au văzut primii sfera au strigat nişte cuvinte pe care mi le

amintesc. Ţi le-am spus.

Era firesc să nu-şi amintească. În asemenea situaţii fiecare se aude doar pe sine.

— Dar nu găseşti, o întrebă D., încercând să dea discuţiei o turnură mai speculativă şi căutând, de fapt, prilejul de a reflecta cu voce tare, că acele ţipete erau cam exagerate? Oare acel obiect merita atâta exagerată admiraţie? Doar nu este primul care se vede deasupra oraşului nostru. Ce zici?

Ea nu răspunse nimic la această întrebare. Cum el o privea întrebător în continuare, zise după un timp că strigătele nu au fost deplasate din moment ce s-au produs.

Acest răspuns îi plăcu lui D., care avu ocazia să remarce din nou, pentru sine, că femeile au foarte multă logică.

— Ai dreptate, zise el bine dispus.

Cu această constatare discuţia lor se sfârşi.

D. făcu o serie de investigaţii. Voia să afle ce se petrecuse deasupra parcului. Merse acolo şi discută cu tot felul de oameni. Găsi, după cum era şi firesc, pe mulţi dintre cei care fuseseră martorii neobişnuitului eveniment, pensionari care îşi făceau veacul în parc, citind ziarele, jucând şah, discutând cu colegii de generaţie, mame sau femei care îngrijeau de copii, chiar şi câţiva tineri. Datele pe care le obţinu (se dăduse drept ziarist) coincideau în mare cu ceea îi spusese soţia sa. Apăruse o sferă mare, unii spuneau foarte mare, deosebit de frumos colorată. Ea stătuse la vreo câteva zeci de metri deasupra parcului şi oferise un spectacol coloristic dintre cele mai atractive.

Se nimeri ca printre tinerii care văzuse frumoasa sferă să fie şi un pictor. Acesta îi vorbi lui D. într-un mod foarte sugestiv, aproape emoţionându-l. Folosi denumiri ciudate de nuanţe, pe care D. nu le mai auzise, făcu tot soiul de asociaţii cu pânzele unor mari colorişti. Cu el D. stătu foarte mult timp de vorbă. Se împrieteniră.

— Dar de ce stai aici? îl întrebă D. după un timp, când discuţia lor devenise suficient de amicală pentru ca o asemenea întrebare să devină posibilă.

— Nu prea ştiu nici eu, răspunse pictorul cu sinceritate. De un timp încoace îmi place foarte mult să vin în parcul

acesta şi să pierd ore în şir. Mă uit la copii, mai intru în vorbă cu câte un pensionar, cam atât. Dar dacă e să răspund la întrebarea dumitale printr-un sofism, atunci îţi voi răspunde că am stat aici pentru a vedea sfera.

— Cum adică?

— Exact aşa cum am spus. Apariţia sferei a fost pentru mine o întâmplare cu totul deosebită, extraordinară. Poate că venirea mea aici în parcul acesta cu câteva zile înainte de apariţia ei a fost rodul unei inspiraţii nemaipomenite pe care am avut-o. Nu?

— Poate, zise D. gânditor.

Se despărţiră prieteneşte. Pictorul îi promise că va încerca să realizeze un tablou, pornind de la scena petrecută în parc.

În ziua următoare, D. îşi continuă investigaţiile. Află că sfera fusese văzută doar de către lumea care se afla în interiorul parcului, nu şi de cei de pe străzile alăturate. Mai mult chiar, nici cei care erau pe aleile mai îndepărtate nu văzuseră obiectul zburător. Discută la telefon despre aceasta cu fizicianul, întrebându-l într-o doară dacă nu cumva sfera a lipsit câtva timp din institut. Acesta râse şi îi spuse că sfera n-a plecat nicăieri şi că ceea ce s-a petrecut în parc pare să fi fost o sugestie în masă, deşi parcă de prea mare anvergură.

Mai află că, atunci când sfera apăruse pe cerul parcului, erau de faţă şi nişte fotoreporteri (faptul acesta era neobişnuit deoarece sfera se văzuse doar vreo cinci minute). Lui D. nu îi fu prea greu să-i găsească. Ceea ce aceştia îi arătară erau însă nişte fotografii care înfăţişau un cer cu nori mici. Sfera, presupusa sferă nu impresionase hârtia fotografică.

Această împrejurare era, în adevăr, un argument al ipotezei că, prin absurd, obiectul ce fusese văzut în parc fusese sfera lui. Nici el nu reuşise s-o fotografieze.

În ziare apărură în zilele următoare o serie de reportaje dedicate ciudatei apariţii. Se nimerise ca la faţa locului să fie nu numai fotoreporteri, ci şi jurnalişti, de parcă toată presa ar fi ştiut că în acel loc şi la acea oră un obiect

zburător o să apară pentru o perioadă de timp foarte scurtă şi că este cazul să-şi trimită reprezentanţi spre a consemna evenimentul.

Cât priveşte explicaţiile care se dădeau fenomenului, acestea erau dintre cele mai extravagante. Una dintre ele spunea că, de fapt, nu s-a văzut niciun obiect zburător şi că deci era foarte normal să nu se poată face nici o fotografie. În realitate, scria autorul articolului, nişte amatori de farse începuseră la un moment dat să strige că văd ceva pe cer. Toţi cei prezenţi se angrenaseră spontan în acest joc. Nu e de mirare că unii dintre cei care au strigat atunci au persistat în jocul lor şi după ce el ar fi trebuit să se termine şi au declarat că au văzut, în adevăr, un obiect zburător.

Lui D. îi plăcu maniera foarte decisă cu care teoria era avansată. Iată ce înseamnă un sofist cu vocaţie, îşi zise el amuzat. Dar poate că teoria lui este totuşi cea mai realistă. Bine, dar atunci înseamnă că soţia mea m-a minţit. Asta ar mai trebui. De ce nu, în definitiv? Poate să facă şi ea o glumă mai deosebită. Iar dacă a făcut-o trebuie să mă bucur pentru că a dat dovadă de spirit.

Pe D. nu-l prea interesa dacă scena respectivă pornise de la un joc sau de la o apariţie reală. Voia să o reconstituie pentru că i se păruse foarte neobişnuită. Parcurse aproape toată presa acelor zile, până la cele mai obscure ziare. Răbdarea sa fu răsplătită, deoarece, tocmai atunci când nu se mai aştepta, descoperi într-un ziar modest o relatare scurtă, dar esenţială. Cel ce o semna declara că a fost la faţa locului şi a filmat totul. Mai menţiona că doritorii pot să se prezinte la sediul redacţiei, pentru a viziona filmul.

În aceeaşi dimineaţă D. se prezentă la respectivul sediu, care se dovedi a fi mult mai impozant decât ar fi fost de aşteptat, judecând după ziar. Cum se întâmplă uneori, nişte condiţii foarte bune se concretizau într-un mod modest. Sosirea lui produse animaţie. Redactorul-şef fu imediat anunţat şi îi oferi tot sprijinul, invitându-l imediat în biroul său.

Cel ce realizase filmul nu era acolo, dar trebuia să sosească dintr-un moment în altul.

Într-adevăr, apăru după vreun sfert de oră. Era un tânăr de vreo treizeci de ani, foarte solid, pătrat, cu mâini mari şi încheieturi groase. Îi ceru rapid scuze lui D. pentru că îl făcuse să aştepte şi îl invită în sala de proiecţie.

De fapt nu era o sală de proiecţie. La ordinele energice ale redactorului-şef apărură însă rapid nişte pânze de culoare închisă. Două femei de serviciu le agăţară în dreptul ferestrelor, făcând gesturi foarte economicoase şi punând în ele un soi de frenezie servilă. Se instală şi un ecran. Asistând la aceste preparative, redactorul-şef privea îngăduitor zelul femeilor.

Fu adus aparatul de proiecţie şi D. văzu filmul.

După cum se aşteptase, nu apărea nici urmă de sferă. În schimb operatorul avusese buna inspiraţie de a filma şi ambianţa, oprindu-se insistent asupra ei, de parcă ar fi ştiut că nu dinspre cer trebuie să aştepte la realizarea celor mai interesante imagini. Scena era, într-adevăr, neobişnuită. D. avusese o bună intuiţie căutând s-o reconstituie, să obţină cât mai multe amănunte ale ei. Oamenii de vârste diferite, copii, bătrâni, femei tinere, bărbaţi maturi, toţi cu mâinile ridicate, voci amestecate strigând cuvinte ce nu se aud (filmul nu avea sonor, după cum era şi firesc la o filmare aparţinând unui amator). Câteva grosplanuri ce prezentau feţe emoţionate, câte un bătrân cu faţa brăzdată de zeci de riduri, cu atât mai impresionant cu cât aparatul de filmat, oricât fusese ridicat de mâinile operatorului, nu reuşise să-i prindă figura altfel decât oblic, dar dintr-o poziţie cu neaşteptat de mari resurse artistice. Apoi cerul, câte un norişor, nici urmă de obiect cosmic sau altceva asemănător.

Pentru D. surpriza cea mare fu însă faţa soţiei sale, cu o expresie total necunoscută. În clipa când o recunoscu, simţi că sub toate motivările investigaţiilor sale stătuse dorinţa de a o vedea pe soţia lui într-o ipostază neobişnuită, de a afla pe calea aceasta neaşteptată mai mult decât aflase în atâţia ani de convieţuire. Aşteptările nu îi fură înşelate. Văzu într-un grup eterogen o figură de femeie cu trăsăturile răvăşite de patimă, cu gura deschisă într-un strigăt

nestăpânit.

La început crezu că se înşală, deşi simţea că ea este. Ceru oprirea secvenţei şi reluarea ei cu încetinitorul. Era, într-adevăr, un spectacol dintre cele mai impresionante pentru D. Privea cu aviditate pe femeia aceea aproape necunoscută şi simţea o satisfacţie extraordinară. Vedea o faţă până atunci ascunsă. Şi îi plăcea. Nu era nimic dezagreabil, deşi trăsăturile erau strâmbate, urâţite de o încruntare ciudată, ca de durere. Dar era viaţă, o viaţă incontestabilă, pe care D. o savură şi o comentă cu voce tare, ascultat cu deferenţă de către redactorul-şef, care cu siguranţă nu era de fel impresionat de chipul acelei femei frumoase, care striga ceva cu toată puterea.

— O cunoaşteţi cumva? îl întrebă el pe D.

— Nu o cunosc, răspunse acesta prea repede, dar mi se pare extrem de interesantă.

Şi mai dădu câteva explicaţii ale preferinţei sale. Îl întrebă apoi pe redactorul-şef dacă s-ar putea ca el, D., să obţină o copie după secvenţa respectivă. Acesta spuse că sunt încântaţi să-i facă un astfel de serviciu. Chiar cel care realizase filmul se oferi să facă operaţia.

Băură cafele, coniacuri, redactorul-şef îi povesti despre câteva dintre succesele recente ale ziarului şi, după vreo jumătate de oră, reporterul sosi cu fotografiile. Făcuse mai multe, de mărimi diferite, fără ca D. să-i fi cerut. Cea mai mare era de dimensiunile unui tablou şi îi plăcu lui D. în mod deosebit.

Fotografiile fură ambalate. Redactorul-şef oferi maşina sa. D. zise însă că vrea să meargă pe jos, motivând că ar fi păcat ca pe un timp atât de frumos să nu o facă.

Se despărţiră cordial. Ieşi în stradă, dar nu făcu prea mulţi paşi când se auzi strigat discret. Era reporterul, respectuos şi familiar în acelaşi timp.

— Ştiţi, începu acesta, n-am avut ocazia să vă întreb. Ce mai face sfera?

— Care dintre ele? replică amuzat D.

Reporterul întrebase despre sferă de parcă s-ar fi referit la un membru al familiei.

— Ei, care, râse respectuos reporterul. Numai una există. Aceea de la dumneavoastră de acasă.

— Cum, dumneata ai auzit de ea?

— Dar bineînţeles că am auzit. Nu vă mai aduceţi aminte de mine. E normal. Am fost şi eu atunci, de mult, când v-aţi întâlnit cu ziariştii. Când erau de faţă şi savanţii aceia, cu preşedintele lor. Am fost şi la dumneavoastră acasă. Atunci când au vrut să facă măsurători asupra sferei.

— Da? făcu D. căruia amănuntele date, de către tânărul ziarist îi dădeau o stare de spirit bună, aducând parcă lucrurile pe făgaşul lor normal. Nu-mi mai amintesc de dumneata. Probabil că stăteai în rândul din spate. Mi-l mai amintesc dintre ziarişti numai pe bărbosul acela, care punea întrebări nepotrivite.

Reporterul nu mai spuse nimic. Păşea alături de D., privindu-l întrebător.

— Ce mai face sfera, zici? Ce să facă? S-a mutat.

Şi îi indică locul unde poate să o găsească dacă doreşte.

Reporterul promise că se va duce neapărat să o vadă şi apoi se despărţiră. D. cumpără o ramă pentru cea mai mare dintre fotografii şi plecă spre casă. Ajuns, se apucă imediat să înrămeze fotografia, dovedind îndemânare. Bătu apoi un cui în peretele din dreapta biroului său şi o agăţă.

Imaginea era întrucâtva norocoasă. Aceasta fiindcă toţi cei care fuseseră filmaţi în parc priveau spre cer şi aparatul de filmat nu putea să-i surprindă decât de jos în sus, oricâte eforturi ar fi făcut operatorul (care, spre ghinionul său, nu avusese inspiraţia să se urce pe una dintre băncile, ce se aflau din belşug în parc). Femeia privise însă, într-un mod cu totul incidental, exact spre aparatul de filmat. Şi astfel imaginea putea să-i arate frontal faţa cumva rătăcită. Pe ea bucuria sau acea stare intensivă fără nume era atât de accentuată, încât semăna în chip frapant cu durerea. O mască în cele din urmă indescifrabilă, dominată de un singur sentiment, covârşitor prin intensitatea lui. Pe D. îl fascinase tocmai pentru această calitate de a fi pură, neamestecată cu nimic altceva.

La puţin timp se întoarse din oraş soţia sa. Văzu imediat

tabloul.

— Îmi place, zise ea. Parcă seamănă cu mine.

— Chiar tu eşti, zise D. fără chef. În parc. Atunci când a apărut sfera aceea pe cer. Uite ce figură de exaltată ai.

Acel da prelungit muzical la care D. se aştepta ca răspuns la afirmaţia sa nu se produse. Ea se uită doar cu atenţie la fotografie, mai întâi de aproape, apoi mai de departe, foarte serioasă, simţind poate că în imaginea aceea răvăşită se află un mare secret al existenţei ei.

— Şi ce dacă am figură de exaltată? spuse ea într-un târziu.

VIII

Trecuseră câteva săptămâni de la transferarea sferei. D. nu se decisese încă să meargă la institut spre a o vedea, deşi fizicianul îi telefonase de vreo trei ori, invitându-l. Se gândea din ce în ce mai puţin la ea.

Într-o dimineaţă telefonul sună foarte devreme, pe la şase şi jumătate. Era fizicianul, care îl ruga să vină până la institut, cât putea de repede. Îşi cerea scuze pentru ora nepotrivită.

— Dar ce s-a întâmplat? se interesă D.

— O să vezi. Vino imediat. Este ceva foarte important. Te aştept.

Şi închise.

D. se conformă. Vocea celui care îl chemase părea convingătoare prin blazarea ce părea a masca o vie emoţie.

Institutul nu era prea departe. La intrare îl aştepta un tânăr îmbrăcat în halat alb, a cărui faţă trasă şi nebărbierită arăta că nu dormise deloc în noaptea aceea. Trecură prin nişte coridoare şi intrară în cele din urmă într-o anticameră. Tânărul îi arătă o uşă capitonată şi apoi îl părăsi. D. intră. Fizicianul îl aştepta. Era atât de obosit, încât părea cotropit de o mare durere. Buza de jos îi atârna uşor, pupilele negre ale ochilor săi păreau că înoată în sânge.

— Ia loc! se auzi vocea lui slabă, dar distinctă. Şi să ştii că nu sunt chiar atât de istovit precum par.

D. se aşeză, fără să zică nimic. Refuză cu un gest cafeaua ce i se oferea şi se pregăti să asculte. Fizicianul se ridică încet şi deschise o fereastră.

— Uite despre ce e vorba. Materia din sferă nu mai există. Când ţi-am dat telefon procesul de dispariţie era foarte avansat. Am crezut, totuşi că vei mai apuca să vezi ultimele rămăşiţe. Dar, în mod surprinzător, procesul s-a accelerat. Acum sfera este perfect goală. Poţi să o vezi,

dacă vrei.

— Aş vrea să o văd, dar mai întâi spune-mi ce s-a întâmplat. Dacă nu eşti prea obosit, bineînţeles.

— Sunt istovit, dar mă tentează să-ţi dau nişte explicaţii. Ştii, în plină oboseală apare uneori o luciditate deosebită. Pur şi simplu, am chef de vorbă. Şi apoi, explicaţiile acestea ţi le datorez. Deci, unu: analizele făcute atunci la dumneata acasă nu au dat rezultate fanteziste, cei ce citeau însă aceste rezultate, şi eu printre ei, au fost sugestionaţi. Doi: materia din sferă a fost constituită din elemente cunoscute, dar starea ei, pe care am convenit s-o numim plasmatică (extrapolând anumite proprietăţi ale plasmei) nu are nici o echivalenţă pe planeta noastră şi nu poate fi explicată mulţumitor prin cunoştinţele şi prin noţiunile de care dispunem deocamdată. Trei: materia din sferă ne-a transmis un mesaj, pe care nimeni nu l-a putut descifra până acum, dar pe care sperăm să-l putem înţelege datorită unui mare calculator analogic programat în acest sens. Patru: dispariţia materiei din sferă se explică prin foarte mica ei densitate (de aici analogia cu plasma) şi prin stabilitatea ei temporară, dependentă de surse energetice exterioare ei. Asta-i tot.

— La ce mesaj te-ai referit? întrebă D., pe care detaliile ştiinţifice nu-l interesau în mod deosebit.

— Cât timp a stat la dumneata sfera s-a distrat, dacă putem spune aşa. De îndată ce a fost instalată aici însă, a început să înfăţişeze imagini ce aveau un vădit caracter coerent. Nu mai erau reproduceri ale unor oameni sau ale unor situaţii, ci doar un sistem de linii ondulatorii, combinat cu apariţia intermitentă a unor puncte. Toate acestea au fost filmate.

— Filmate? Eu nu am reuşit s-o filmez.

— Da. De data aceasta a fost posibil. Am folosit însă o peliculă specială.

— Şi crezi că liniile acelea înseamnă ceva?

— Înseamnă. Trebuie să însemne.

Fizicianul se înviorase. Aerul rece al dimineţii îi făcuse bine.

— Vezi, continuă el după câtva timp, lucrurile nu sunt senzaţionale. Toate eforturile noastre au ajuns la dumneata sub forma câtorva fraze, nesigure şi acelea.

— Însăşi sfera s-a transformat în cuvinte.

— Da. Poate că te gândeşti că viaţa ei ar fi fost mai lungă dacă nu o mutam aici. Nu cred să fie aşa. După cum ţi-am mai spus, stabilitatea ei era temporară. Dar dacă vrei cu tot dinadinsul o explicaţie poetică, atunci…

— Atunci, îl întrerupse D., vom spune că materia din sferă a dispărut fiindcă cineva a vrut s-o analizeze…

PARTEA A DOUA

După vreo şaptezeci de ani, când D. murise de mult, se descoperi un manuscris, ce cuprindea vreo câteva zeci de pagini. Experţii stabiliră că el fusese redactat de D. şi era probabil o parte dintr-un roman inedit, scris la persoana întâi. Restul paginilor nu mai existau. Iată acel text ce stârni în epocă un oarecare interes:

Dacă mă gândesc bine, cred că încep să scriu pentru a scăpa de obsesia că viaţa mea este intrată în mod iremediabil pe un făgaş bine trasat, că alunecă pe el cu mare viteză, ca un trunchi de copac ce coboară pe jgheab din munte, spre a se afunda în apele râului.

Nu pot în niciun chip să mai acord importanţă vieţii pe care am dus-o înainte de acest eveniment fantastic; oricâte eforturi aş face, ea îmi rămâne învăluită în ceaţă, neinteresantă, meschină, scurtă, un vis sau o poveste citită undeva.

Trăiesc într-un perpetuu prezent. Privesc, atent mişcările acestea line. Iată-le, unduiesc fără oprire, aşa vor fi până la sfârşitul timpurilor. Dar eu le voi urmări. Mi-e greu să mănânc, mi-e greu să dorm, trebuie să văd tot ce se petrece; acum, când scriu aceste rânduri, mâna îmi merge aproape fără control, nu am dreptul să scap nici cea mai mică mişcare. Ce mai contează viaţa mea, trecută deja de primele două treimi ale ei, ce mai contează preocupările mele, despre care aş fi putut spune că sunt vitale într-o perioadă atât de recentă şi atât de uitată? Acum importantă este doar contemplarea sferei.

Ce pot să fac? Ce ar trebui să fac? Nimic nu-mi vine în minte acum. Simt însă în mod constant tentaţia grozavă de a scrie tot timpul despre ea, de a-i descrie cele mai mici mişcări.

*

*   *

Este o minune. Orice pictor s-ar lăsa de meserie dacă ar sta în locul meu câteva ore. De unde apar nuanţele acestea nemaivăzute? Cum se păstrează unele mai mult timp? De ce persistă tocmai acelea care îmi plac mie cel mai mult?

Mă las în baia aceasta de culori fără nici o împotrivire, cu o necunoscută voluptate. Cine mai sunt eu, cine conduce creionul, cine scrie aceste cuvinte? O voce străină îmi susură în urechi şi îmi porunceşte să scriu vorbe de admiraţie. Mă las în voia ei şi mâna îmi alunecă fără încetare pe hârtie. Iată, acum violetul acesta prevestitor de dezastre îmi aminteşte de o excursie în munţi, făcută cu ani în urmă, în tinereţea mea, atât de abstractă acum. Atunci l-am văzut într-un asfinţit, colorând marginile norilor ce umpleau valea, ca o turmă de mari animale eterice, imense şi neputincioase. Iată-l, s-a oprit parcă la dorinţa mea, se lăţeşte şi pe margini îi apare albul de fum nefiresc al norilor. Parcă se vede şi un colţ de stâncă.

Simt întreaga bucurie curată a munţilor. În urechi îmi ţiuie pentru o clipă ciripitul acelei păsări solitare, ce ne însoţea, ciudat, semănând cu zgomotul lovirii a două pietre. Şi iată şi pasărea, lansată în salturi curbe, plonjând cu aripile strânse, redresându-se apoi brusc, cenuşie, neînsemnată, totdeauna singură, emiţând sunetele ei ireale, semnalizând prezenţa apropiată a unei alte lumi, separată de noi printr-o peliculă extrem de subţire, dar impenetrabilă. Violetul şi ţipătul înalt al păsării se înrudeau, le simţeam că emană dinspre aceeaşi sursă străină, pentru totdeauna indescifrabilă. Pasărea, aşezată pe o ieşitură de piatră, ce amintea prora unei corăbii vechi, privea şi ea ţintă norii, ţipătul îi cutremura scurt grămada de cenuşă a penelor. Şi violetul se pierdea înspre negru, norii sclipeau intens încă o clipă şi apoi păleau, se banalizau. Vântul rece al serii începea să ne pătrundă. Şi acum violetul mortuar şi somptuos se pierde cu încetineală, dispare în alte nuanţe, o clipă doar mai văd în amintire pasărea cu ţipăt de piatră lovită.

*

*   *

Am trăit atâţia ani fără să dau vreo importanţă deosebită culorilor. Doar primăvara eram izbit de imaginea unui pom înflorit, de verdele crud al frunzelor, neverosimil de strălucitor, ca o sursă de lumină. În rest, aproape nimic.

Tablouri ale maeştrilor contemplate fugitiv, mai mult în reproduceri, penajul unei păsări, căldura unei ţesături de rochie, transformarea ciudată a culorilor atunci când îmbracă o femeie frumoasă. Acum, când am în faţă însăşi sursa tuturor culorilor lumii, mă încearcă o emoţie nouă. Mă simt vinovat pentru miile de indiferenţe cu care am trecut ani de-a rândul pe lângă culorile lucrurilor. Îmi scormonesc memoria şi caut nuanţele pe care le-am văzut şi nu le-am dat nici o atenţie, le scot cu eforturi din neantul uitării şi le înşir în faţa mea ca pe nişte pietre preţioase, una lângă alta, în nesfârşite şiraguri. Privesc sfera cu ochii întredeschişi şi, încordat, încerc să o modific încet, să o modelez după vechi şi încete amintiri. Câmpii verzi, întinse, văzute cândva în prima copilărie, imense, străjuite de nori ciudaţi, ce alergau cu repeziciune. În degete simt o apăsare uitată, distrusă aproape cu totul de trecerea timpului, este mâna cuiva apropiat copilului de atunci, a tatei poate. Îmi amintesc norii, fiare de fum, aleargă prea repede, omul acela mare de lângă mine spune ceva, nu-l aud, cu capul dat mult pe spate privesc minunaţii, atât de indiferenţii nori, albi, o turmă de vite mari, incapabile de vreun sunet. Un şuierat abia perceptibil se aude, iarba câmpiei se apleacă în valuri şi sclipeşte argintiu.

Aşa îmi trec zilele. Soţia îmi aduce de mâncare, stă uneori alături de mine, mă mângâie distrată şi îmi spune câte o noutate, dar parcă vorbele ei sunt rostite într-o limbă pe care am uitat-o. Recunosc din când în când doar câte un cuvânt. O rog să tacă, să mă lase să privesc. Simt că este neliniştită. Lacrimile ei îmi ard mâna. Îi spun în treacăt câteva vorbe, să nu fie speriată, nu s-a întâmplat nimic rău, totul este în ordine, să fie calmă, totul va trece, totul se va aranja, sigur că da, totul se va aranja cum nu se poate mai bine, vom fi din nou la fel de fericiţi ca şi înainte. O uit apoi, nu pot să-mi întrerupt contemplarea decât cu preţul unor eforturi. Nu ştiu dacă pleacă sau mai stă încă lângă mine. Nici nu mai vreau să ştiu fiindcă, iată, mişcările se înteţesc, îmi amintesc de ceva imprecis, o masă cumva gelatinoasă, străvezie, vag albăstruie. O, dar este meduza, una dintre

meduzele ce se vedeau în mare după o noapte de furtună, forme aproape iluzorii, staţii cosmice miniaturale, graţioase clopote vii, ce apar între două ape înotătorilor. Mototolite apoi pe nisipul ce începe să se încălzească, meduzele.

*

* *

Dimineaţa vine şi trece fulgerător, la fel ziua, mă trezesc cuprins de o nouă înserare. Furibunde trec zilele, abia de mai apuc să scriu câteva cuvinte în fiecare dintre ele. Pe întuneric fosforescenţa culorilor e feerică. Câte o sclipire bruscă îmi răneşte ochii. Punctele acestea de o luminozitate arzătoare se eşalonează în adâncime, parcă de-a lungul unei şosele ce se pierde în întunericul nopţii. Nişte bucăţi de fier înroşit urmează o linie dreaptă, iluzia adâncimii este perfectă. De undeva de la sfârşitul şirului de lumini roşii apare un disc portocaliu, un fel de soare obosit, ca de sfârşit de lume. El se apropie, stinge pe rând punctele roşii. E tot mai aproape, vine tot mai repede spre mine. Îl privesc cu ochii înlăcrimaţi de strălucire. S-a stins fără nici o tranziţie şi pe retină îmi rămân câteva clipe fulgerări roşii şi galbene.

E perfect întuneric acum şi un moment mă îndoiesc de existenţa sferei. Privesc înspre locul unde ştiu că se află şi mâna conduce creionul cu ezitări, în rânduri tremurate, ce se încalecă, probabil, într-o ţesătură indescifrabilă. Nu mă opresc însă, scriu în continuare.

Ar trebui să fiu obiectiv cel puţin câteva clipe, să-mi privesc etapa aceasta de viaţă din exterior, să încerc să mă delimitez, să vorbesc, să scriu, adică, frazele cele mai logice cu putinţă şi aceste fraze să cuprindă situaţia ca un şarpe atotputernic, s-o strângă din ce în ce mai tare şi să o sugrume. Să găsesc o explicaţie ce să îmi convină, să-mi ucidă şi ultimele rămăşiţe ale acestei senzaţii neplăcute, care mă încearcă în unele momente. Căci e mai presus de orice îndoială că nu pot să mă îndepărtez de sferă, deşi mă încăpăţânez să cred că aş putea s-o fac oricând.

O, dar iată că sfera a aprins chiar în momentul acesta o lumină foarte odihnitoare, un fel de sursă indirectă, vag

verzuie, ce stă suspendată în uriaşa masă întunecată. A aprins-o exact după ce scrisesem că nu pot să mă îndepărtez de ea.

Sunt tentat să cred lucrurile cele mai extravagante cu privire la posibilităţile ei. Şi, în fiecare zi, mi se dau anumite confirmări. Iată, nu mai departe decât azi-dimineaţă am asistat la un soi de ceartă amuzantă între sferă şi soţia mea. Ea a venit pentru a-mi aduce micul dejun şi a făcut, în timp ce eu mâncam o surprinzătoare scenă a indignării. Privea înspre sferă şi spunea că nu mai ştiu ce despre nebunie, despre oamenii senilizaţi prematur. A continuat câtva timp şi după ce eu terminasem de mâncat. Se uita ţintă la sferă, în timp ce strângea maşinal ce era pe masă. Apoi s-a îndreptat. Ţinea tava cu amândouă mâinile, strângând-o la piept, ca pe un lucru foarte preţios. Obrajii i se înroşiseră de furie. Motivul, ascuns pentru mine la început, ieşea încet la iveală. Pe faţa sferei, o numesc astfel nu întâmplător, se desenau parcă liniile unui rictus dispreţuitor. O gură, foarte aproximativă de altfel, se strâmba, ridicându-şi un colţ. Nişte ochi foarte mari, cu reţele de riduri în jurul lor, se deschideau ca într-un coşmar, unul dintre ei clipea parcă în şagă. Era poate o simplă iluzie, dar ea vedea probabil acelaşi lucru, din moment ce se înroşise până şi pe gât şi buzele îi tremurau. Îmi mutasem privirea la ea şi o urmăream cum îşi învinge tremuratul buzelor, cum ridică, printr-un gest ce m-a făcut să tresar, tava deasupra capului, spre a o arunca. Ceştile, tacâmurile s-au rostogolit pe masă cu mare zgomot. Era încordată, cu capul dat pe spate, cu trupul cambrat, aflându-se în mod evident în fracţiunea de secundă ce preceda gestul aruncării. Şi atunci, deodată, expresia feţei i s-a modificat. Privirea i s-a mărit brusc şi apoi, cu genele lăsate pudic, a depus tava pe masă şi a început să strângă ceea ce era de strâns. A ieşit din încăpere fără niciun cuvânt.

M-am uitat la sferă. Dispăruse orice urmă de asemănare cu faţa unui om.

Ce pot să spun despre o întâmplare ca aceasta? Că sfera

a împiedicat-o pe soţia mea să facă un gest deplasat? Că a hipnotizat-o, poruncindu-i să-şi recapete calmul? Cred că, de fapt, ea şi-a dat seama dintr-o dată că o asemenea ipostază agresivă nu i se potriveşte şi că e chiar imprudent să mi se arate fără un minim de eleganţă cu care m-a obişnuit de atâţia ani. În orice caz, ar fi meritat s-o fotografieze în clipa în care voia să lovească pedepsitor sfera. Era înduioşătoare în furia ei femeiască.

*

*   *

Am întrebat-o de ce s-a comportat astfel. A zâmbit şi n-a zis nimic.

Cu fiecare zi ce trece, situaţia mea mă nedumereşte din ce în ce mai puţin. Nu mai îmi pun întrebări decât dintr-o obişnuinţă de a raţiona. Îmi apare cu tot mai multă evidenţă că rolul meu acesta este. Trecutele mele activităţi mi se par tot mai palide, tot mai lipsite de interes şi de semnificaţie. Mă las, cu o vagă senzaţie de atingere a unui lucru unsuros, neplăcut, în voia inactivităţii, ca într-o apă călduţă, protectoare. M-am uitat în oglindă cu multă atenţie. Un chip relaxat, cuprins de linişte, mulţumit pe deplin de situaţia în care se găseşte, cu buze moi şi privire blândă, o blândeţe de câine. Înainte mă surprindeam adesea încercând să-mi accentuez aparenţa de om energic, încruntându-mă exagerat, subţiindu-mi cât mai mult linia gurii.

Am pierdut ceva? Am câştigat ceva în schimb? Nu-mi dau seama şi nici nu mă prea interesează, dacă e să fiu sincer. Situaţia este plăcută. Timpul se scurge pe lângă mine ca apele unui fluviu uleios, îl privesc placid, nemaidorind să mă ţin gâfâind pe urmele lui. Zilele se schimbă fulgerător, dar senzaţia aceasta nu mai e, ca înainte, un motiv de întristare crispată. Sunt calm, nu mai doresc decât să contemplu jocurile copilăreşti ale sferei, mişcările ei ciudate, atât de apropiate totuşi mie.

Poate că mă aflu, cum se spune, în anul morţii. Aşa s-ar explica această sfârşeală contemplativă, acest sentiment că totul este aproape inutil. Îmi dau seama uneori, şi acum

mă aflu într-un asemenea moment, că sunt pierdut, că mă prăvălesc într-o prăpastie de inconştienţă, ca un beţiv. Să fiu rece, îmi spun, să judec totul cu luciditate, să sfărâm, să distrug pe oricine mă împiedică să fiu lucid. Dar cine mă împiedică să judec, cine? Sfera se află aici, în faţa mea, dar cum s-o acuz pe ea? Cum pot să acuz, cu ce cuvinte, prin ce capete de acuzare? N-a trimis-o nimeni, s-a nimerit să pice aici în viaţa mea, a fost secretată, de bună seamă, de către păcatele mari ale strămoşilor mei, pe care trebuie să le ispăşesc acum.

Să nu mă lamentez însă, să-mi ţin firea, totul e bine, viaţa e suportabilă. Răul, dacă este, în mine este, numai eu sunt vinovat pentru tot ce se întâmplă. Să înaintez deci prin masa asta gelatinoasă fără să mă plâng, ucigând timpul cu sânge rece, obţinând astfel o bucurie ciudată, amestec de silă şi de vie plăcere.

Mă îngrozesc aceste rânduri. Le voi uita repede. M-am angajat în mod tacit să nu recitesc niciodată o însemnare. Acum nu scriu literatură şi nu trebuie deci să fiu coerent pentru a nu contraria pe cineva. Urmez doar şirul unor cuvinte, ce-mi dau impresia ciudată că vin de la sine, picurând dintr-un recipient opac aflat în partea obscură a memoriei mele.

Dacă mă gândesc bine, am început să scriu aici nu pentru a vorbi despre cele pe care le gândesc şi le simt eu, ci spre a mă constitui drept cronicar al activităţii sferei, umil şi sârguincios cronicar. Apoi m-am trezit că scriu despre mine. Trebuie însă să-mi reprim pornirile de autoanaliză, trebuie să mă refer pe cât posibil la cele ce se petrec în faţa mea, în interiorul sferei.

*

*   *

Transcriu dintr-un ziar un text foarte amuzant, ce îmi pare a fi legat în mod tainic de însemnările pe care eu le fac aici. Titlul său este „Dansul pinguinilor”:

„O întâmplare cu totul ieşită din comun a fost observată şi filmată de câţiva dintre membrii expediţiei internaţionale

antarctice, ce îşi are principala bază pe insula Ross. Iată ce ne-a declarat unul dintre participanţii la expediţie:

«La un moment dat, după ce stătusem câteva zeci de ore în adăpost din pricina vântului extrem de puternic, am observat că o mare porţiune din banchiză fusese nivelată de forţe inexplicabile. Pe mai multe hectare gheaţa era lucie ca un patinoar. Vântul o mătura năprasnic, întreţinându-i nealterat luciul. N-am avut prea mult timp spre a ne mira. Dinspre marea colonie din strâmtoarea McMurdo au început să curgă sute şi mii de pinguini imperiali, în rânduri strânse, grăbindu-se parcă. Au intrat cu toţii, să fi fost vreo zece mii, în perimetrul nivelat şi au încremenit pentru câteva clipe strânşi la mijloc într-un cerc viu. Apoi, ca la o comandă, s-au desfăcut şi au întruchipat din trupurile lor un patrulater. Apoi un triunghi, apoi un romb. Credeam cu toţii că visăm. Nu visam. Un coleg, ce văzuse totul de la început, filmase şi, chiar dacă fusese făcută printre rafalele vântului, filmarea reuşise (aveam să constatăm asta după câteva zile). Stăteam pe înălţimea aceea de gheaţă pe care ne căţărasem şi priveam la gravii pinguini, ce ofereau un adevărat spectacol de gimnastică decorativă.

Dar nu e numai atât. N-am terminat. Hai să zicem că mişcările pinguinilor au fost întâmplătoare. Poate că figurile geometrice nu erau atât de perfecte cum ni s-au părut nouă, poate că eram tentaţi să credem în minuni (deşi, după aceea, aveam să verificăm totul, văzând pelicula realizată de colegul nostru). Dar, de la un timp, pinguinii începură să alcătuiască figuri foarte complicate, nici pe departe întâmplătoare, arabescuri, întretăieri, valuri ce unduiau, de parcă o echipă de gimnaşti îndelung pregătită le-ar fi executat.

Avurăm cu toţii impresia netă că pinguinii scriu cu trupurile lor literele unui mesaj redactat într-o limbă necunoscută.

În orice caz, impresia de ansamblu era covârşitoare. Pinguinii se mişcau cu o vioiciune formidabilă, având o sincronizare perfectă. Semnele pe care le formau persistau

circa opt sau zece secunde. La sfârşitul acestui interval, cu mare economie de mişcări, ei se despărţeau şi treceau într-o nouă alcătuire.

Totul s-a terminat brusc. La fel de organizat precum veniseră, pinguinii au părăsit întinderea netedă şi s-au îndreptat cu demnitate spre colonia lor. De abia atunci am văzut că deasupra patinoarului aceluia uriaş stătea suspendată o sferă ce arunca lumini scurte, multicolore. Nu era prea mare. Stătea parcă agăţată, foarte jos, la vreo câţiva zeci de metri deasupra banchizei. Ne-am zis că este unul dintre acele obiecte zburătoare neidentificate despre care se vorbeşte uneori. Nu se mişca. Acolo am lăsat-o. După ce am intrat în adăpost, am privit-o câtva timp. Se vedea bine. Apoi s-a stins şi când ne-am culcat se mai zărea încă.»

Întâmplarea, ce pare de domeniul fanteziei, a fost confirmată de filmul despre care omul de ştiinţă vorbea. Am putut urmări mişcările stranii ale pinguinilor, am încercat să interpretăm mesajul pe care arabescurile lor poate îl transmiteau. Totul este conform relatării de mai sus. O singură excepţie: sfera ce emitea lumini multicolore nu este vizibilă. Există o serie de secvenţe în care se susţine că ea ar trebui să figureze. Suntem înclinaţi, în bună măsură, să credem afirmaţiile cu privire la sferă, având în vedere seriozitatea mai presus de orice îndoială a celui ce le emite. Trebuie totuşi să menţionăm că întreaga întâmplare are un marcat aer de fabulaţie. Cu tot respectul şi admiraţia pe care le nutrim faţă de curajoşii exploratori antarctici, trebuie să ne exprimăm îndoiala cu privire la autenticitatea faptelor relatate. Proba filmului, aparent incontestabilă, trebuie privită cu circumspecţie. De altfel, pelicula va fi pusă zilele acestea la dispoziţia unor specialişti care vor aviza cu privire la autenticitatea ei. Vom publica opiniile acestor specialişti de îndată ce ele vor fi formulate.”

Ciudată întâmplare, orice s-ar zice! Sfera cu pricina parcă era cea de aici, ce stă cuminte în faţa mea şi pare atât de

paşnică. Oare are posibilităţi de deplasare? Nu m-ar mira. În orice caz, voi urmări ziarul pentru a afla eventualele noutăţi. Mai ales expertiza asupra filmului m-ar interesa.

*

* *

Îmi dau seama că cei care reuşesc sa scrie zilnic sunt nişte mecanisme foarte bine puse la punct. Iată, au trecut vreo şase zile de la ultima mea însemnare şi parcă acum câteva minute mai scriam încă (n-am reuşit să-mi ţin promisiunea de a nu revedea cele scrise; am recitit însemnările anterioare şi am fost prins de lectură de parcă altul ar fi autorul şi nu eu; am parcurs totul cu un bizar sentiment de vinovăţie, ca şi cum aş fi pătruns prin înşelăciune în intimitatea cuiva).

Timpul trece repede, poate şi pentru că noi, oamenii ce nu mai suntem tineri, nu mai putem trăi fără scopuri. Scopuri? Eu sunt poate unul dintre puţinii bărbaţi care reuşesc să trăiască încălcând regula aceasta de fier. Dar oare, într-adevăr, să-mi fi pierdut orice scop? Ar fi prea frumos. Poate că scopul meu este tocmai acest jurnal. Desigur, aşa este. M-am transformat într-un cronicar al sferei! Ce deşertăciune! Frumos ar fi fost să dispar cu totul din viaţa publică, să rămân în preajma sferei într-o perpetuă contemplare mută, fără să rostesc niciun cuvânt. Acum însă lucrurile sunt pornite pe o pantă ireversibilă.

Îmi dau seama că sfera nu ar fi trebuit să vină aici, în casa mea, nu mie ar fi trebuit să-mi aparţină, eu sunt un om, prea sceptic, trecut printr-o mie de îndoieli şi de contradicţii. Un copil sau un nebun ar fi contemplat-o mai autentic, fără nici o reţinere, dăruindu-se fără rezerve plăcerii de a sta în preajma ei. Dar nici copilul şi nici nebunul n-ar fi putut să vorbească despre ea. Ar fi privit-o în tăcere.

*

* *

Ce-ar face sfera dacă împotriva ei s-ar îndrepta raza ucigaşă a unui laser? Aş vrea să văd un astfel de spectacol, în clipa aceasta aş da oricât să văd raza izbind, topind,

distrugând. Să se termine totul într-un sfârâit sinistru, să rămână doar un nor de fum şi amintirile mele. Aş putea să fac eu însumi operaţia aceasta şi după câtva timp s-ar afla, nu se ştie cum, de către toată lumea că sfera nu mai există. Apoi să spun netulburat că nu ştiu nimic despre nici o sferă, despre niciun accident ciudat, despre niciun joc coloristic. Să fiu crezut nebun sau farsor, prietenii să-mi diagnosticheze o amnezie lacunară şi, de la o vreme, amintirile celorlalţi despre sferă să se clatine, foarte încet la început, mai tare apoi şi, în cele din urmă, sfera să alunece în uitare. Să rămână doar o poveste bizară despre care nimeni să nu mai îndrăznească a zice că e adevărată, că s-a petrecut, că a văzut acele lucruri cu ochii lui.

De ce nu acţionează, de ce nu intervine într-un fel, văzând cât de tare mă insubordonez? Este doar mai presus de orice îndoială că mă urmăreşte. Ştie ea ceva, ştie, de pildă, că planul meu de distrugere e doar literatură, că nu voi fi niciodată în stare să-l aplic. Şi dacă acum sunt gata să scriu sau să strig spre inerta masă cenuşie din faţa mea că totuşi pot, sunt în stare să trec la acţiune, este tot pentru că o declaraţie de război e infinit mai simplă decât războiul.

Cât de prosteşti sunt aceste elanuri belicoase! Parcă m-ar ţine cineva cu sila aici, ţintuit pe fotoliul acesta. Nimeni nu mă obligă să stau. Degeaba mă sugestionez eu că sfera este o forţă căreia îi sunt aservit pe deplin. Nici pomeneală. Dacă într-adevăr ea m-ar sugestiona să stau tot timpul în preajma ei, ar fi un ordin indiscutabil, eu aş fi transformat într-o fantoşă docilă, n-aş mai fi capabil de raţionamente cu privire la libertatea proprie. Eu sunt cel slab, în mine trebuie să caut cauzele inerţiei care m-a cuprins. Ce e de vină sfera? Eu sunt vinovatul, cu siguranţă. Dacă n-aş fi un om slab, chiar astăzi, chiar acum aş acţiona, aş căuta o armă.

Folosesc cuvântul armă, deşi el nu mai are niciun înţeles pentru mine. Arma mea sunt pentru totdeauna cuvintele, nimic mai mult. Pe ele le arunc asupra sferei şi o învălui în pânza lor neputincioasă şi indestructibilă.

*

*   *

De azi de dimineaţă sfera a început să dea semne de agitaţie. M-am gândit că, din moment ce îmi petrec tot timpul stând în preajma ei, ar trebui să caut să obţin anumite legături mai evidente cu ea, să încerc, de pildă, să-i modific după dorinţele mele coloritul. Am făcut prima încercare cu mult timp în urmă. Atunci am avut impresia că lucrul este posibil. Acum am privit-o cu maximă concentrare vreo oră şi am căutat să mi-o închipui colorată în roşu intens, ca un câmp de maci sălbatici. Când începuse să mă doară capul din pricina sforţării, o mică pată de culoarea la care mă gândisem a apărut undeva pe la ecuatorul sferei, minusculă, şovăitoare, pâlpâind, ca un semnal de noapte. La început am crezut că am vedenii, dar nu era aşa, pata s-a mărit lent ajungând după câtva timp de mărimea unei cărţi. M-am felicitat pentru reuşita aceasta şi m-am angajat să continui. Ar fi fantastic să reuşesc să-i imprim toate imaginile pe care memoria mea le derulează. N-ar fi deloc exclus să reuşesc. Îmi amintesc cum, de multe ori, anumite culori evoluau paralel cu amintirile mele, într-o relaţie în care nu se putea spune care e cauza şi care efectul. Îmi amintesc violetul acela superb, somptuos, pe care sfera îl arbora, amintindu-mi de culoarea norilor văzuţi cândva în munţi. Acum roşul acesta îmi aduce în minte o câmpie prea întinsă de maci înfloriţi, deasupra căreia cerul fără nori pare vânăt.

Tentaţia reînvierii unor vechi imagini mă încearcă tot mai insistent.

*

*   *

Am presimţirea că se va termina. Am văzut totul, am spus sau am scris totul. Ce aş mai putea adăuga ar fi numai invenţii sau deformări. Iată, a trecut foarte mult timp de când nu am mai scris. Şi aceasta din simplu motiv că mi s-a părut că fără să mai vorbesc despre ea, sfera nu mai poate să existe, trebuie să dispară, să se întoarcă de unde a venit, în a cincea dimensiune, sau în a şasea.

Mă chinuieşte în ultima vreme o blazare cumplită.

Degeaba privesc sfera şi minunăţiile pe care ea le produce, zadarnic încerc să-mi recapăt starea de admiraţie extremă pe care o aveam în mod constant înainte. Episodul acesta mi se pare iremediabil terminat. Altul trebuie să înceapă, altul, indiferent care.

Am fost martorul unor noi performanţe ale sferei. Mi-am putut materializa gândurile, am reuşit să sculptez în carnea infinit schimbătoare a sferei, folosindu-mi amintirile şi imaginaţia.

Acum totul se va sfârşi, o simt. Aşa că este de datoria mea să raportez, cui?, cum s-au petrecut lucrurile în această perioadă în care nu am mai scris. Nu e prea mult de spus.

Vechile zvonuri s-au transformat în altele, mai perfecţionate. Despre sferă s-a spus că este capabilă să ghicească viitorul.

În ceea ce mă priveşte, n-aş putea să spun că nu am fost tentat să cred în acest zvon superb în perfecta lui absurditate. Deşi fără să fiu încă bătrân, intuiesc cum e atunci când eşti bătrân, m-am lăsat de câteva ori prins în acest joc copilăresc al speranţei. Am privit maşina (este pentru prima oară că acest cuvânt îl înlocuieşte sub creionul meu pe acela; de sferă) cu ochii timizi şi încrezători ai omului primitiv, care este dispus să adore şi să aducă sacrificii, doar pentru a i se revela viitorul, pentru a arunca o privire prin acest perete opac şi indestructibil, ce ne izolează în prezent. Au fost doar câteva zile, nu mai mult. Atunci relaţiile cu soţia mea s-au îmbunătăţit într-un mod foarte rapid, vertiginos, aş zice. Am fost pentru o scurtă perioadă uniţi într-o speranţă absurdă. Priveam sfera ţinându-ne febril de mână, ne transformasem în doi adolescenţi, care voiau să ştie ce va fi, indiferent dacă viitorul acesta vorbit sau ilustrat va fi bun sau rău, numai să afle numele acelei lumi viitoare spre care tinerii privesc ca spre o izbăvire, ca spre un panaceu al tuturor durerilor.

Priveam concentraţi sfera şi doream să ne arate viitorul. Însă dorinţele noastre nu se puteau concretiza cu niciun chip; ceea ce apărea pe ecranul imens erau gândurile mele,

imaginile pe care le gândeam eu, fără nimic în plus. În fine, soţia mea putea să vadă cum gândesc. Cumplită ironie! Totdeauna îmi dorisem să mă pot face înţeles, să dialoghez în mod real cu ea. Acum reuşeam performanţa aceasta. Dar în ce mod! Eu repetam în minte cuvintele dorinţei mele, sfera nu putea sau nu voia să transcrie aceste cuvinte. Doar nişte linii colorate se vedeau în acele momente când dorinţele mele erau abstracte. Când însă începeam să gândesc în imagini, când mă forţam să renunţ la dorinţe alcătuite numai din cuvinte, pe ecranul sferei apăreau lucruri care ar fi trebuit să ne facă să râdem în hohote. Şi probabil că am fi râs dacă nu am fi aşteptat, cu sufletul la gură, marea revelaţie a viitorului. Figura mea şi a soţiei mele în tot felul de ipostaze casnice, apoi aceleaşi figuri, îmbătrânite într-un mod hilar, ca într-o comedie groasă. O imensă mustaţă galică, albă, lipită pe figura mea de acum, nişte ochelari bătrâneşti pe faţa soţiei mele, ce păstra coafura tinerească şi trăsăturile actuale, dar mergea, în schimb, adusă de spate, exagerat de cocoşată, pipăind solul cu un baston. Eu, stând pe o bancă într-un parc, încărunţit, dar cu trăsăturile neschimbate – tot ca într-un film prost în care la început eroul principal se însoară pentru ca la sfârşit să-şi contemple nepoţii, ei înşişi fiind pe punctul de a se însura – sprijinindu-mă cu ambele mâini într-un baston foarte decorativ, probabil cu măciulia de aur şi privind cu mare demnitate înainte, către copiii care se joacă, către cei ce trec, către copacii ce se văd undeva într-un plan mai îndepărtat. Noi amândoi, mergând la braţ pe o stradă, încet, foarte încet, zâmbindu-ne cu greutate, un zâmbet ce se vrea bătrânesc, dar este lipit pe feţe de azi, mişcări de bătrâne marionete, dar false, exagerate, nereuşite.

Apoi, probabil la încercările mele de a-mi imagina şi modificări ale figurilor, nişte bătrâni, un bărbat şi o femeie ce stau pe locurile noastre de acum, dar nu seamănă cu noi, apoi, dintr-o dată, în locul celui care trebuia să fiu eu, tata, aşa cum arăta cu puţin timp înainte de moarte, având trăsăturile crispate de suferinţă, privind către mine cu un

fel de bărbăţie ironică, arătând inconştienţa pe care numai un bărbat tare o poate avea. Stând culcat pe patul de spital, cu proteza dentară ieşindu-i în evidenţă pe faţa slăbită, iar pântecele enorm bombând pătura de culoare incertă. Mâinile i se mişcau fără încetare, expresive în ciuda slăbiciunii, comunicându-mi ceva ce eu înţelegeam, doar eu înţelegeam, dintre toate rudele adunate acolo, stând pe paturile alăturate şi zâmbind convenţional, fiecare după cum se pricepea mai bine, doar eu înţelegeam că mâinile acelea sunt mâinile mele, acestea ce scriu acum, că mâinile unui bărbat transmit un mesaj ce spune că trebuie să acţionăm şi apoi să murim. Iar în locul soţiei mele, o bătrânică, pe care am văzut-o o singură dată, când a venit acum câţiva ani la noi în vizită, mama ei, mică, gârbovită, păstrând ceva din trăsăturile pe care azi le are ea. O bătrână care nu se mira de nimic, deşi ar fi voit să se mire. Afişa o falsă blazare, ce mă înduioşa foarte mult şi îmi dădea un nou semn despre inocenţa pe care femeile o păstrează până la moarte, indiferent de viaţa pe care o duc, indiferent de gradul de uzură la care această viaţă le supune. O vedeam pe bătrânică ieşind intactă din memoria mea, îmbrăcată toată în negru, cu broboadă de asemenea neagră, cu mâinile deformate de muncă, noduroase, aproape negre, având venele foarte pronunţate, ca nişte râme de culoarea pământului ars, o vedeam cum se mişcă de ici colo, încet, cu fustele ei negre aproape măturând covoarele, cu ochii ei de copil, albaştri, de o puritate desăvârşită, fără zâmbet, serioasă şi iubitoare, mergând printre obiecte cu care nu era obişnuită şi căutând să intre cât mai repede în rolul potrivit, acela al unei femei utile, care, deşi bătrână, se adaptează repede oricărei situaţii, face faţă.

Alături, soţia mea îşi privea mama ca într-o oglindă vrăjită şi plângea încet. Mă strângea de mână şi plângea. „De ce plângi, o întrebam, renunţând o clipă la contemplarea acelei bătrâne, care persista să se mişte printre mobilele noastre, repetând mişcări anterioare, de ce plângi, nu plânge, mama ta trăieşte, este sănătoasă, n-ai

niciun motiv să te întristezi, ea trăieşte acolo în satul ei, e fericită, nu e cazul să o plângi, ea este poate mai fericită decât noi.” Iar ea îmi spunea printre suspine că nu ştie de ce plânge, dar simte că este aproape insuportabil să-şi vadă mama în această sferă cumplită. „Parcă ar fi murit de mult, parcă n-ar mai trăi decât în amintirile noastre”, zicea ea şi plângea mai departe. Şi, în sfârşit, bătrânica dispărea încet, suptă de apele schimbătoare ale sferei.

Şi parcă voind să ne arate şi altele dintre posibilităţile ei în materie de bătrâni, sfera începu să scoată din trecut, nu pot spune cu precizie dacă la sugestia mea sau a soţiei mele, câteva chipuri de femei bătrâne din satul de unde era şi aceea pe care o văzuserăm cu numai câteva clipe mai înainte. Mai întâi pe cineva care mă impresionase într-o vară îndepărtată, o femeie de vreo optzeci de ani, poate chiar de vreo optzeci şi cinci, care mergea fără să obosească kilometri întregi şi înjura cumplit la cea mai mică ocazie. Figura ei, redată cu fidelitate de către sferă, era un amestec ciudat de satisfacţie şi răutate. Cu fiecare zi care trece, spunea faţa acelei bătrâne crâncene, iată, eu trăiesc în continuare, mă mişc, vorbesc, înjur, trăiesc. Vederea o cam lăsase, se uita printre pleoapele foarte apropiate, un zâmbet răutăcios flutura mai tot timpul pe buzele ei veştede, strânse energic peste proteză. Era parcă aievea, mergând pe o câmpie întinsă, înspre asfinţit, venind către sat cu paşi mici, dar decişi, purtând un toiag mai înalt decât ea, privind înainte cu ochi fără lumină şi ţinând cărarea dintr-un instinct infailibil ce o făcea să nu se rătăcească niciodată, deşi numai când era soarele în toată tăria lui vedea, destul de vag, drumul pe care păşea.

Apoi, bătrânul despre care cei de seama lui spuneau că în tinereţe a fost cel mai tare om din sat şi din împrejurimile acelea, slab, ascetic, numai piele, oase şi tendoane, cu o privire de fanatic îmbătrânit, mergând cu paşi mari prin mijlocul drumului, purtându-şi coasa ca pe o armă, foarte drept, încălţat cu nişte bocanci uriaşi, deşi era vară, grăbindu-se spre ţinta lui, venind spre noi, de fapt, implacabil, având aparenţa unui conducător de oşti

pensionat. Un bătrân de piatră sau de fier, care mergea la coasă.

Pe aceşti doi oameni ea nu i-a mai privit cu groază, n-a mai plâns. Se liniştise, avea ochii senini.

Ceea ce se petrecea în faţa noastră era atroce chiar dacă sfera propusese divertismentul cu cei doi bătrâni atât de impresionanţi şi care putea fi contemplat ca un film oarecare dedicat bătrâneţii şi demnităţii cu care unii dintre bătrâni îşi poartă anii. Era atroce şi din alte motive, pe care eu nu le puteam înţelege prea bine. Sfera dădea semnele unei forţe ce mă apăsa. Nu mai ştiam, nu mai puteam să decid dacă acele figuri ieşeau în adevăr din memoria mea sau erau personajele unei poveşti inventate de către sferă, care semănau cu nişte oameni pe care eu îi văzusem cândva, dar pe care nu reuşeam să mi-i mai amintesc în amănunţime. Pe de altă parte, mă simţeam furat, frustrat de un lucru vital, pe care de asemenea nu puteam să-l definesc. Faptul că eu puteam să văd trecutul nu era, cum ar fi fost poate de aşteptat, un avantaj, ci pricina înceată şi grozavă a unei mari întristări. Aş fi vrut în acele momente, când le contemplam, ca amintirile mele să rămână undeva în ceaţă, cu contururile rarefiate, dispărând lent în uitare.

Eram, într-un fel obscur şi imposibil de explicat, jefuit de trecutul meu. Ceea ce trăisem cândva urca din străfunduri, încet, ca un animal marin ucis, spre o prinde contururi în faţa mea. Eu evocasem totul. Eu sugestionasem sfera să producă acele imagini. Era o performanţă, o mare performanţă. Obţinusem un fel de maşină a timpului ce putea, e drept, să circule numai înspre trecut. Această realizare, dacă pot să o numesc astfel, nu îmi aducea însă sentimentul care ar fi fost de aşteptat să apară în astfel de ocazii. Nu simţeam nici o clipă că orgoliul îmi este satisfăcut, doar o tristeţe indescriptibilă mă încerca tot mai des, tinzând să-mi devină o stare de spirit obişnuită. Regretam perioada când sfera era doar o sursă de culori şi de lumini, când producea nesfârşitele ei jocuri? Cred că da. Regretul acesta era poate acela al părăsirii imperiului tuturor posibilităţilor pe care sfera îl reprezenta la

începuturile sale.

Dar câte lucruri nu au mai putut fi văzute pe ecranul sferei! Totul a fost vizibil. Copilăria mea cu toate întâmplările pe care mi le aduceam aminte, adolescenţa, tinereţea, prezentul devenit trecut, numai de câteva zile, totul. Priveam la nesfârşit, căutam să-mi birui plictiseala care mă ataca pe nesimţite prin diferite artificii mincinoase. Căutam să mint, să combin amintirile, întocmai cum făcusem cândva în literatura pe care o scrisesem, să le falsific, obţinând în felul acesta nişte imagini noi, care nu mai respectau atât de exact adevărul, şi el atât de relativ în ceea ce priveşte terenul alunecător al amintirilor. Eu nu mai eram un adolescent subţiratic, debil, fără niciun succes fizic, ci reuşeam prin minime antrenamente să devin un atlet precoce, cu umeri impresionanţi şi cu picioare de alergător, eram mai înalt, nu mai purtam ochelari, nu mai aveam platfus. Mă plimbam pe străzi în compania unor superbe fete blonde la care în realitatea adolescenţei mele nici nu îndrăznisem aproape să mă uit. Participam la diferite întreceri sportive şi câştigam întotdeauna, primeam cupe şi zâmbetele unor fete neverosimil de înalte şi de frumoase. Ieşeam în mod triumfal din adolescenţă, deveneam într-o singură noapte, ca în poveste, un bărbat tânăr sortit să culeagă numai succese, să fie primul în toate. Realizam toate visele la care nu renunţasem pe deplin niciodată în viaţa mea reală, participam la mari vânători în junglă, ocheam cu sânge rece un leu şi trăgeam doar în clipa în care acesta se repezea asupra mea, răpunându-l fără greş, călăream un elefant, ce fugea greoi, cu trompa în vânt, scoţând probabil sunete de trompetă pe care sfera nu le putea însă reproduce, lăsând întotdeauna totul fără sunet, ca în vise, unde şi vorbele sunt parcă simţite şi nu auzite, urcam, împreună cu un grup de oameni atât de bronzaţi, încât păreau lustruiţi, nişte munţi înzăpeziţi, pe trasee periculoase, cu mari riscuri, trăgeam cu tot soiul de arme de foc fără să greşesc, niciodată măcar, ţinta. Luptam corp la corp cu ciudaţi agresori care se iveau de nu se ştie unde spre a ataca grupul nostru sau

pe mine singur şi eram învingător, salvam o femeie aflată în pericol de a se îneca.

Nu eram atât de lucid în acele clipe, când îmi modificam în mod fictiv prima parte a vieţii, încât să-mi dau seama că toate acele isprăvi erau împrumutate de prin filme de mâna a şaptea, unde performanţa fizică era singurul lucru socotit bărbătesc, şi intelectualii făceau, de regulă, o figură ridicolă. Nu mă supăra faptul că imaginaţia mea se dovedea atât de deznădăjduitor de săracă, fiind silită să recurgă la cele mai banalizate clişee. Savuram o stare cumva demiurgică, fără să-mi amintesc cine sunt în realitate, fără să mai mă simt de patruzeci şi atâţia de ani, intrat în domeniul nesfârşit al ficţiunii ca într-o apă agreabilă ce te susţine şi te duce într-o direcţie incertă, pe un drum plăcut, atât de plăcut.

Soţia mea stătea cu consecvenţă alături de mine, privea totul fără să se plictisească, dar şi fără să dea vreun semn de participare deosebit de intensă. Mă păzea parcă de nişte pericole numai de ea simţite. Nu prea stăteam de vorbă. Doar de câteva ori m-a întrebat dacă lucrurile fuseseră chiar aşa. Ce să-i răspund? În acele momente mă îndoiam eu însumi de trecutul meu. Nu mai puteam spune cu certitudine dacă în adolescenţă fusesem un băiat sfios, cu ochelari, mare amatori de lecturi prelungite şi, din toate sporturile, priceput numai la fotbal de masă, sau un tânăr om, care îşi dovedea setea de succes şi începea să şi-o potolească prin mijloace tot mai numeroase odată cu înaintarea în vârstă. Uneori, ea se uita parcă pe furiş la mine, confruntând imaginea pe care sfera o prezenta cu cea actuală, aceea a unui om bine păstrat, care nu mai poartă ochelari din pricina unui capriciu al cristalinului său îmbătrânit şi care arată rodul unor interminabile eforturi de păstrare a formei fizice, un corp surprinzător de tânăr şi un cap păstrând în riduri toate grimasele miilor de exerciţii sportive.

Dar nu mă interesa care este adevărul. El ar fi putut, de altfel, să fie reconstituit cu ajutorul fotografiilor pe care părinţii mei mi le făcuseră cu o stranie încăpăţânare,

umplând nu ştiu câte albume. Ce rost ar fi avut însă confruntarea acelor moarte imagini ale unui adolescent dispărut pentru totdeauna cu ceea ce arăta sfera?

*

*   *

Da, cred că totul se va termina. Poate că episodul acesta s-a şi sfârşit şi doar aceste cuvinte ale mele îl mai prelungesc într-un mod artificial. Ceea ce a arătat sfera a fost miraculos? A fost minunat, sau supraomenesc? Acele interminabile şiruri de imagini dintre cele mai emoţionante pentru mine trebuie descrise prin asemenea calificative? Nu ştiu ce să răspund la astfel de întrebări. Numai emoţie şi iluzie. Prea puţin. Degeaba arăta sfera lucrurile aşa cum ar fi trebuit să fie, în zadar îmi vedeam prima tinereţe refăcută, modificată, după un ideal luat şi acela din nişte filme de duzină. Şi această plăcere a alunecării liniştite prin apele uleioase ale ficţiunii trebuie să se termine. Şi s-a terminat mai repede decât aş fi putut eu să-mi închipui. A venit o zi când am simţit că nu mai vreau să-mi văd viaţa falsificată, construită din nou în interiorul acelui obiect miraculos, când n-am mai vrut să realizez nesfârşite jocuri în care amintirile se încălecau una pe alta, contopindu-se până la monstruos, ca în vise.

Trebuia altceva, o noutate, o nouă dimensiune. Fiecare etapă a performanţelor sferei fusese, atunci când apăruse, ceva senzaţional. Culorile comandate, jocurile dirijate de capriciile fanteziei, ilustrarea unor întâmplări inventate, ca un joc de oglinzi ce multiplică ceva la rândul lui inexistent, inventat, scene ce aduceau cu nişte filme fără generic, fără dialoguri, cu actori pe care nimeni nu i-a văzut în realitate vreodată, înfiorători prin inexistenţa lor desăvârşită, materializarea gândurilor mele cu mii de nuanţe, cu mii de aberaţii, ideale pentru cine studiază mecanismele activităţii nervoase superioare, dar plictisitoare, în cele din urmă, pentru mine, toate acestea fuseseră cândva de domeniul miracolului. Se învechiseră, nu-mi mai plăceau.

Dar, e cazul să recunosc aceasta, peste toate

amănuntele, sfera dădea semnele unei capacităţi în adevăr uriaşe de a simţi cele ce se petrec în conştiinţa mea. Fiecare dintre treptele performanţelor sale a apărut doar când cea precedentă reuşea realmente să mă obosească, atunci când doream în mod deplin o schimbare.

Aşa a avut loc şi ultima dintre aceste schimbări, aceea a cărei relatare va încheia însemnările mele. A fost atunci când sfera a început să „prezică” viitorul. Ea îndeplinea în felul acesta ultima dintre dorinţele noastre, pe cea mai dificilă, pe cea mai absurdă. Dincolo de acest act final se întindea neantul, nu mai avea ce să fie. Mai fusese vorba despre aceasta mai înainte. Pe atunci sfera nu găsise că este cazul să facă asemenea pronosticuri, socotea probabil că această etapă nu a sosit încă.

În ziua aceea a fost un pelerinaj ciudat în casa noastră. Nu se ştie prin ce mijloace, toată lumea aflase, cu toţii ştiau. Veneau în valuri, nimic nu îi putea opri. Ce era să fac în această situaţie? Aş fi putut să mă opun, să-mi păstrez uşa încuiată, aşa cum făcusem atâta timp după apariţia sferei. Dar oamenii aceia erau prea persuasivi, prea plini de o tenacitate aproape bolnăvicioasă. Stăteau în curte, pe scări, în stradă, liniştiţi, aşteptând să-i poftesc înăuntru, lipsindu-se de mâncare sau desfăcând pachete cu hrană rece luate ca pentru o excursie de lungă durată, tăcând şi privindu-mă cu o încredere ce mă mişca. Unii vorbeau şi puneau în cuvintele lor o bizară retorică, căutau să mă convingă într-un mod ce îmi plăcea, mă cucerea. Nu s-a ajuns niciodată la scene penibile. Nici o femeie nu şi-a smuls părul, intrând într-o criză de isterie, pentru a mă convinge, niciun bărbat n-a ridicat vocea şi nu a schiţat gestul de a mă brusca, în scopul de a pătrunde în casă. Erau cu toţii calmi şi reculeşi.

Această atitudine m-a impresionat şi m-a determinat să accept. I-am primit în casă. Au intrat cu demnitate, fără să se grăbească, după o ordine anumită, de parcă ar fi făcut în prealabil minuţioase pregătiri şi repetiţii. După ce vreo douăzeci au trecut pragul, şirul s-a întrerupt şi ceilalţi au rămas afară, la fel de liniştiţi, păstrându-şi vechile locuri.

Şi a început ultimul act al acestei piese stranii, în care fusesem personaj principal. Oamenii s-au aşezat în linişte, fiecare pe unde găsise loc, fără să mai aştepte invitaţia mea. Şi imediat după aceea, unul dintre ei s-a postat în faţa sferei, în jilţul meu.

Acest gest nu m-a indispus de fel. Îmi dădeam seama că oamenii au intuiţia că sfera nu este proprietatea mea, ci e o emanaţie inexplicabilă a timpului pe care cu toţii îl trăim şi din acest motiv fiecare are drepturi egale să beneficieze de avantajele ei. Acest sentiment de posesiune colectivă se transmisese probabil şi oamenii considerau casa mea un soi de templu, care prin simplu fapt că adăpostea sfera devenea până la un punct proprietate colectivă. Gândindu-mă la asemenea posibilităţi n-am intervenit în ritualul pe care ei îl desfăşurau. M-am aşezat undeva într-un colţ şi am privit. Eu ştiam în ce mod face sfera pronosticuri, trecusem prin experienţa aceasta, dar n-am spus niciun cuvânt, am aşteptat desfăşurarea evenimentelor. Mă interesau acei oameni reculeşi în cel mai înalt grad, îi urmăream cu mare atenţie căutând să memorez cât mai mult amănunte ale scenei ce se desfăşura în faţa mea.

Cel ce stătea în faţa sferei era un om în vârstă, mic de statură, cu părul de un alb foarte frumos, începuse să vorbească în şoaptă, parcă rostind o rugăciune. În liniştea care domnea în încăpere am reuşit să aud ce spunea. Omul monologa, pur şi simplu, despre copiii lui, dintre care unul suferea de o boală primejdioasă, iar altul era plecat într-o expediţie, nu ştiu unde, în chip de alpinist, se pare, apoi despre nişte nepoţi, încă mici, şi despre care bătrânul voia să ştie ce profesii vor avea şi dacă vor fi fericiţi. Era ca una dintre acele discuţii naive şi ciudate care se leagă adeseori în tren, când un bătrân sau mai adesea o bătrână încep să-ţi spună toate păsurile lor, toate necazurile copiilor, toate succesele nepoţilor, mult timp, neavând nevoie de replici, doar asigurându-se din când în când că asculţi, că nu ai adormit, un discurs interminabil, pe care eu îl provocam ori de câte ori aveam ocazia pentru că îmi oferea prilejul unei revelaţii care mă uimea, aceea că vieţile oamenilor sunt

asemănătoare, că doar nuanţele diferă, că oricâţi bătrâni vei întâlni în tren, ei la fel îţi vor vorbi despre fiul lor, care are probleme cu cel mai mare dintre copii, sau despre fiica cea mică care şi-a făcut o frumoasă casă sau a plecat într-o excursie în străinătate. Aveau nevoie să se spovedească cuiva, să spună ce îi frământa şi apoi să coboare în staţia lor aproape fără să zică la revedere aceluia care îi ascultase cu stoicism atâta timp.

Cel ce vorbea sferei despre necazurile lui era unul dintre aceştia. Parcă îl mai văzusem cândva şi doar trebuia să închid ochii şi să-mi imaginez zgomotul făcut de roţile trenului pentru ca iluzia să fie perfectă. Vocea monotonă nu invoca, nu cerea, se întreba doar pe sine cum va fi, oare ce o fi mai departe, şi apoi, parcă aducându-şi aminte de noi amănunte, mai spunea câteva ştiri uitate înainte, ce făcuse cutare în cutare situaţie, cum nepotul avea defectul acela şi acela, cum nepoata merita o altă soartă, cum băiatul cel mic, alpinistul, nu ar fi trebuit să facă acele călătorii primejdioase, fiindcă el ştie că unii mor în asemenea escaladări (bătrânul nu le numea escaladări, am uitat cum le zicea, în orice caz folosind un termen foarte expresiv).

De la un timp nici nu se mai uita la sferă, privea undeva în jos, de fapt doar în memoria lui, şi continua să vorbească, cu o voce egală, monoton, ţinându-şi coatele pe genunchi, cu spinarea curbată, istovit de povara amintirilor sale.

Cred că a vorbit vreun bun sfert de oră. Ceilalţi aşteptau cu un calm în adevăr extraordinar. Nimeni nu se foia, nici o şoaptă măcar nu se auzea, nici o tuse. Când termină, bătrânul se ridică şi voi să plece, fără să mai arunce măcar o privire către sferă. Gestul său mi s-a părut perfect motivat psihologic şi m-am felicitat în sinea mea că îl prevăzusem. Într-adevăr, de ce să se mai uite la obiectul acela ciudat, ce trona în faţa lui cu impasibilitate? Ce era sfera aceea pentru el, om trecut prin încercările vieţii? Importante erau doar cuvintele. El, cel ce îşi îndeplinise misiunea, îşi crescuse copiii, lucrase pe cine ştie unde cu demnitate, îşi iubise nepoţii, lepăda pentru câtva timp toate

preocupările lui, mari, mici, acelea care erau şi formau viaţa lui. Nu voia, de fapt, să afle viitorul, voia doar să vorbească şi să beneficieze de efectul curios al cuvintelor, efect pe care el nu-l înţelegea şi nici nu voia să-l înţeleagă, dar îl simţea, îl găsea binefăcător din moment ce atunci când şi-a ridicat privirile şi a vrut să plece ochii îl erau limpezi, o satisfacţie vădită se întindea pe trăsăturile lui. Semăna foarte bine cu bătrânii mei din trenuri, care plecau foarte satisfăcuţi că îşi mai spuseseră încă o dată toate ofurile.

A făcut câţiva paşi către ieşire, dar unul dintre cei de faţă l-a oprit, printr-un gest sau printr-un cuvânt. Bătrânul a rămas nedumerit pentru câteva clipe şi apoi s-a întors spre sferă cu aerul net că îndeplineşte o formalitate. Sfera se colorase într-un mod inedit, greu de descris. Nişte zigzaguri, de diferite culori se succedau lent, puncte luminoase apăreau şi se stingeau aproape imediat în unghiurile pe care liniile le alcătuiau. Poate că aceste mişcări ar fi putut să fie interpretate în sensul datelor pe care bătrânul le spusese cu privire la descendenţii lui. Poate că liniile acelea frânte erau vieţile copiilor săi, iar aceea care se întrerupea mai repede decât celelalte era viaţa temerarului alpinist, ce urma să se încheie mai repede decât celelalte. Punctele ar fi fost copiii. Poate că şi numărul corespundea. Dar cine stătea să facă asemenea calcule şi deducţii? Cel mult eu, amatorul de speculaţii nesfârşite. Sau poate că mă înşelam, poate că şi ceilalţi, şi chiar bătrânul făceau calcule, încercând să descifreze datele pe care acele linii şi acele puncte le furnizau în codul lor straniu.

Apoi sfera a mai arătat o serie de arabescuri, frumoase, minunate, dar, ce folos?, de nimeni înţelese. Bătrânul şi toţi ceilalţi le priveau cu mare calm, dispuşi parcă să stea aşa la nesfârşit, fără murmur. Eu ştiam că aşa va fi, la fel îmi arătase şi mie sfera cum va fi viitorul. Tot aşa procedase şi în ceea ce o priveşte pe soţia mea. Nişte linii, nişte puncte şi apoi, pentru încheiere, arabescuri.

Cum să interpretez toate acestea? O teorie am construit

eu. Mi-am zis că tocmai cum vieţile oamenilor acelora din tren sunt asemănătoare, după cum apoi, de fapt, toate vieţile sunt asemănătoare, tot astfel trebuie să fie şi viitorul şi că sfera nu trebuia să ofere, dacă era să fie cinstită, variante concrete, deoarece acestea nu ar fi fost necesare, trebuind doar să indice nişte trasee abstracte, din moment ce nu aparţineau nimănui anume şi concomitent tuturor.

Îmi amintesc acum, când rememorez scena aflării viitorului, cum am fost odată la o ghicitoare, pe vremuri, în copilărie, cum acea femeie hidoasă, făcută parcă pentru a ului minţi simple, amesteca nişte cărţi soioase pe care erau scrise cuvintele fundamentale: moarte, fericire, drum, boală, copii, cam atât. Era o femeie foarte scundă, schilavă, picioarele nu i se vedeau niciodată, cu mâini scurte, incredibil de scurte, degetele ei late şi turtite amestecând cărţile ornamentate cu figuri curioase şi purtând cuvintele cele mai importante pentru cei ce veneau acolo căutându-şi viitorul. Apoi spunea cum va fi, folosind aceleaşi cuvinte la toţi cei cărora le ghicea, cuvinte în număr limitat, după cum limitate sunt situaţiile prin care putem să trecem în viaţă. Cei ce voiau să ştie cum va fi nu erau miraţi, dimpotrivă, emoţia lor era sinceră de fiecare dată când femeia aceea îngrozitoare rostea ceea ce scria pe cărţile de joc, cu care niciun joc nu se putea juca în afară de acela al ghicirii viitorului. Acele treizeci şi două de cărţi sau câte or fi fost puteau să se amestece în foarte multe combinaţii şi din acest motiv niciunul dintre cei veniţi acolo nu se simţea frustrat sau jignit pentru că viitorul lui urma să fie la fel cu acela al vecinului.

Dar erau cuvinte, se înlănţuiau spuse de vocea frumoasă, în adevăr frumoasă şi bine modulată, pe care acea stârpitură o avea, şi îi mulţumeau pe oamenii care plăteau pentru a afla ce se va petrece cu ei şi cu cei dragi lor. Erau cuvinte, şi muzica lor simplă construia o a doua realitate în care acei oameni intrau cu voluptate, cu o plăcere pe care eu, copil fiind, nu reuşeam s-o înţeleg, şi din acest motiv priveam totul străbătut de o uimire prostească. Sfera însă nu oferea cuvinte; cel care voia să afle viitorul nu avea

parte de magicele cuvinte cu privire la un drum, ce neapărat trebuie făcut, şi apoi la o vizită ce urma să se producă în trei zile, trei săptămâni sau trei luni... Ce se vedea era ceva prea încurcat, neinteresant.

Sau poate că mă înşel? Poate că toţi oamenii aceia, care umpleau încăperea, pricepeau sau erau convinşi că pricep acele semne misterioase şi fără niciun sens? N-am putut să aflu niciodată părerea lor.

Îi priveam cu atenţie. Erau îmbrăcaţi în mod convenţional, nişte orăşeni lipsiţi de ostentaţie, cu haine obişnuite pentru o zi de lucru. Bătrânul, la rândul lui, nu lăsase să se priceapă, după felul cum vorbise, care este apartenenţa sa socială. Prin bătrâneţe ieşise din categoria socială din care făcuse parte cândva şi intrase în cea a pensionarilor. Era un bătrân care spune tot ce-l mai interesează şi repetă ceea ce îl leagă de lume.

În cele din urmă sfera s-a stins. Pronosticul oferit bătrânului se sfârşise.

A urmat un alt om, de data aceasta o femeie între două vârste. Ea n-a mai vorbit atât de mult, a spus numai datele problemei pe care ar fi vrut s-o vadă elucidată. Era vorba despre o fată care intrase în nu ştiu ce necaz, urma să fie închisă pentru o perioadă destul de lungă. Femeia nu părea deloc descumpănită de rezultatul ciudat, indescifrabil pe care bătrânul îl obţinuse. Vorbea cu mare convingere, fără să ridice vocea; se simţea că este convinsă că va obţine ştirea care o interesa. Sfera dădea dovadă de amabilitate. S-a aprins pentru a doua oară şi a înfăţişat lucruri asemănătoare celor precedente. De data aceasta, linia zigzagată era una singură. Pe lângă ea nu au întârziat să se aprindă punctele acelea luminoase de diferite culori, apoi arabescurile, în fine, tot tacâmul. Era altceva, dar compus din aceleaşi elemente. Femeia privea cu mare atenţie, din când în când câte un suspin îi ridica pieptul masiv. La urmă s-a ridicat şi a părăsit casa fără să-mi mai spună nimic. De altfel, tot aşa făcuse şi bătrânul. Să fi înţeles ceva din jocul coloristic al sferei? Nu se poate şti. În orice caz, atunci când se îndrepta spre ieşire avea ochii plini de lacrimi.

Au urmat alţii. Toată ziua a trecut aşa. Eram din ce în ce mai mirat. De ce perseverau? Era doar evident că semnele sferei sunt cu totul criptice, inutilizabile ca mesaj raţional. Să fi fost mânaţi doar de curiozitate? Dar atunci de ce continuau să relateze cu cea mai mare seriozitate în faţa sferei tot felul de întâmplări pe care fiecare le socotea esenţiale pentru viaţa lui?

A fost o zi grea. Ultimul amator de pronosticuri asupra vieţii lui viitoare a fost un bărbat tânăr, să tot fi avut vreo treizeci sau treizeci şi doi de ani. Figura lui vădea, dacă nu neapărat o inteligenţă excepţională, deşi acest lucru s-ar fi putut spune, atunci cel puţin o preocupare constantă pentru ceea ce se petrece în jurul său, un spirit de observaţie deosebit şi un apetit constant pentru aflarea dedesubturilor lucrurilor. Spre deosebire de toţi ceilalţi, care calm, la fel de detaşat: un Om care contemplă tot mai aproape bătrâneţea şi care şi-a dat seama că timpul trece ştergând contururile misterelor, transformându-le în nişte povestiri ciudate, ce nu mai impresionează pe nimeni. Exasperarea de a nu înţelege ceva se transformă într-o încredere senină în viitorul ce conţine tot ce azi nu e posibil sau explicabil…

CUPRINS :

Lector: VICTOR ZEDNIC
Tehnoredactor: MARIANA PUŞCAŞU
Apărut: 1973. Tiraj: 18.500. broşate. Coli de tipar 9,5.
Tiparul executat sub comanda nr. 252 la Întreprinderea poligrafică „Crişana", Oradea str. Moscovei nr. 5.
Republica Socialistă România

Fantastic Club

ÎN ACEEAȘI COLECȚIE

au apărut:

Mary W. Shelley:
FRANKENSTEIN

G. Anania, R. Bărbulescu:
PARALELA-ENIGMĂ

Gerard Klein:
PLANETA CU ȘAPTE MĂȘTI

Edgar Rice Burroughs:
TĂRÎMUL UITAT DE TIMP

Leonida Neamțu:
BLONDUL ÎMPOTRIVA UMBREI SALE

André Maurois
MAȘINA DE CITIT GÎNDURILE

sub tipar

Mircea Opriță
NOPȚILE MEMORIEI